

**EVALUATIE
PROGRAMMERINGSREGELING
FONDS PODIUMKUNSTEN**

EINDRAPPORT

EVALUATIE PROGRAMMERINGSREGELING FONDS PODIUMKUNSTEN

EINDRAPPORT

Den Haag, 16 december 2013

Ir. B.J.F. Gooskens
Ir. J.W. Kuipers
Ir. B.P.A. van Mil
A. Stutje MSc

WIE WE ZIJN

Kwink Groep is een adviesbureau voor maatschappelijke vraagstukken. We ontwikkelen beleid en voeren het uit. We evalueren organisaties en wetgeving. En we zijn sterk in bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling.

Kenmerkend voor Kwink Groep is ook de sterke link met de wetenschap. We werken regelmatig in projecten samen met universiteiten. Gezamenlijk ontwikkelen we kennis die we toepassen in de praktijk en delen via onze publicaties. Dat houdt ons scherp.

We hebben een eigen visie op vraagstukken, zoals op het gebied van cultureel ondernemerschap. Onze aanpak is niet standaard. Op een creatieve manier bundelen we inzichten vanuit verschillende disciplines en sectoren. Adviseurs van Kwink Groep zijn betrokken en zetten graag een extra stap voor het beste resultaat. Daarom kiezen opdrachtgevers voor ons.

INHOUD

Samenvatting

1.	Inleiding	7
2.	Context	7
3.	Effectiviteit	8
4.	Inrichting en gebruiksgemak	9
5.	Beleidsvragen	9
6.	Conclusies per deelregeling	11
1.	Inleiding	14
1.1.	Achtergrond en aanleiding	15
1.2.	Vraagstelling	16
1.3.	Scope van het onderzoek	16
1.4.	Onderzoeksaanpak	16
1.4.1.	<i>Conceptueel model</i>	16
1.4.2.	<i>Onderzoeksproces</i>	17
1.5.	Leeswijzer	18
2.	Context	19
2.1.	Ontwikkelingen in de culturele sector	20
2.1.1.	<i>Lokaal cultuurbeleid</i>	20
2.1.2.	<i>Genres</i>	20
2.2.	Podia: veranderend verdienmodel	22
3.	Effectiviteit	26
3.1.	Doelstelling	27
3.1.1.	<i>Programmeringsregeling</i>	27
3.1.2.	<i>Deelregelingen</i>	27
3.2.	Bekendheid van de regeling	28
3.3.	Gebruik van de regeling	29
3.3.1.	<i>Financiële risico's</i>	29
3.3.2.	<i>Besteding van de subsidie</i>	31
3.3.3.	<i>Indirecte effecten</i>	32
3.3.4.	<i>Innovatie</i>	33
3.3.5.	<i>Gevolgen van de crisis</i>	34
3.4.	Sturing en beoordeling: een strategische keuze	35
3.4.1.	<i>Artistieke kwaliteit</i>	35
3.4.2.	<i>Diversiteit</i>	37
3.4.3.	<i>Geografische spreiding</i>	38
3.4.4.	<i>Spanning tussen criteria</i>	38
3.5.	Conclusie en aanbevelingen	39

4. Inrichting en gebruiksgemak	41
4.1. Aanvraagprocedure	42
4.2. Beoordelingsprocedure	44
4.2.1. <i>Verdeling van de subsidie</i>	44
4.2.2. <i>Totstandkoming van het subsidiebedrag</i>	48
4.3. Verantwoording en declaratie	50
4.4. Conclusies en aanbevelingen	51
 5. Deelregelingen	 53
5.1. Reguliere programmering van podia (SRP)	54
5.1.1. <i>Feiten</i>	54
5.1.2. <i>Percepties</i>	57
5.1.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	59
5.2. Kleinschalige of incidentele programmering van podia (SKIP)	61
5.2.1. <i>Feiten</i>	61
5.2.2. <i>Percepties</i>	64
5.2.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	65
5.3. Programmering van bestaande festivals	66
5.3.1. <i>Feiten</i>	66
5.3.2. <i>Percepties</i>	67
5.3.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	68
5.4. Programmering van nieuwe festivals	69
5.4.1. <i>Feiten</i>	69
5.4.2. <i>Percepties</i>	70
5.4.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	71
5.5. Programmering van kernpodia	72
5.5.1. <i>Feiten</i>	72
5.5.2. <i>Percepties</i>	74
5.5.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	77
5.6. Incidentele concerten popmuziek	78
5.6.1. <i>Feiten</i>	78
5.6.2. <i>Percepties</i>	80
5.6.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	80
5.7. Popfestivals	81
5.7.1. <i>Feiten</i>	81
5.7.2. <i>Percepties</i>	83
5.7.3. <i>Conclusies en aanbevelingen</i>	84
 Bijlage I: geraadpleegde openbare bronnen	 86
Bijlage II: overzicht gesprekspartners	87
Bijlage III: respons op de enquête	90

SAMENVATTING

1. Inleiding

Het Fonds Podiumkunsten is hét cultuurfonds voor muziek, muziektheater, dans en theater in Nederland. Het Fonds geeft namens de Rijksoverheid ondersteuning aan alle vormen van professionele podiumkunsten.¹ De programmeringsregeling van het Fonds Podiumkunsten bestaat in zijn huidige vorm sinds 2011. De regeling heeft tot doel aansluiting tussen vraag en aanbod van podiumkunsten te verbeteren, programmering van kwaliteitsaanbod te bevorderen en publieksbereik te vergroten. De programmeringsregeling bestaat uit zeven specifieke deelregelingen met specifieke doelgroepen en doelstellingen.²

In 2012 is een interne quickscan uitgevoerd, op basis waarvan de huidige regeling door het Fonds is vastgesteld voor de periode 2013 - 2014. In de loop van 2014 wordt de regeling opnieuw vastgesteld voor de periode vanaf 2015, waarbij ruimte is voor grotere wijzigingen. Volgens het Fonds Podiumkunsten is het daarom nu een geschikt moment voor een uitgebreidere evaluatie van de regeling. Het voorliggende rapport betreft het resultaat van dit externe evaluatieonderzoek door Kwink Groep.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van juni tot en met december 2013 en is begeleid door een werkgroep binnen het Fonds Podiumkunsten en een klankbordgroep met vertegenwoordigers van verschillende brancheorganisaties. De uitkomsten van het onderzoek zijn gebaseerd op diverse kwalitatieve en kwantitatieve bronnen, zoals openbare onderzoeksrapporten en databestanden van het Fonds zelf, maar vooral op een enquête onder (potentiële) gebruikers (respons: 240) en 56 interviews met onder andere podia³, producerende instellingen, brancheorganisaties en overheden.

2. Context

Om de vraag te beantwoorden of de programmeringsregeling effectief is, dient rekening te worden gehouden met een aantal contextuele ontwikkelingen die invloed hebben op de werking van de regeling.

Er bestaat volgens stakeholders een 'ongeschreven regel' dat gemeenten zich primair richten op het financieren van de vraagkant van de culturele sector (podia) en de Rijksoverheid de aanbodkant (makers) subsidieert. De programmeringsregeling van het Fonds Podiumkunsten vormt een uitzondering op deze afspraak en is erop gericht met rijkssubsidie de kwaliteit van lokale programmering te versterken.

De programmeringsregeling moet daarom effectief zijn in de pluriforme en dynamische context van zowel landelijk als lokaal cultuurbeleid. Uit de gesprekken, die in het kader van dit onderzoek zijn gehouden, blijkt dat het lokale culturele klimaat sterk varieert. Er zijn gemeenten waar een sterke eigen visie op culturele meerwaarde wordt gecombineerd met ongewijzigde basisfinanciering voor culturele

¹ http://www.fondspodiumkunsten.nl/over_het_fonds/

² De zeven deelregelingen zijn Reguliere programmering van podia (SRP), Kleinschalige of incidentele programmering van podia (SKIP), bestaande festivals, nieuwe festivals, kernpodia popmuziek, incidentele concerten popmuziek en popfestivals. Per jaar is een budget van circa 5,4 miljoen Euro beschikbaar (Fonds Podiumkunsten, Jaarverantwoording 2012).

³ Ten behoeve van de leesbaarheid worden met 'podia' in dit onderzoek ook festivals, schouwburgen en andere speelplekken aangeduid.

instellingen. Steeds meer gemeenten zien zich echter gedwongen te bezuinigen op lokaal cultuurbeleid. Ook de rijksoverheid verzet de bakens: in combinatie met bezuinigingen op rijkssubsidies, zet men meer in op financiering van prestaties achteraf in plaats van ambities vooraf.

Deze bezuinigingen bij gemeenten en rijksoverheid creëren, in combinatie met teruglopende publieks- en sponsorinkomsten, druk op het traditionele verdienmodel van podia. Daardoor ontstaat bij veel podia een focus op toegankelijk aanbod met beperkte financiële risico's. Bovendien neemt het belang van vrijwilligers in de sector toe, ook bij de grotere podia.

De programmeringsregeling bedient zeer uiteenlopende podiumkunstsectoren met elk een eigen dynamiek. Er bestaan significante verschillen in de interesse van publiek in de verschillende vormen van podiumkunsten. Zo is men bijvoorbeeld bereid voor sommige vormen langer te reizen dan voor andere vormen van podiumkunsten. Daarnaast kan de 'programmeringshorizon' voor diverse genres sterk verschillen. Zo is een programmeur van een schouwburg bijvoorbeeld vaak twee jaar van tevoren bezig met de programmering, terwijl de meeste poppodia een horizon van maximaal drie maanden kennen. Niet alleen wat betreft de programmeringshorizon, maar ook qua marktdynamiek kent popmuziek duidelijk een uitzonderingspositie ten opzichte van andere genres. Het onderscheid tussen innovatieve en mainstream programmering is moeilijk aan te geven en er bestaan grote verschillen in bezoekerspotentieel en verdien capaciteit.

Het vormt een uitdaging voor het Fonds Podiumkunsten met de programmeringsregeling vanaf 2015 tegemoet te blijven komen aan de pluriformiteit van de diverse podiumkunstsectoren, zonder afbreuk te doen aan het generieke karakter, dat een landelijke regeling per definitie kent. Bovendien zal het Fonds ervoor moeten waken de kwaliteit van lokale programmering te blijven versterken, zonder de structurele tekorten in de exploitatie van podia, die ontstaan door bezuinigingen en teruglopende publieksinkomsten, op zich te nemen.

3. Effectiviteit

Uit het onderzoek blijkt dat de programmeringsregeling effectief is. De regeling wordt als een unieke bouwsteen ervaren in het Nederlandse cultuurlandschap. Zonder de regeling verschaalt dit landschap zonder twijfel. De subsidieregeling werkt voor de respondenten als een 'steuntje in de rug', juist voor de programmering van experimenteel kwaliteitsaanbod.

De regeling heeft daarnaast een (indirect) effect op talentontwikkeling: door subsidiëring van kleine en grote podia biedt de regeling een 'ladder' voor veelbelovend talent. Ook kan de regeling op indirecte wijze bijdragen aan verbetering van het aantal voorstellingen, het aantal bezoekers en de samenstelling van het publiek.

De deelregelingen zijn goed bekend onder potentiële gebruikers, maar de bekendheid van de onderlinge samenhang van deelregelingen is beperkt. De bekendheid van de programmeringsregeling onder andere stakeholders, zoals gemeenten en producerende instellingen is laag, waardoor zij podia niet kunnen doorverwijzen naar de programmeringsregeling. Daarom wordt aanbevolen de bekendheid van de regeling onder gemeenten te vergroten.

Het Fonds Podiumkunsten kiest ervoor enige mate van vrijheid te geven aan 'de kunst van het programmeren'. Dat wil zeggen dat niet dwingend wordt gestuurd op de inhoudelijke artistieke keuzes van een gebruiker van de regeling. Wat hoogwaardig aanbod is, is immers moeilijk te objectiveren en sterk afhankelijk van de lokale context en het genre dat geprogrammeerd wordt. Toch ambieert het Fonds wel bij te dragen aan programmering van divers kwaliteitsaanbod, alsmede een evenwichtige geografische spreiding van dit aanbod over Nederland.

Opvattingen van respondenten over wenselijke (mate van) sturing op artistieke kwaliteit, diversiteit en geografische spreiding wisselen, evenals de vraag of het Fonds of bijvoorbeeld de lokale overheid daarop moet sturen. Hoewel het Fonds de juiste balans lijkt te vinden tussen sturen en vrijheid geven, blijft deze spanning bestaan. Dit levert een aantal relevante beleidsvragen op voor de toekomstige inrichting van de programmeringsregeling. Deze vragen worden in paragraaf 5 van deze samenvatting nader toegelicht.

4. Inrichting en gebruiksgemak

Uit het onderzoek blijkt dat regeling door de meeste podia als gebruiksvriendelijk wordt beschouwd, waar het gaat om de aanvraagprocedure, het onderscheid tussen deelregelingen, de beoordelingsprocedure en de procedures voor verantwoording en declaratie.

Dit beeld wordt bevestigd door het feit dat het overgrote deel van de aanvragers voornemens is opnieuw een aanvraag in te dienen voor de regeling, wat een indicatie kan zijn dat de administratieve lasten opwegen tegen de baten van de subsidie. Ook geven de niet-aanvragers aan dat de oorzaak van het niet-aanvragen niet gelegen is in beperkte gebruiksvriendelijkheid van de regeling.

Er zijn grote verschillen binnen deelregelingen in de subsidie die per bezoeker wordt verstrekt, maar dit lijkt veelal geen bewuste keuze van het Fonds te zijn, maar een resultante van de keuzes die worden gemaakt bij de toekenning. Een goede verklaring voor sommige van deze verschillen is in dit onderzoek niet gevonden en sommige podia ervaren de verschillen als onevenredig. Daarnaast is een aantal podia het niet altijd eens met de grondslagen op basis waarvan de hoogte van de subsidie wordt bepaald en geeft een aantal podia aan dat het voor hun überhaupt niet duidelijk is hoe de hoogte van een lump-sum subsidie tot stand komt.

Uit het onderzoek blijkt tot slot dat er regelmatig contact is tussen het Fonds en (potentiële) aanvragers en dat het Fonds bereid is op basis van opmerkingen de procedures aan te passen. Deze dialoog vormt een belangrijke voorwaarde om de aanvraag-, beoordeling- en verantwoordingsprocedures up-to-date te houden.

5. Beleidsvragen

Uit het onderzoek volgen een aantal belangrijke beleidsvragen, die voor het Fonds Podiumkunsten een basis kunnen vormen bij het heroverwegen van de programmeringsregeling vanaf 2015. Het betreft vragen waar het Fonds, in een veranderde context, andere keuzes kan maken en accentverschillen kan leggen, ofwel – indien het Fonds vasthoudt aan de ingeslagen koers – waarop duidelijke communicatie wordt verwacht.

Vraag 1: de rol van kwaliteit

Van het Fonds Podiumkunsten mag worden verwacht dat zij een visie heeft op 'kwaliteitsaanbod' en aan de hand van deze visie stuurt op de artistieke kwaliteit van het aanbod dat door de programmeringsregeling (mede) wordt gefinancierd. Het begrip kwaliteitsaanbod is echter moeilijk te objectiveren en sterk afhankelijk van de lokale context en het genre dat geprogrammeerd wordt.

Het programmeren van gesubsidieerd aanbod kan weliswaar een indicator zijn voor kwaliteit, maar levert als randvoorwaarde geen harde garantie voor kwaliteit in de programmering. Er is immers ook veel niet-gesubsidieerd kwaliteitsaanbod. Bovendien wordt de aanbodzijde bij sommige genres (moderne muziek in het algemeen en popmuziek in het bijzonder) zeer beperkt gesubsidieerd. Specifiek voor de popmuziek geldt dat het Fonds niet expliciet stuurt op artistieke kwaliteit, terwijl ook hier volgens stakeholders onderscheid gemaakt kan worden tussen 'mainstream' en risicovoller aanbod.

Van het Fonds mag daarom nadere toelichting worden verwacht wat het in de toekomst onder het begrip 'artistieke kwaliteit' verstaat.

Vraag 2: de rol van diversiteit

Diversiteit is, evenals geografische spreiding, een beoordelingscriterium binnen de programmeringsregeling dat niet op zichzelf staat, maar in relatie tot andere podia en tot het getoonde aanbod in de vestigingsplaats wordt beschouwd ('wel weging, maar geen rangschikking'). Evenals artistieke kwaliteit is diversiteit moeilijk te definiëren. Het kan daarbij gaan om een goede mix van toegankelijk en experimenteel aanbod, maar ook om een evenwichtige verdeling van genres in het Nederlands aanbod of spreiding binnen genres.

Wanneer gekeken wordt naar de realisatie in de periode 2011-2013, valt op dat het merendeel van het budget van de programmeringsregeling wordt besteed aan muziek en niet aan andere genres, zoals toneel of dans. Dit in contrast tot andere subsidieregelingen van het Fonds. De meningen over het wenselijke aandeel muziek in de subsidieregeling wisselen. Toch mag van het Fonds bij dit resultaat uitleg worden verwacht: hoe gaat het Fonds in de toekomst sturen op diversiteit?

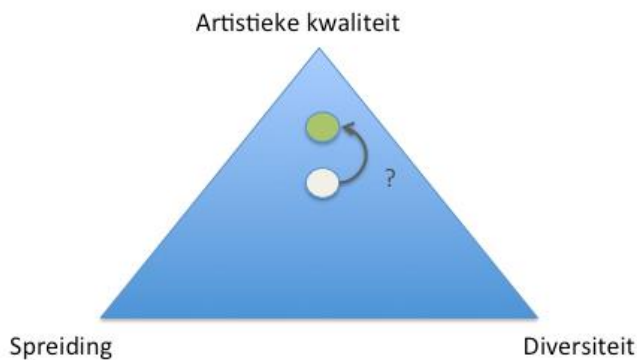
Vraag 3: de rol van geografische spreiding

Hoewel geen hoofddoelstelling van de programmeringsregeling, wordt geografische spreiding door het Fonds wel als beoordelingscriterium gehanteerd. De vestigingsplaats kan in voorkomende gevallen zelfs de doorslag geven om een podium al dan niet toe te laten tot de programmeringsregeling.

Uit het onderzoek blijkt dat wisselend wordt gedacht over de wenselijkheid van sturing op geografische spreiding door het Fonds. Enkele gesprekspartners zijn van mening dat het Fonds geen rekening moet houden met geografische spreiding, maar het merendeel van de gesprekspartners is van oordeel dat het Fonds wel degelijk rekening moet houden met evenwichtige allocatie van middelen over het land. Ook voor spreiding geldt dat van het Fonds voor de toekomst meer inzicht mag worden verwacht in de wijze waarop het Fonds dit criterium een rol laat spelen in de beoordeling.

Vraag 4: kiezen tussen artistieke kwaliteit, diversiteit en geografische spreiding

Zoals hierboven beschreven, leveren de beoordelingscriteria dilemma's op voor het Fonds. Dit geldt niet alleen eigenstandig ("hoe stuur je op kwaliteit, diversiteit of spreiding?") maar ook in onderlinge relatie ("hoe zwaar wegen kwaliteit, diversiteit en spreiding mee in de eindbeoordeling?").

Figuur 1: Spanning tussen criteria

Uit het onderzoek blijkt dat respondenten vinden dat artistieke kwaliteit moet prevaleren boven geografische spreiding of diversiteit. De vraag is echter welke balans het Fonds voor de toekomst kiest: wordt meer ingezet op het subsidiëren van (top)kwaliteit of blijft men ook investeren in een goede mix tussen genres en/of over Nederland, omdat juist ook het financieren van het kleinschalige, experimentele en beginnende deel van de podiumkunsten een belangrijke randvoorwaarde voor toekomstig succes vormt?

6. Conclusies per deelregeling

Reguliere programmering van podia (SRP)

Met name SRP-podia zijn kritisch over de berekening van de subsidie op basis van de hoogte van uitkoopsommen. Podia die een hoog percentage gesubsidieerd aanbod tonen, geven aan dat er in de berekening van de hoogte van de subsidie geen prikkel is om meer gesubsidieerd aanbod te programmeren, aangezien het programmeren van vrij aanbod naast het gesubsidieerde aanbod resulteert in hogere uitkoopsommen en dus een hogere subsidie. Dit kan de artistieke kwaliteit van de programmering beperken.

Hoewel gebruikers van alle deelregelingen gemiddeld positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling, zijn SRP-podia kritisch over het begrotingsonderdeel van de aanvraagprocedure en over de balans tussen het uitgebreide artistieke plan waarop beoordeeld wordt en de minimale verantwoording achteraf.

Kleinschalige of incidentele programmering van podia (SKIP)

De eerder beschreven spanning tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding lijkt in de SKIP-regeling minder te worden ervaren. De SKIP-podia zijn dan ook meer verdeeld over het land: van de 170 podia die tussen 2011 en 2013 een declaratie indienden waren er 27 afkomstig uit de G4 (17%),

Sommige SKIP-gebruikers geven aan dat de subsidie te laag is om financiële risico's van het programmeren van kwaliteitsaanbod af te dekken. Daarentegen leeft de verwachting niet dat het Fonds Podiumkunsten alle financiële risico's zou moeten dekken. Daarnaast geven grote podia aan dat de declaratiediscipline streng is in vergelijking met de verantwoording van de kleine SRP-podia (die qua omvang en programmering vergelijkbaar zijn). Veel kleine SKIP-podia ervaren het declaratieproces als een relatief grote belasting.

Programmering van bestaande festivals

Bij bestaande festivals bestaat er een spanning tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding, maar deze spanning is anders dan de spanning die de meeste andere podia ervaren. Bestaande festivals

stellen dat ze soms een lagere score in de beoordeling krijgen, omdat ze niet bijdragen aan regionale spreiding, terwijl er geen andere festivals zijn die hetzelfde aanbod tonen. Dit leidt tot de prikkel om het festival te verplaatsen naar een plek buiten de Randstad. Bovendien geven festivals in de Randstad aan dat zij meer dan buiten de Randstad moeten concurreren met ander vrijetijdsaanbod

Evenals SRP-podia zijn ook bestaande festivals kritisch over de berekening van de subsidie op basis van de hoogte van uitkoopsommen. Bovendien geven festivals aan dat de onderbouwing van de hoogte van de subsidie voor hen vaak onvoldoende duidelijk is. Hoewel gebruikers van alle deelregelingen gemiddeld positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling, zijn bestaande festivals kritisch over het begrotingsonderdeel in de aanvraagprocedure (net als de SRP-podia) en over het onderdeel over de verwachte programmering.

Programmering van nieuwe festivals

Over de inrichting van de deelregeling zijn nieuwe festivals kritischer dan andere podia. Dit heeft te maken met de gepercipieerde beperkte mogelijkheid tot doorstroming naar de subsidie van bestaande festivals.

Het is voor potentiële aanvragers onvoldoende duidelijk wat de visie van het Fonds Podiumkunsten is op innovatie en hoe aanvragers daarop beoordeeld worden. Tot slot is het aannemelijk dat ook voor nieuwe festivals geldt dat de methode van berekening van de hoogte van de subsidie op basis van de uitkoopsommen niet optimaal is, aangezien –in aanvulling op de andere beperkingen van uitkoopsommen als grondslag– het innovatieve aanbod dat deze regeling beoogt te stimuleren veelal geen hoge uitkoopsommen heeft.⁴

Programmering van kernpodia

Hoewel bij kernpodia niet wordt gestuurd op artistieke kwaliteit, speelt de spanning die wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding ook in deze deelregeling. Een aantal podia buiten de Randstad geeft aan dat ze zichzelf genoodzaakt zien concessies aan de kwaliteit van hun programmering te doen, omdat ze anders niet kunnen voldoen aan de minimale eisen voor bezoekersaantallen. Hoewel kwaliteit formeel geen criterium is, geven podia zelf aan dat zij de subsidie zelf graag gebruiken om de kwaliteit van hun programmering te verbeteren.

Hoewel kernpodia over het algemeen positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling, speelt er wel een aantal vraagstukken. Zo geven kernpodia in vergelijking tot andere podia vaker aan dat men heeft getwijfeld voor welke deelregeling ze een aanvraag zouden indienen.

Daarnaast geven kernpodia aan dat het ‘doorgroeimodel’ van buurtcafé naar grote zaal onder druk staat. Wij constateren dat er door Fonds Podiumkunsten niet expliciet wordt gestuurd op samenwerking tussen kernpodia en lokale kleine podia, terwijl gesprekspartners dit wel aandragen als oplossing voor de verschraving aan de onderkant van de popsector.

Incidentele concerten popmuziek

De regeling incidentele concerten popmuziek heeft tot doel om bij te dragen aan de ontwikkeling van popmuziek in Nederland door subsidie te vertrekken voor het incidenteel organiseren van concerten van Nederlandse bands. Ook de gebruikers van deze regeling ervaren dat het ‘doorgroeimodel’ onder druk staat, omdat de ‘humuslaag’ van kleine zaaltjes en oefenruimten door lokale bezuinigingen en lagere publieksinkomsten verdwijnt.

⁴ Overigens kan de ‘innovatie’ bij nieuwe festivals ook betrekking hebben op innovatieve van marketing, publieksbereik of presentatievormen. Een nieuw festival kan dus wel aanbod hebben met hoge uitkoopsommen.

Incidentele poppodia gebruiken de subsidie meer dan gemiddeld voor algemene beheer- en organisatiekosten. De relatieve kleine (vrijwilligers)organisaties achter deze podia hebben in vergelijking tot andere podia een lage ambitie met betrekking tot artistieke kwaliteit en publieksbereik.

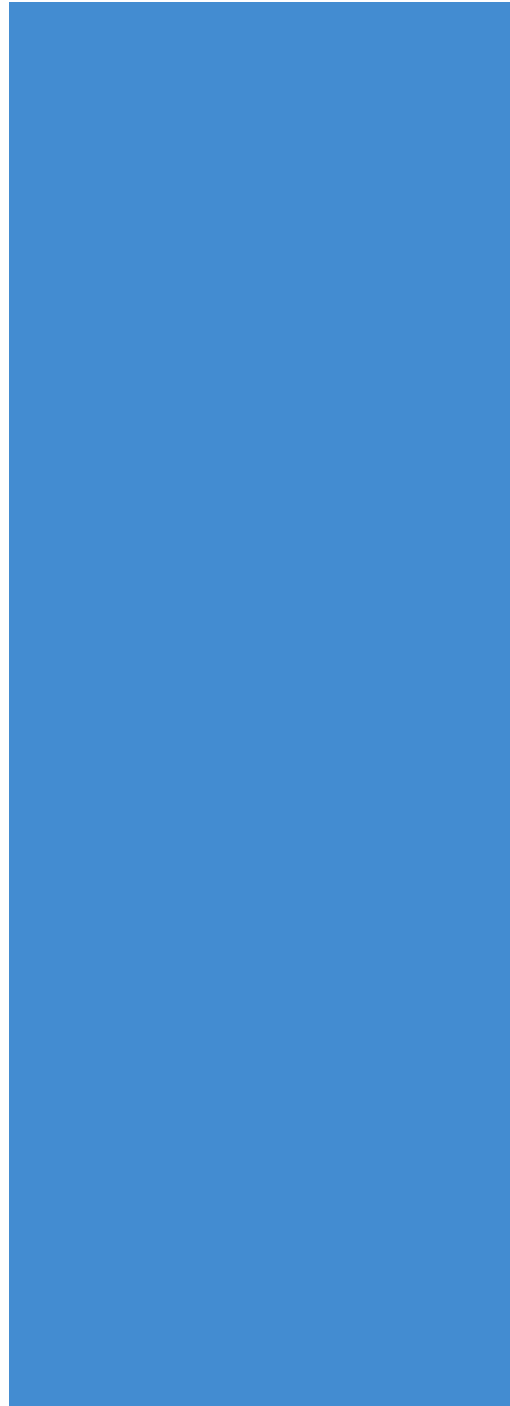
Podia incidentele concerten popmuziek zijn bovendien minder bekend met de programmerings-regeling dan andere podia. De podia die deze deelregeling wel kennen, zijn met name bekend met de regeling via collega's uit het veld, terwijl de aanvragers van de meeste andere deelregelingen hun regeling kennen omdat ze hiervoor ook al aanvragers waren of omdat ze door het Fonds zijn geïnformeerd. Mogelijk is de verklaring dat deze regeling eerder werd uitgevoerd door de provinciale popkoepels.

De podia binnen deze regeling zijn zeer tevreden over verantwoording en declaratie. In vergelijking met de andere podia gebruiken de incidentele poppodia de subsidie meer dan gemiddeld voor het aspect 'algemene beheer- en organisatiekosten'. De kleine podia gebruiken de subsidie met name om prestaties op de verschillende aspecten in stand te houden en niet om te verbeteren. Tot slot lijken de relatief kleine (vrijwilligers)organisaties achter deze podia in vergelijking tot andere podia een lagere ambitie te hebben met betrekking tot artistieke kwaliteit en publieksbereik.

Popfestivals

De regeling festivals popmuziek vertoont enige overlap met de deelregelingen voor nieuwe festivals en de bestaande festivals. Festivals popmuziek blijken de regeling minder dan andere podia en festivals te gebruiken voor de diversiteit van het aanbod. Dit is opvallend, omdat de subsidie wel in dezelfde mate gebruikt wordt voor het verbeteren of in stand houden van de artistieke kwaliteit van het aanbod. Vertegenwoordigers van festivals popmuziek zijn in vergelijking met andere respondenten positiever over de verantwoording en declaratiesystematiek, hoewel ze aangeven dat het gebruiksgemak vergroot zou worden als de declaratieprocedure gedigitaliseerd wordt. De regeling festivals popmuziek is immers de enige deelregeling waarvan de aanvraag- en verantwoordingsprocedures niet gedigitaliseerd zijn.

1. INLEIDING

Voor u ligt het eindrapport van de evaluatie van de programmeringsregeling. In deze inleiding geven we achtereenvolgens een toelichting op de achtergrond en de aanleiding van dit onderzoek, de onderzoeksvragen en de scope van het onderzoek. Tenslotte lichten wij onze aanpak toe en sluiten we af met een leeswijzer voor dit rapport.

1.1. Achtergrond en aanleiding

Het Fonds Podiumkunsten is hét cultuurfonds voor muziek, muziektheater, dans en theater in Nederland. Het Fonds geeft namens de Rijksoverheid ondersteuning aan alle vormen van professionele podiumkunsten. De programmeringsregeling van het Fonds Podiumkunsten is bedoeld als aanvullende financiering ten behoeve van een kwalitatieve programmering bij Nederlandse podia.

Het grootste deel van het budget van het Fonds Podiumkunsten is bestemd voor zogenaamde ‘aanbodsubsidies’: subsidies voor het scheppen, produceren en spelen van voorstellingen en concerten. Daarnaast is ongeveer tien procent van het budget gereserveerd voor de bevordering van de afzet van podiumkunsten in theaters en concertzalen, de zogenaamde ‘programmeringssubsidies’.

De programmeringsregeling in zijn huidige vorm bestaat sinds 2011. Voor die tijd was er sprake van een lappendeken van overgeërfde regelingen van de fondsen waaruit het huidige Fonds Podiumkunsten in 2008 is ontstaan. In de eerste twee jaar van het bestaan van het Fonds zijn die oude regelingen geëvalueerd. De resultaten zijn met de belanghebbende brancheorganisaties besproken. Vervolgens is een nieuwe programmeringsregeling opgetrokken, die de werkzame bestanddelen van oude regelingen combineert met nieuwe inzichten, en in zijn geheel een sterke vereenvoudiging en betere interne samenhang van het instrumentarium betekent.

De achterliggende gedachte van deze regeling was niet alleen een groter gemak voor de gebruikers en betere aansluiting op de praktijk, maar ook de doelstelling van het Fonds om vraag naar en aanbod van podiumkunsten beter op elkaar aan te laten sluiten, en daarmee de maatschappelijke betekenis ervan te versterken.

De regeling heeft tot algemeen doel om de aansluiting tussen vraag en aanbod te verbeteren, de programmering van kwaliteitsaanbod te bevorderen en het publieksbereik te vergroten. De regeling omvat verschillende onderdelen, die elk hun eigen doelstellingen hebben.

- Reguliere programmering van podia (SRP): De SRP-subsidie heeft tot doel om bij te dragen aan een gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig podiumkunstenaanbod in Nederland
- Kleinschalige of incidentele programmering van podia (SKIP): De SKIP-subsidie heeft tot doel om bij te dragen aan een gevarieerd podiumkunstenaanbod in Nederland
- Programmering van bestaande festivals: De subsidie voor bestaande festivals heeft tot doel om bij te dragen aan het bereiken van een zo groot mogelijk publiek met podiumkunstuitingen met voldoende artistiek-inhoudelijke kwaliteit in Nederland
- Programmering van nieuwe festivals: De subsidie voor nieuwe festivals heeft tot doel om bij te dragen aan de diversiteit binnen en vernieuwing van het podiumkunstenaanbod in Nederland
- Programmering van kernpodia, incidentele concerten popmuziek en popfestivals: De popsubsidies hebben tot doel het organiseren van concerten van Nederlandse bands om bij te dragen aan de ontwikkeling in de popmuziek in Nederland

1.2. Vraagstelling

De huidige regeling loopt inmiddels twee jaar, en is net opnieuw voor twee jaar vastgesteld met een aantal minieme wijzigingen met het oog op praktisch gebruik. Vanaf 2015 is er zo nodig ruimte voor grotere wijzigingen. Het is daarmee tijd voor een goede evaluatie van de regeling in al zijn facetten. Deze evaluatie heeft het Fonds Podiumkunsten laten uitvoeren door Kwink Groep.

De evaluatie behelst:

- a) onderzoek naar werkbaarheid en gebruiksgemak van aanvraagprocedure en –formulieren, beoordelingssystematiek en wijze van verantwoording van de regeling door aanvragers, fondsmedewerkers en adviseurs;
- b) nagaan in welke mate en op welke wijze de doelen die met de (verschillende facetten van de) regeling voor ogen staan worden bereikt, zowel bij individuele ondersteunde podia en festivals als, mede daaruit voortvloeiend, bij de sector;
- c) volgend uit a en b, advies uitbrengen over eventuele zinvolle veranderingen in de regeling, de doelstellingen daarvan en de verbetering die daardoor te verwachten is.

1.3. Scope van het onderzoek

Onderwerp van evaluatie is zowel de regeling als geheel – dus inclusief de interne samenhang – als elk onderdeel van de regeling afzonderlijk. De evaluatie richt zich op de uitvoering van de programmeringsregeling in de periode 2011 - 2012. Per afzonderlijk onderdeel van de regeling zijn specifieke vragen/onderzoeksthema's geformuleerd waar de evaluatie zich op richt. De evaluatie bouwt voort op de resultaten van de evaluatie uit 2010⁵ en de quickscan die het Fonds zelf in 2012 heeft verricht. Het onderzoek is erop gericht aanbevelingen te doen voor de regeling en de uitvoering daarvan vanaf 2015 (vaststelling in 2014).

Naast bovengenoemde eerdere onderzoeken is database informatie van het Fonds gebruikt als bron voor kwantitatieve analyse. Het kwalitatieve deel van het onderzoek richt zich met name op (potentiële) gebruikers van de regeling en direct betrokken stakeholders, zoals brancheorganisaties en beleidsmakers. In het onderzoek komt zowel het perspectief van de afnemers (directe gebruikers en niet-gebruikers) aan bod, als ook het perspectief van de aanbieders van podiumkunsten.

Het is niet mogelijk om uitspraken en aanbevelingen te doen over de effectiviteit van programmeringsregeling zonder de specifieke deelregelingen te beschouwen. Daarom zijn in deze evaluatie 56 interviews gedaan met personen die zicht hebben op de gehele regeling en op de afzonderlijke deelregelingen. Zie voor een overzicht van de gesprekken bijlage II.

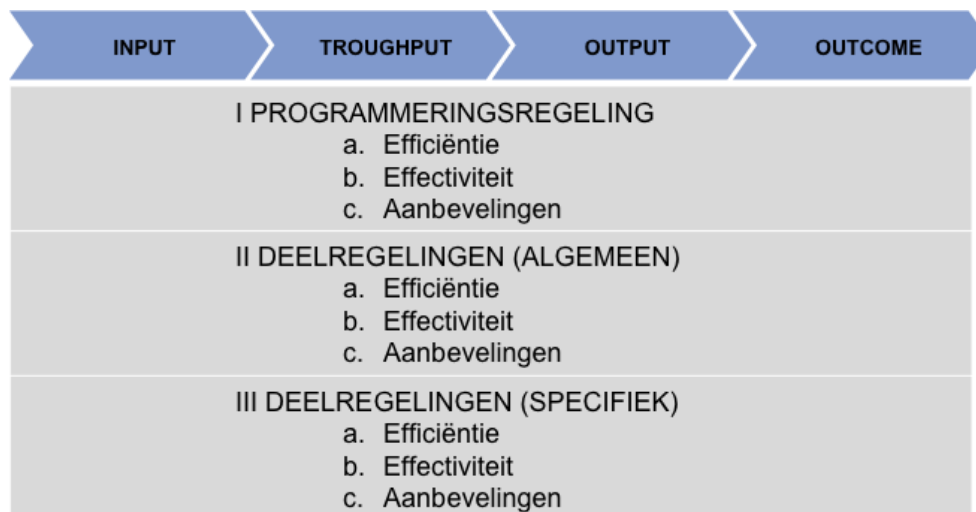
1.4. Onderzoeksaanpak

1.4.1. Conceptueel model

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn tijdens het onderzoek vragen beantwoord op het niveau van de totale regeling en op het niveau van de deelregelingen. Bij de beantwoording van

⁵ DSP-groep, "Sporen langs nieuwe wissels: Evaluatie en advies regelingen Fonds Podiumkunsten", 11 februari 2010.

de vragen wordt onderscheid gemaakt tussen de opzet van de regeling (input), de processen voor aanvraag, beoordeling en verantwoording (throughput), de werking en het doelbereik (output) en de maatschappelijke effecten (outcome). In het onderstaande conceptueel model wordt schematisch weergegeven welke niveaus zijn onderscheiden om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

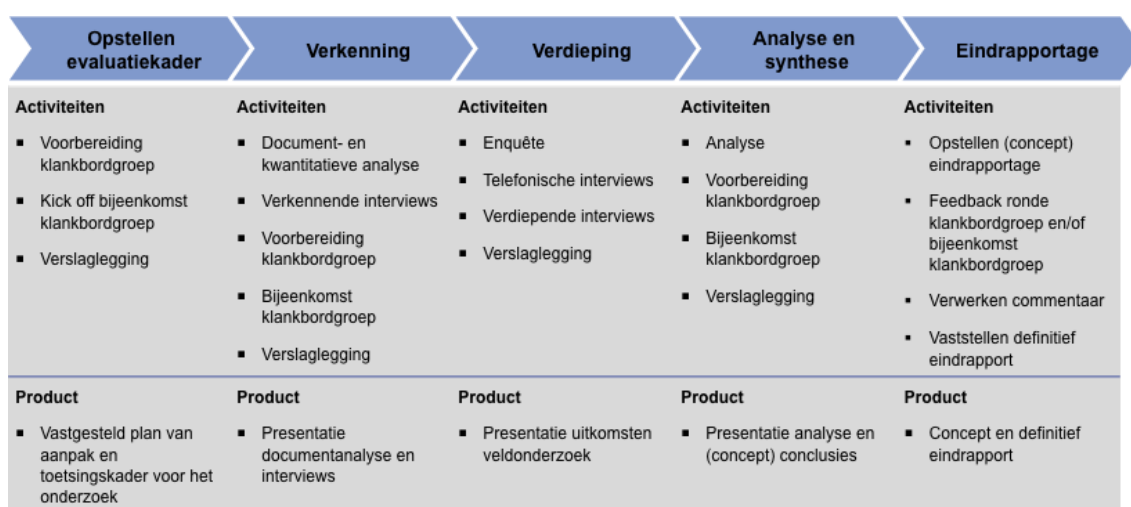
Figuur 2: Conceptueel model toetsingskader

Aan de hand van dit conceptueel model hebben we onderscheid gemaakt in drie criteria op drie niveaus:

- I. Algemene beoordelingscriteria op niveau van (hoofd)regeling (deze criteria komen met name aan bod in hoofdstuk 3)
- II. Algemene beoordelingscriteria voor alle onderdelen van de regeling (dit zijn criteria die voor alle onderdelen hetzelfde zijn, deze criteria komen met name aan bod in hoofdstuk 4)
- III. Specifieke beoordelingscriteria per onderdeel van de regeling (dit zijn criteria die per onderdeel verschillen, deze criteria komen aan bod in hoofdstuk 5)

1.4.2. Onderzoeksproces

Het onderzoeksproces bestond uit vijf fasen, die hierna schematisch worden weergegeven:

Figuur 3: Fasen in het onderzoek

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van juni tot en met december 2013 en is begeleid door een interne werkgroep van het Fonds Podiumkunsten en een klankbordgroep met vertegenwoordigers van verschillende brancheorganisaties, zowel van makers van podiumkunsten als van gebruikers van de regeling, en een onderzoeker.⁶ De werkgroep is verantwoordelijk geweest voor de operationele begeleiding van het onderzoek en de leden van de klankbordgroep hebben vanuit hun visie op en ervaringen in het veld op de onderzoeksaanpak en de bevindingen gereageerd.

Toelichting op het onderzoeksproces:

- 1. Opstellen evaluatiekader**

Tijdens een eerste bijeenkomst met de werkgroep is het plan van aanpak en het toetsingskader voor het onderzoek besproken. In een startbijeenkomst met de een klankbordgroep is het toetsingskader van de evaluatie vastgesteld.

- 2. Verkenning**

In de tweede fase is een begin gemaakt met de document- en kwantitatieve analyse en heeft een aantal verkennende interviews plaatsgevonden. De resultaten van deze verkenning zijn besproken tijdens een bijeenkomst met de klankbordgroep.

- 3. Verdieping**

Om de percepties van podia te vernemen is een enquête uitgezet onder 697 aanvragers (gehonoreerd en niet-gehonoreerd) en niet-aanvragers van de regeling. De enquête is ingevuld door 240 respondenten (34%)⁷. Om de resultaten uit de enquête te toetsen en aan te vullen hebben daarnaast 19 verdiepende en 37 telefonisch interviews plaatsgevonden met podia en andere relevante partijen (gemeenten, experts, producerende instellingen) in het veld⁸.

- 4. Analyse en synthese**

In de vierde fase zijn de resultaten uit de vorige fasen geanalyseerd en de onderzoeksvragen beantwoord. Tijdens een bijeenkomst met de klankbordgroep zijn de (concept)conclusies van het onderzoek gepresenteerd en de hoofdlijnen van de eindrapportage besproken.

- 5. Eindrapportage**

In de laatste fase van het onderzoek zijn de resultaten van alle voorgaande fasen in een (concept)eindrapportage verwerkt en voorgelegd aan de werk- en klankbordgroep, waarna het definitieve rapport is opgesteld.

1.5. Leeswijzer

Het eindrapport van de evaluatie is als volgt opgebouwd: voorafgaand aan deze inleiding vindt u de samenvatting met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van dit evaluatieonderzoek. In hoofdstuk twee wordt de context geschetst waarin de programmeringsregeling werkzaam is. Hoofdstuk drie bevat een beoordeling van de effectiviteit van de programmeringsregeling. In hoofdstuk vier wordt ingegaan op de inrichting en het gebruiksgemak van de programmeringsregeling. In de hoofdstuk vijf komen de verschillende deelregelingen aan bod. Tot slot worden in hoofdstuk zes conclusies getrokken over de programmeringsregeling en aanbevelingen gedaan over het verbeteren daarvan.

⁶ In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de leden van de klankbordgroep.

⁷ In bijlage II wordt de respons op de enquête gespecificeerd.

⁸ Voor een toelichting op de respons op de enquête en de gesprekspartners wordt verwezen naar bijlage III.

2. CONTEXT

Alvorens de vraag kan worden beantwoord of de programmeringsregeling effectief is en hoe deze in de toekomst verbeterd kan worden, dient te worden gekeken in welke context deze regeling werkzaam is. In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen in de culturele sector en de mate waarin deze invloed hebben op het verdienmodel van podia beknopt beschreven⁹.

2.1. Ontwikkelingen in de culturele sector

2.1.1. Lokaal cultuurbeleid

De programmeringsregeling moet effectief zijn in de context van zowel landelijk als lokaal cultuurbeleid. Uit de gesprekken, die in het kader van dit onderzoek zijn gehouden, blijkt dat het lokale culturele klimaat sterk varieert. Er zijn gemeenten waar een sterke eigen visie op culturele meerwaarde wordt gecombineerd met ongewijzigde basisfinanciering voor culturele instellingen, maar steeds meer gemeenten zien zich gedwongen te bezuinigen op cultuurbeleid of zien cultuur als onderdeel van breder welzijnsbeleid.

Er is volgens gesprekspartners een ‘ongeschreven regel’ dat gemeenten zich primair richten op het financieren van de vraagkant (podia) en dat de Rijksoverheid de aanbodkant (makers) subsidieert. In de praktijk kan het lokale cultuuraanbod echter op verschillende manier worden gesubsidieerd. Producerende instellingen kunnen subsidie ontvangen vanuit de Rijksoverheid (o.a. de Regeling Basisinfrastructuur (BIS) van het Ministerie van OCW en meerjarige activiteitsubsidies van het Fonds Podiumkunsten), maar sommige producerende instellingen worden (ook) ondersteund door lagere overheden. Het aanbod kan echter ook via de vraagkant (de podia) worden gestimuleerd door het Rijk (middels de programmeringsregeling) of gemeenten (middels projectsubsidies of exploitatiesubsidies van speelplekken). Gemeenten maken daarbij verschillende strategische keuzes, mede naar aanleiding van de bezuinigingen van de Rijksoverheid. Zo kiezen sommige gemeenten (o.a. Amsterdam) er voor om bezuinigingen van het Rijk op sommige producerende instellingen te compenseren, ook als dat ten koste gaat van middelen die voor podia beschikbaar zijn. Gesprekspartners zien de verschillende subsidieregelingen voor vraag en aanbod als communicerende vaten.

Opvallend is dat veel gesprekspartners aangeven dat het aanbod buiten de Randstad enigszins afwijkt van het aanbod daarbinnen. Binnen de Randstad neemt de gemeente Amsterdam een bijzondere positie in. De culturele sector kent daar een andere, vaak meer internationale, context en podia hebben meer mogelijkheden om kwaliteitsaanbod risicovrij te programmeren.

2.1.2. Genres

De functie van subsidiegeld en de inzet daarvan wordt (historisch) tussen verschillende genres verschillend gepercipieerd. Zo is het voor popmusici minder vanzelfsprekend dat repetitietijd wordt vergoed dan voor klassieke musici. Bovendien blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat er verschillen bestaan in de interesse van burgers in verschillende kunstvormen¹⁰ en dat het publiek bereid is voor sommige vormen van podiumkunsten langer te reizen dan voor andere vormen van podiumkunsten.¹¹

⁹ Voor een uitgebreide toelichting op de contextuele ontwikkelingen verwijzen wij naar de onderzoeken die worden genoemd in de voetnoten van dit hoofdstuk.

¹⁰ Sociaal en Cultureel Planbureau (2013), *Kunstminnend Nederland? Interesse en bezoek, drempels en ervaringen. Het culturele draagvlak, deel 12, april 2013*: “In patronen van interesse in diverse kunstvormen zijn twee dimensies van kunst te onderscheiden, hier aangeduid als gecanoniseerde respectievelijk populaire kunstvormen. Het gaat dan enerzijds om klassieke muziek, beeldende

Daarnaast kan de 'programmeringshorizon' voor diverse genres sterk verschillen. Zo is een programmeur van een schouwburg vaak twee jaar van tevoren bezig met de programmering, terwijl poppodia een horizon van drie maanden kennen. Voor andere genres, zoals festivals, kan gelden dat de definitieve programmering slechts enkele dagen vooraf tot stand komt.

Voor vrijwel alle genres, van toneel tot muziek en dans, geldt dat subsidies in het verleden veel rianter waren dan nu het geval is. Het denken in 'cultureel ondernemerschap' kent volgens veel gesprekspartners dan ook beperkingen: veel cultureel aanbod kan niet bestaan zonder subsidie.

Gesprekspartners uit alle genres geven aan dat er druk staat op de inkomsten uit gages, garantie- en uitkoopsommen of partages. Hierbij lijkt sprake van een keteneffect: voor podia, van festivals tot en met schouwburgen, is het moeilijker alle kosten door subsidiegevers en andere financiers vergoed te krijgen. Hierdoor is men ook kritischer op de vergoeding aan makers.

Binnen genres ontstaan nieuwe subgenres, die soms erg succesvol kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld circus binnen het straattheater. Gesprekspartners geven aan dat het onderscheid binnen en tussen diverse genres binnen de podiumkunsten al jaren vervaagt. Zo wordt het verschil tussen theater, dans en muziek minder scherp. Daarnaast vervloeien diverse muziekvormen ook, zoals bijvoorbeeld popmuziek met moderne jazz of opera.

Popmuziek

Pop en rock kennen duidelijk een uitzonderingspositie ten opzichte van andere genres. De popsector kent een eigen marktdynamiek, zonder een lange traditie van (generieke) cultuursubsidies. Hoewel het grootste deel van de popmusici niet rond kan komen van het inkomen dat ze verdienen met muziek maken, hebben de beste popmusici, in vergelijking tot andere genres, in potentie meer mogelijkheden de subsidie te 'ontgroeien' en commercieel succesvol te worden.¹²

Binnen de popsector zijn er traditioneel altijd doorgroeimogelijkheden van een klein podium (zoals een buurtcafé) naar een groter podium en van een kleine zaal naar een grotere zaal. Het doorgroeimodel van buurtcafé naar grote zaal staat momenteel echter onder druk, omdat de onderlaag ('humuslaag') van kleine zaaltjes en oefenruimten door bezuinigingen en lagere publieksinkomsten verdwijnt. Hierdoor wordt de stap voor een beginnende band naar een zaal met publiek groter, moeilijker en duurder. Andersom wordt het voor grotere podia steeds risicovoller om aanstormend talent een kans te geven, omdat dit zich nog niet heeft kunnen bewijzen in kleinere zalen. Bovendien verdwijnen

kunst, literatuur, toneel en dans, en anderzijds om cabaret, film en popmuziek. [...] Er zijn door de bank genomen meer mensen in populaire dan in gecanoniseerde kunstvormen geïnteresseerd (82% vs. 53% van de bevolking van 16 jaar en ouder). Dans telt de minste geïnteresseerden (45%), film de meeste (90%). Gemiddeld verschillen gecanoniseerde en populaire kunsten echter niet in de conversie van geïnteresseerde tot bezoeker (36% vs. 34%). Dat resulteert in een groter bereik van populaire dan van gecanoniseerde kunstvormen (30% vs. 19%)."

¹¹ Langeveld en Stiphout (2011), *Publiek reist beperkt naar de podiumkunsten*, ESB 96(4609), 29 april 2011: "Publiek voor toneel, opera, dans en klassieke muziek in de regio blijkt beperkt te reizen: 75 procent van het publiek woont binnen een straal van 17 kilometer. Voor Het Concertgebouw in Amsterdam reist het publiek ook beperkt, maar verder dan in de provincie: 75 procent van het publiek reist maximaal 46 kilometer. Voor exclusief aangeboden kwalitatief hoogstaande musicals in het Circustheater in Scheveningen is 75 procent van het publiek bereid verder te reizen: circa 145 kilometer. In alle gevallen treedt er bij toenemende afstand daling van de reisbereidheid op."

¹² Zie in dit kader ook het onderzoek 'Pop wat levert het op' (Jdens et al, 2009): "Ruim de helft van de popmusici verdient niet meer dan € 6.000,- per jaar met muziek. Het gemiddelde inkomen uit muziek ligt een stuk hoger, bij € 12.000, doordat het omhoog getrokken wordt door een betrekkelijk kleine groep die tamelijk veel met muziek verdient. Musici in de financiële top 10 onderscheiden zich qua samenstelling van hun inkomen uit muziek van de andere musici door een betrekkelijk laag aandeel van inkomsten uit optredens en lesgeven en door relatief hoge inkomsten uit rechten en royalties en uit diverse overige, niet nader aangeduide activiteiten, waaronder produceren en teksten schrijven."

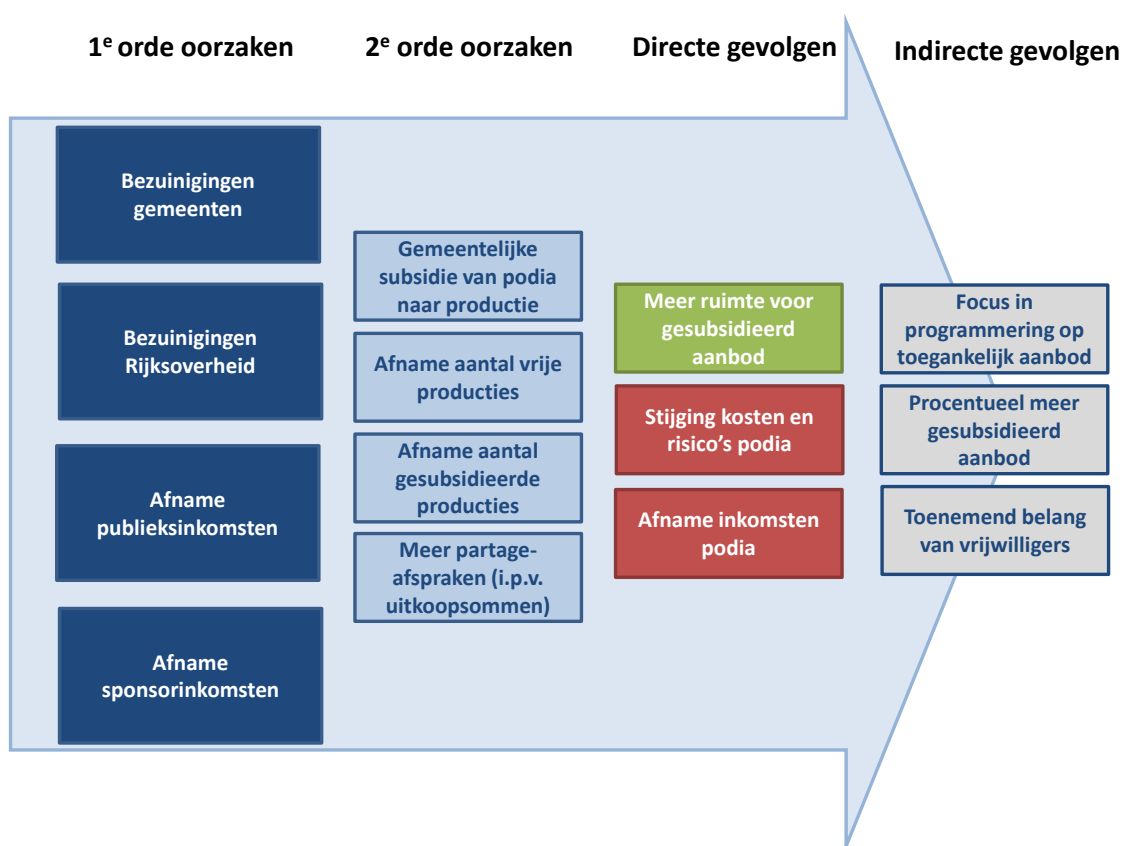
speelplekken voor bepaalde niches, zoals bijvoorbeeld punk bands, waar weinig nieuwe bands ontstaan, maar het publiek wel vernieuwt.

2.2. Podia: veranderend verdienmodel

Culturele instellingen die verantwoordelijk zijn voor de vraagkant (hierna: podia) worden geconfronteerd met diverse ontwikkelingen in hun omgeving, waardoor ook het verdienmodel aan verandering onderhevig is (ten behoeve van de leesbaarheid worden met 'podia' in dit onderzoek ook festivals, schouwburgen en andere speelplekken aangeduid).

De landelijke en lokale subsidiegevers maken merkbaar andere keuzes. Zo zet de Rijksoverheid meer in op sturing en op prestaties achteraf, in plaats van financiering op basis van ambities vooraf. Ook andere prestaties dan artistieke kwaliteit, zoals publieksbereik en ondernemerschap, worden voor het Rijk belangrijker. Deze keuzes zijn leidend bij bezuinigingen op subsidies aan culturele instellingen.

Gemeenten zetten daarentegen primair in op behoud van het lokale voorzieningenniveau. Er zijn volgens gesprekspartners de afgelopen decennia veel speelplekken gebouwd, waardoor het geld 'in stenen zit'. Nu gemeenten zich genoodzaakt zien te bezuinigen, is het voor veel podia merkbaar moeilijker subsidie te krijgen ten behoeve van de exploitatie. Dit komt doordat bij het verstrekken van een gemeentelijke subsidie de artistieke kwaliteit van de programmering in veel gevallen niet het doorslaggevend argument is. Overigens geven ook een aantal gemeenten aan dat zij van plan zijn in toenemende mate op prestaties achteraf te gaan sturen.

Figuur 4: Contextuele ontwikkelingen

In bovenstaande figuur worden een aantal contextuele ontwikkelingen in relatie tot elkaar weergegeven. Gesprekspartners geven aan dat door de economische crisis de overheid, publiek en sponsors minder te besteden hebben.

Overheidsbezuinigingen

In Cultuur in Beeld 2013 worden de volgende kwantitatieve ontwikkelingen geschetst ten aanzien van de overheidsbezuinigingen:¹³

- De financiering door het Rijk van de Culturele Basisinfrastructuur en de publieke fondsen is teruggebracht van 530 miljoen euro in de periode 2009-2012 tot 458 miljoen euro in de periode 2013-2016.
- De netto bijdrage aan cultuur van de 35 grootste gemeenten en provincies is in de periode 2011-2013 afgenomen van 1,3 miljard euro in 2011 naar 1,2 miljard euro in 2013. Dit is een afname van 9%. De provincies bezuinigen het meest op cultuur (-23%) en gemeenten het minst (-4%).
- Het rijksbudget voor de meerjarig gesubsidieerde instellingen is met gemiddeld 19% gedaald. Het aantal instellingen in de Basisinfrastructuur is van 172 instellingen in 2012 naar 84 instellingen in 2013 gegaan. Dit betekent niet dat deze instellingen niet meer bestaan. Een deel van hen is gefuseerd of wordt nu gefinancierd door een rijkscultuurfonds en/of gemeente.
- De meeste publieke cultuurfondsen financieren minder instellingen dan in de voorgaande periode. Zo financiert het Fonds Podiumkunsten vanaf 2013 81 instellingen met een meerjarige subsidie. In de periode 2009-2012 waren dit 118 instellingen.
- In de 9 grootste steden is het budget voor de door hen gesubsidieerde instellingen van 2012 op 2013 minder sterk gedaald dan bij de Rijksoverheid (gemiddeld circa 11%). Het aantal instellingen is met een verschuiving van 810 gesubsidieerde instellingen naar 802 gesubsidieerde instellingen vrijwel op peil gebleven. De instellingen krijgen dus gemiddeld minder subsidie.

Uit gesprekken volgt dat verschillende grote gemeenten er voor kiezen een deel van het budget dat bedoeld was voor de afname van podiumkunsten te verplaatsen naar de productie van podiumkunsten, mede om de bezuinigingen van het Rijk op te vangen.

Publieksinkomsten

Ook het gedrag van het publiek is aan verandering onderhevig. Dit is volgens podia bijvoorbeeld zichtbaar in de teruglopende voorverkoop en de toename van het aantal éénmalige bezoekers ten opzichte van het aantal bezoekers dat regelmatig een podium bezoekt. Rebel, APE en Kwink Groep schetsen in een onderzoek naar de economische ontwikkelingen in de cultuursector de volgende ontwikkeling ten aanzien van het aantal bezoekers:¹⁴

- Over de gehele culturele sector neemt in de periode 2008-2012 alleen het bezoek aan bioscopen en filmhuizen (6,7% per jaar) en rijksgesubsidieerde musea (1,8% per jaar) nog toe. In alle overige (sub)sectoren treedt een daling van het aantal bezoeken op.
- Het bezoek aan uitvoeringen van vrije theaterproducenten loopt met 10% per jaar terug. De VSCD-podia kennen ondanks een verlaging van de gemiddelde toegangsprijzen eveneens een teruggang van het aantal bezoeken na 2008, maar die is aanzienlijk minder groot dan bij de vrije

¹³ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013), Cultuur in Beeld 2013, p. 9.

¹⁴ Gerdes et al. (2013) Economische ontwikkelingen in de cultuursector 2005 – 2012. In opdracht van het Ministerie van OCW, p8-10.

theaterproducenten. Ook de VNPF-poppodia hebben te maken met teruglopende bezoekersaantallen die minder groot is dan de vrije theaterproducenten.¹⁵

- Van de rijksgesubsidieerde instellingen voor podiumkunsten neemt het bezoek aan uitvoeringen van BIS-instellingen gemiddeld minder sterk af (-1,8%) dan dat van FPK-instellingen (-3,6%).
- De afname van het aantal bezoekers is niet gelijkmatig verdeeld over de verschillende genres (theater, muziek, dans, opera en muziektheater): de BIS-theatergroepen zagen in 2008-2012 het aantal bezoekers met 4,6% stijgen, terwijl alle andere podia het aantal bezoekers zag dalen, waarbij de daling bij de FPK-podia op het terrein van muziektheater en opera groter is dan gemiddeld (-6,5%).

De bezuinigingen en de teruglopende publieksinkomsten hebben gevolgen voor het aanbod van podiumkunsten. Zelfs gerenommeerde gezelschappen bieden geen garantie op volle zalen. Hoewel gemiddeld genomen de uitkoopsommen lijken te dalen, geven gesprekspartners aan dat de uitkoopsommen van een aantal succesvolle gezelschappen en bands juist stijgen.¹⁶ Hierover is echter geen kwantitatieve informatie bekend. Bovendien lijkt er in toenemende mate gebruik te worden gemaakt van partage-afspraken, waarbij podia en producerende instellingen de risico's delen.

In aanvulling op de bezuinigingen en de ontwikkeling van de publieksinkomsten, geven podia in gesprekken aan dat ze te maken hebben met stijgende kosten, veelal als gevolg van keuzes van de overheid. Zo geven podia aan dat in veel gemeenten de OZB aanzienlijk is toegenomen, dat de horeca-inkomsten zijn gedaald door een stijging van de accijns en dat de afdracht aan auteursrechten is toegenomen. Van deze ontwikkelingen zijn binnen dit onderzoek geen kwantitatieve gegevens gevonden.

Doordat de gesubsidieerde podiumkunstgezelschappen uitgedaagd worden om op nieuwe manieren publiek te trekken, programmeren zij hun aanbod steeds vaker buiten de muren van podia. Voorstellingen die vroeger vooral op festivals te zien waren, staan nu op een locatie. Er worden meer theatervoorstellingen en concerten geprogrammeerd op buitenlocaties, in kantoren, parken of fabriekshallen.¹⁷ Veel festivals ervaren deze activiteiten als concurrentie.

Gevolgen

Voor veel van de genres binnen de programmeringsregeling geldt dat de marges smal zijn. Podia geven aan hierdoor minder dan voorheen middelen te kunnen vrijmaken om de risico's van risicovol en experimenteel aanbod te programmeren.

Door afname van het aantal ongesubsidieerde producties ontstaat weliswaar meer ruimte in de programmering voor gesubsidieerd aanbod, maar kunnen de kosten van podia (per voorstelling) toenemen, terwijl de inkomsten onder druk staan. Daardoor neemt het gesubsidieerde deel van het aanbod procentueel toe binnen de programmering van podia (groter aandeel in krimpende markt). Daarnaast ontstaat meer focus op toegankelijk, minder experimenteel aanbod en neemt het belang van

¹⁵ VSCD-podia: podia aangesloten bij de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties.

VNPF-podia: podia aangesloten bij de Vereniging Nederlandse Poppodia en- Festivals.

¹⁶ De signalen van stijgende uitkoopsommen hebben met name betrekking op de internationale top van jazz en pop. In de top van deze sectoren stijgen de uitkoopsommen volgens gesprekspartners met circa 5% per jaar. Tegelijkertijd dalen de uitkoopsommen van 'kleine' bands nog steeds. Gesprekspartners geven aan dat de grens ongeveer ligt bij 250 bezoekers per optreden. Boven dit bezoekersaantal stijgen de uitkoopsommen. Zo wordt in Poppodia in cijfers 2011 (VNPF, 2012, p5) gemeld dat *"de verhoging van de btw-tarief niet zozeer is doorberekend in de entreeprijs, maar dat deze kostenstijging voor de podia met name ten koste is gegaan van de gages van (Nederlandse) artiesten."*

¹⁷ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2013), Cultuur in Beeld 2013, p. 99.

vrijwilligers in de sector toe, ook bij de grotere podia.¹⁸ Hoewel volgens gesprekspartners de focus op toegankelijk aanbod gemiddeld genomen toeneemt, geven diverse podia aan dat er ook juist een tegenreactie plaatsvindt: een aantal succesvolle podia versterken het eigen artistieke profiel door juist meer experimenteel aanbod te programmeren. en weten zo publiek aan zich te binden.

De rol van gemeentelijke exploitatie- of basisfinanciering blijft voor het functioneren van podia cruciaal. Het is voor podia zeer moeilijk vervangende middelen te vinden bij het wegvallen van een exploitatiesubsidie. Andere financiers, zoals private vermogensfondsen, financieren vaak enkel op projectbasis en richten zich daarbij bijvoorbeeld uitsluitend op jong talent. Bovendien wordt aangegeven dat veel podia op dit moment niet de mensen en middelen hebben om zich serieus te verdiepen in alternatieve financieringsbronnen.¹⁹

Ten aanzien van deze ontwikkelingen benadrukt het Fonds Podiumkunsten dat de programmeringsregeling niet bedoeld is om de structurele tekorten in de exploitatie te dekken die zijn ontstaan door gemeentelijke bezuinigingen en teruglopende publieksinkomsten.²⁰

¹⁸ Zie ook: Vereniging Nederlandse Poppodia- en festivals (2012), Poppodia in cijfers 2011, p17: *“In 2011 waren 6.251 mensen werkzaam in de poppodia. Van deze medewerkers werkte 62% als vrijwilliger, die samen 29% van al het werk in de poppodia voor hun rekening namen. Er was een stijging in 2011 van het aandeel vrijwilligers ten opzichte van 2010, zowel in aantal personen (van 57% naar 62%) als in het aantal uren inzet (van 24% naar 29%). De groei van het totale aandeel vrijwilligers heeft deels te maken met een toename van de populatie met kleinere podia, die immers meer vrijwilligers inzetten. Dit is echter niet de enige verklaring. Het aandeel vrijwilligers nam in alle gevallen toe, bij de kleine, middelgrote en grote podia, zowel in personen als in voltijdbanen.”*

¹⁹ Zie in dit kader ook de ‘Meta-analyse ondernemerschap’ (In ‘t Veld et al., 2012). In veel opzichten zijn de uitdagingen die worden geschetst in deze analyse vergelijkbaar met de uitdagingen waar podia mee te maken hebben.

²⁰ Zie ook “Deelregeling programmeringssubsidies Fonds Podiumkunsten / algemeen reglement”.

3. EFFECTIVITEIT

In dit hoofdstuk behandelen we de effectiviteit van de programmeringsregeling. Hiertoe herhalen we in de eerste paragraaf de doelstelling. In de overige paragrafen analyseren we stapsgewijs of deze doelen worden bereikt, zowel op het niveau van individuele podia als het niveau van de sector als geheel.

3.1. Doelstelling

3.1.1. Programmeringsregeling

Met de Programmeringsregeling beoogt het Fonds Podiumkunsten de aansluiting tussen vraag en aanbod te verbeteren, de programmering van kwaliteitsaanbod te bevorderen en daarnaast (op onderdelen) het publieksbereik te vergroten.

De programmeringsregeling is bedoeld als een extra steuntje in de rug van podia voor de programmering van kwaliteitsaanbod. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling van het Fonds om op de stoel van gemeenten te gaan zitten en exploitatiesubsidies te verstrekken aan podia. Wel heeft het Fonds de intentie om de markt voor hoogwaardig aanbod te versterken, door te helpen de programmeringsrisico's van dit aanbod te verkleinen, en de 'kunst van het programmeren' te ondersteunen.

3.1.2. Deelregelingen

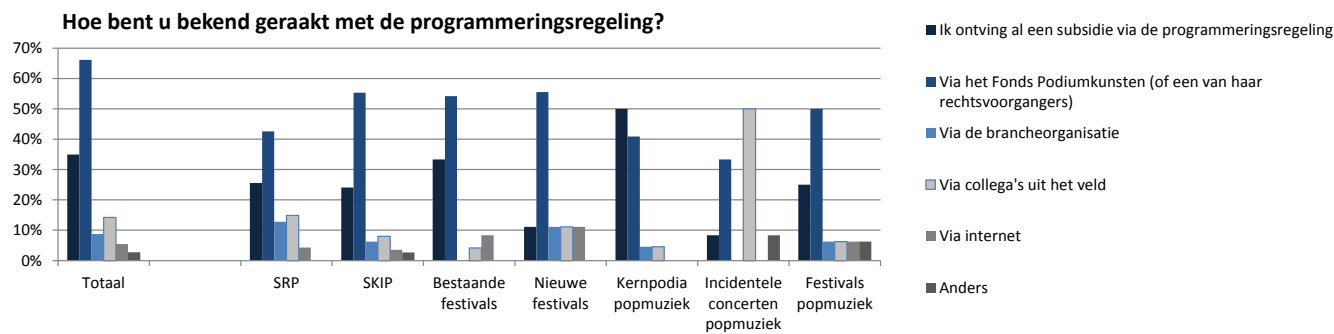
De programmeringsregeling kent diverse deelregelingen met ieder eigen (sub)doelstellingen, te weten:²¹

- SRP: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor voorstellingen en concerten in theater- of concertzalen om bij te dragen aan een gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig podiumkunstenaanbod in Nederland."
- SKIP: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor het op kleine schaal of incidenteel programmeren van voorstellingen en concerten om bij te dragen aan een gevarieerd podiumkunstenaanbod in Nederland."
- Bestaande festivals: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies als bijdrage in de programmeringskosten van festivals om bij te dragen aan het bereiken van een zo groot mogelijk publiek met podiumkunstuitingen met voldoende artistiek-inhoudelijke kwaliteit in Nederland."
- Nieuwe festivals: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor nieuwe festivals om bij te dragen aan de diversiteit binnen en vernieuwing van het podiumkunstenaanbod in Nederland."
- (Kern)podia popmuziek: Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor concerten van Nederlandse bands in gespecialiseerde zalen om bij te dragen aan de ontwikkeling in de popmuziek in Nederland."
- Incidentele concerten popmuziek: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor het incidenteel organiseren van concerten van Nederlandse bands om bij te dragen aan de ontwikkeling in de popmuziek in Nederland."
- Festivals popmuziek: "Het bestuur verstrekt programmeringssubsidies voor festivals op het gebied van popmuziek waar concerten van Nederlandse bands plaatsvinden om bij te dragen aan de ontwikkeling in de popmuziek in Nederland."

²¹ Deelregeling programmeringssubsidies Fonds Podiumkunsten / algemeen reglement.

3.2. Bekendheid van de regeling

Wil de regeling effectief zijn, dan zal deze in de eerste plaats bekend moeten zijn onder de juiste doelgroepen. Uit de enquête onder gebruikers blijkt dat 50% van de huidige gebruikers de regeling kent via het Fonds Podiumkunsten (zie figuur 5). Uit de interviews blijkt dat gebruikers veelal door het Fonds op de mogelijkheden van de programmeringsregeling zijn gewezen of al gebruik maakten van een regeling van het Fonds Podiumkunsten.

Figuur 5: Bekendheid met de regeling; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers, meerdere antwoorden mogelijk)

Uit gesprekken met gebruikers blijkt dat de bekendheid van de individuele deelregelingen, zoals bijvoorbeeld SKIP, veel groter is dan de bekendheid van de programmeringsregeling als totaal. Dit betekent dat het overstappen of doorstromen tussen de deelregelingen door gebruikers niet automatisch als een mogelijkheid wordt gezien. Een uitzondering vormen de SKIP en de SRP. Gebruikers van deze deelregelingen zijn wel redelijk bekend met de andere deelregeling.

Onder niet-aanvragers is de regeling wisselend bekend. Uit gesprekken met niet-aanvragers die wel bekend zijn met de regeling, blijkt vaak dat andere financieringsbronnen of het niet voldoen aan de entree-eisen de voornaamste reden vormen om geen subsidie aan te vragen (zie ook hoofdstuk vier).

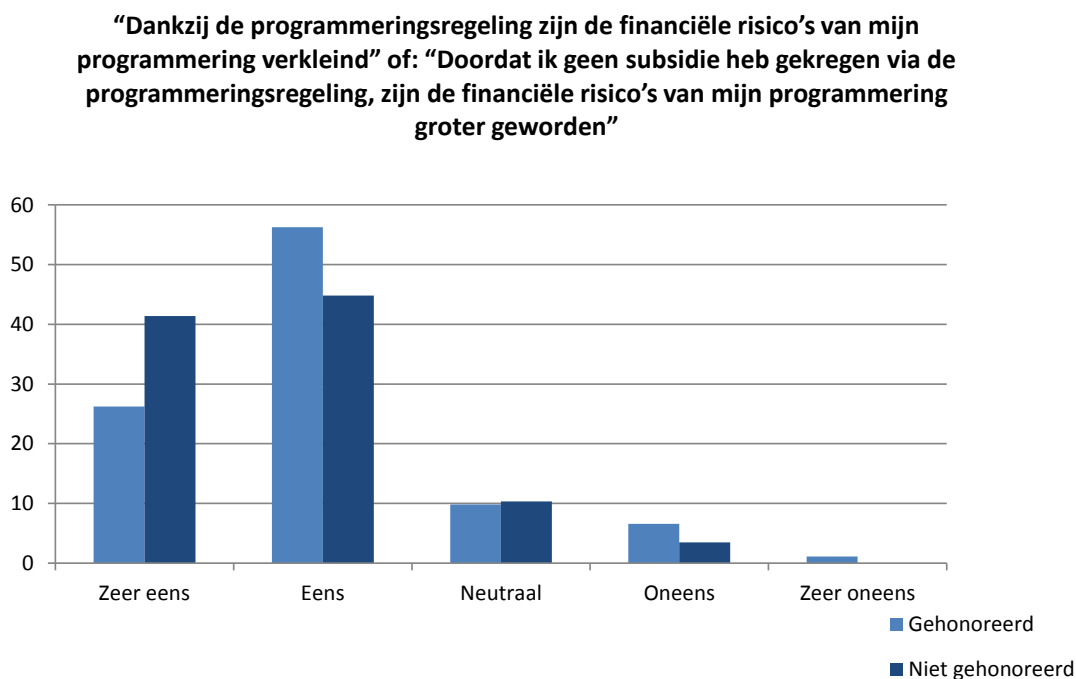
Ook onder andere stakeholders in de sector is de bekendheid van de programmeringsregeling wisselend. Brancheorganisaties kennen de relevante (deel)regelingen over het algemeen goed. Opvallend is dat producerende instellingen naar eigen zeggen 'weinig merken' van de programmeringsregeling. Men weet vaak niet welke podia wel of niet middelen via de regeling ontvangen. Ook de gesproken gemeenten en kennisinstituten geven veelal blijkt de regeling niet te kennen. Dit betekent dat zij daarom geen rol kunnen spelen in het doorverwijzen van potentiële aanvragers.

De beperkte bekendheid onder gemeenten wordt door gesprekspartners met name als een bedreiging gezien voor de effectiviteit van de deelregeling incidentele concerten popmuziek. Deze deelregeling is onder potentiële gebruikers namelijk niet zo bekend (daarin wijkt de deelregeling af van de rest van de programmeringsregeling). De gebruikers die bekend zijn met de regeling, kennen deze ook veelal via collega's en niet via het Fonds. Daarom zouden gemeenten een rol kunnen vervullen bij het doorverwijzen van potentiële aanvragers. De meest waarschijnlijke verklaring voor de beperkte bekendheid is dat deze regeling voor 2011 werd gecoördineerd door de provinciale popkoepels.

3.3. Gebruik van de regeling

3.3.1. Financiële risico's

Het Fonds Podiumkunsten heeft de intentie de markt voor hoogwaardig aanbod te versterken door de programmeringsrisico's van dit aanbod te verkleinen. Uit het onderzoek blijkt dat gebruikers inderdaad menen dat met name de financiële risico's van het programmeren van hoogwaardig aanbod door de subsidie worden verkleind. Niet-gebruikers geven aan dat hun programmering financieel risicovoller is door ontbreken van de subsidie:

Figuur 6: Effect subsidie op financiële risico's programmering; N=212 (gehonoreerde en niet-gehonoreerde aanvragers)

In hoofdstuk vijf wordt nader ingegaan op de effecten van de financieringssysteem²² per deelregeling.

De (gepercipieerde) meerwaarde van de subsidie blijkt mede uit de opmerkingen die respondenten hebben gemaakt naar aanleiding van de vraag of de podia hun doelstellingen zouden kunnen bereiken zonder de subsidie van het Fonds Podiumkunsten.²³

²² Zoals tekortfinanciering of lump-sum.

²³ De vraag in de enquête was: “U heeft aangegeven dat u de subsidie voor de volgende aspecten gebruikt << >>. Zou u zonder de subsidie van Fonds Podiumkunsten uw doelen op deze aspecten kunnen bereiken?: (Ja, doelen zouden worden bereikt middels subsidie van een andere subsidiegever / Ja, doelen zouden worden bereikt middels andere vorm van financiering / Ja, doelen zouden worden bereikt op andere wijze / Nee).

Opmerkingen van respondenten in de enquête

Er zal eerder voor een veiligere programmering gekozen worden om costing van een avond sluitend te krijgen.

Alles helpt ter ondersteuning. Maar het is niet voldoende.

Als de subsidie van FPK zou wegvallen dan valt de vraag "overleven we dat".

Dat geldt natuurlijk nooit voor het gehele aanbod, maar zonder deze middelen zouden we simpelweg minder kunnen doen. Die laten zich niet vervangen.

De artistieke diversiteit en kwaliteit zou zonder deze subsidie gevaar lopen. Andere financieringsbronnen zijn niet direct voorhanden.

De regeling-het FPK is nagenoeg de enige die onze kernactiviteit, het aanbieden van allerlei popmuziek, ondersteunt. Voor veel andere fondsen is het (structureel) ondersteunen van kernactiviteiten een no-go.

De subsidie stelt ons in staat die voorstellingen toe te voegen aan ons aanbod, die we anders om financiële overwegingen niet of minder vaak zouden programmeren.

Deels opgevangen met subsidie van elders; maar voorgestelde programmering deels ook niet gerealiseerd doordat aanvraag FPK is afgewezen (opmerking van een niet gehonoreerde aanvrager).

Door de terugtrekkende overheid en de huidige crisis zou het wegvallen van de SRP-subsidie een vershraling van het aanbod betekenen (inhoud, diversiteit, aantal).

Gat in de begroting bleef aanzienlijk door afwijzing FPK (opmerking van een niet gehonoreerde aanvrager).

Gemeentelijk subsidie is voldoende voor 1 fte en kleine overhead. Wat rest (inclusief recettes) is onvoldoende voor een redelijke concertreeks.

Met onze reguliere subsidie financieren wij onze beheerlasten en een basisprogrammering en marketing. Voor risicodragende programmering en werving specifieke doelgroepen is extra geld nodig

Om diverse redenen is besloten editie festival 2013 niet te laten plaatsvinden. Reden is o.a. het geringe vertrouwen om voldoende externe financiële middelen te vergaren (opmerking van een niet gehonoreerde aanvrager).

Subsidies van provincie en gemeente zijn reeds vervallen. Het is van het grootste belang dat de SKIP-subsidie wordt gehandhaafd en zelfs uitgebreid. Wij zijn van mening dat ook de reiskosten en de BUMA-afdracht subsidiabel moeten zijn.

Vraag en aanbod nemen af. Met een terugtrekkende lokale overheid is het essentieel om met een Fonds subsidie het aanbod op peil te houden.

We zouden natuurlijk op zoek gaan naar andere vormen van financiering, maar of dat lukt is logischerwijs de vraag.

we zullen genoodzaakt zijn om nog veiliger en commerciëler te programmeren waardoor er vervlakking ontstaat van het programma

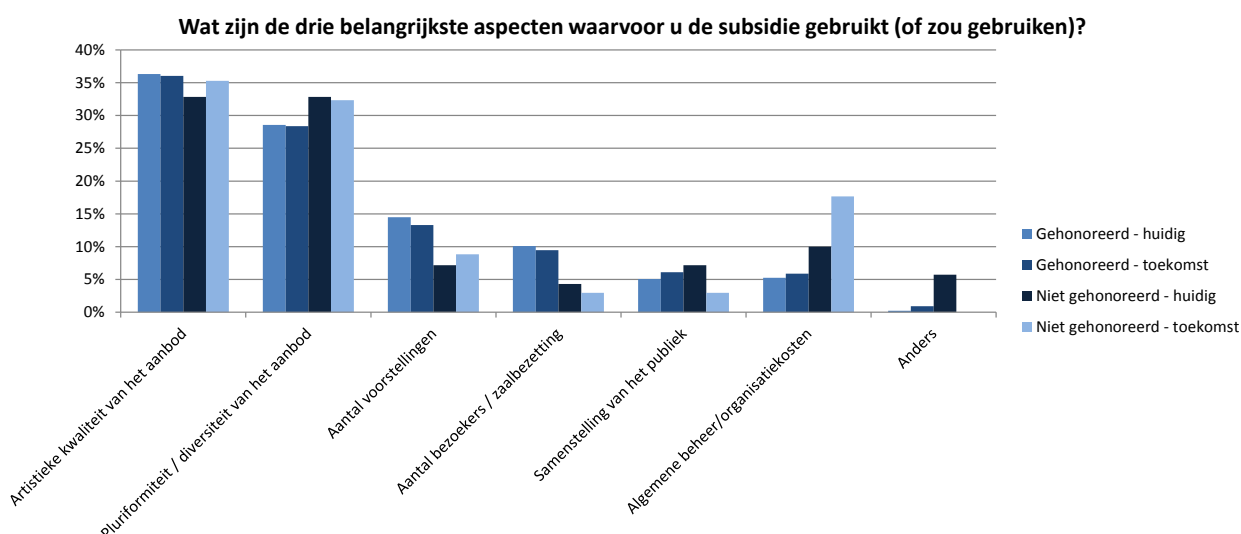
Zonder de SKIP-regeling zou het aantal te realiseren activiteiten gehalveerd worden, de kwaliteit van de concerten dalen en zou het onbetaalbaar worden om publiekstrekken te boeken.

Zonder de steun zou met name de kwaliteit en diversiteit een gevaar gaan lopen omdat dan vooral financiële motieven de programmering gaan bepalen en dat mag op inhoudelijke gronden nooit het enige criterium worden

3.3.2. Besteding van de subsidie

In de enquête is aan gehonoreerde en niet-gehonoreerde aanvragers gevraagd voor welke aspecten van hun beleid ze de subsidie van de programmeringsregeling gebruiken (of hadden willen gebruiken in het geval van een niet-gehonoreerde aanvraag). Uit de antwoorden blijkt dat de subsidie volgens aanvragers met name gebruikt wordt ten behoeve van de kwaliteit en diversiteit van het programmeringsaanbod (zie ook figuur 7). De subsidie komt in veel mindere mate ten goede aan andere aspecten, zoals het aantal voorstellingen, zaalbezetting of publiekssamenstelling. De voornemens van aanvragers ('waar zou u de subsidie voor gebruiken wanneer u opnieuw een aanvraag indient') wijken nauwelijks af van de aspecten waar de regeling op dit moment voor worden gebruikt.

De verschillen tussen de antwoorden van gehonoreerde en niet-gehonoreerde aanvragers zijn beperkt. Opvallend is dat de niet-gehonoreerde aanvragers wel verwachten mogelijke fondssubsidie meer aan kosten voor algemeen beheer en organisatie te (zullen) besteden.

Figuur 7: Gebruik van subsidie; doelstellingen podia; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

Achter deze op het oog eenduidige boodschap van kwaliteit en diversiteit, blijkt een wereld van interpretatie schuil te gaan. Hoewel het niet mogelijk is voor ieder podium geldende uitspraken te doen, zijn toch een aantal generieke bevindingen mogelijk op basis van de enquête en verdiepende gesprekken.

Grote SRP-podia, veelal schouwburg, hebben vaak een brede interpretatie van de wijze waarop de subsidie bijdraagt aan de kwaliteit van het programmeringsaanbod. De bijdrage van de programmeringssubsidie is dan ook niet altijd één-op-één herleidbaar in de programmering. Naast specifieke hoogwaardige en innovatieve bijdragen aan de programmering, worden ook het versterken van marketing, track&trace op de website en innovatieve kassasystemen genoemd als subsidiabele aspecten. Deze investeringen moeten leiden tot meer eigen inkomsten, die worden geïnvesteerd in de programmering en het gericht benaderen van bezoekers.

Kleine(re) SRP-podia en grote(re) SKIP-podia geven aan met de subsidie een meer experimenteel en hoogwaardig aanbod te bieden, in aanvulling op het reguliere aanbod. Doelstelling is de bezoekers te 'prikken' met programmering van aanbod dat avontuurlijker is. Bovendien wordt het bieden van

kansen voor jong talent genoemd als specifieke doelstelling. Voor sommige kleine SKIP-podia geldt echter dat de programmeringssubsidie het volledige aanbod draagt: zonder de programmeringssubsidie zou er geen aanbod mogelijk zijn.

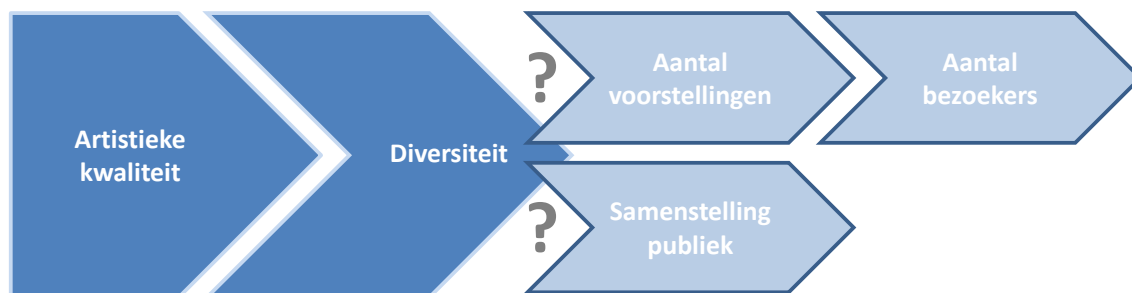
De onderzochte festivals geven aan dat de subsidie hen in staat stelt 'betere' producties te programmeren.²⁴ Daarnaast stelt het hen in staat hoogwaardig experimenteel aanbod te tonen, in plaats van meer toegankelijke producties, aangezien met een subsidie tegenvallende inkomsten uit recettes gecompenseerd kunnen worden.

Voor poppodia geldt dat de subsidie mogelijkheden biedt voor het programmeren van lokaal talent en specifiek aanbod waar het bezoekerspotentieel beperkt voor is, zoals bijvoorbeeld hiphop in minder dichtbevolkte gebieden.

In hoofdstuk vijf wordt nader ingegaan op het gebruik en de effecten van de specifieke deelregelingen.

3.3.3. Indirecte effecten

Gebruikers geven aan dat het bevorderden van de artistieke kwaliteit en diversiteit van het aanbod - door verkleinen van de financiële risico's - het belangrijkste effect is van de programmeringssubsidie. Uit gesprekken met podia blijkt echter dat ook andere, meer indirecte, effecten met de subsidie worden gerealiseerd. Afhankelijk van de situatie per podium, kunnen deze indirecte effecten elkaar versterken (zie onderstaande figuur, verbanden die door een selectie van de podia worden gelegd zijn gemarkeerd met een vraagteken).

Figuur 8: Samenhang tussen effecten subsidie

Gesprekspartners leggen een relatie tussen een toename van het aandeel gesubsidieerd aanbod in de programmering en de diversiteit van dat aanbod. Door meer gesubsidieerde producties te tonen, neemt de diversiteit toe. Enkele podia leggen ook een relatie met het aantal voorstellingen. Omdat er weinig 'verdringing' plaatsvindt van vrij geproduceerd aanbod door gesubsidieerd aanbod (met andere woorden er is nog ruimte in de programmering), kan het aantal voorstellingen toenemen (of minder snel afnemen) ten opzichte van de situatie zonder dit extra aanbod.²⁵ Indien het aantal voorstellingen toeneemt, stijgt volgens gesprekspartners ook het aantal bezoekers. Tenslotte verandert volgens een

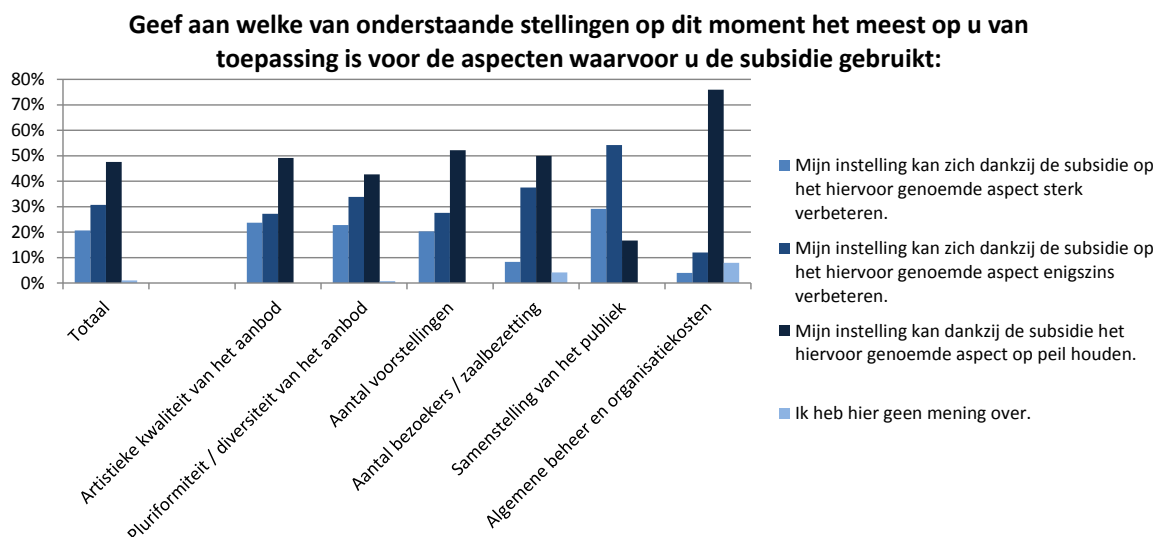
²⁴ Bij festivals voor wereldmuziek en popfestivals zijn dit bijvoorbeeld goede bands uit het buitenland, die anders te duur zouden zijn.

²⁵ In hoofdstuk 2 is reeds geschetst dat het aantal vrije producties sterker afneemt dan het aantal gesubsidieerde producties. Daardoor is er bij podia nog ruimte voor meer gesubsidieerd aanbod. Het aantal voorstellingen neemt door de programmeringsregeling dus toe ten opzichte van een situatie waarin deze producties niet zouden worden geprogrammeerd. Als gevolg van de bezuinigingen en de teruglopende bezoekersaantallen is het totaal aantal voorstellingen bij de meeste podia gedaald ten opzichte van enkele jaren geleden, maar deze daling zou naar verwachting nog sterker zijn zonder de programmeringsregeling.

aantal podia de publiekssamenstelling, dat wil zeggen het publieksbereik in kwalitatieve zin, door een toename van de diversiteit van het aanbod.

3.3.4. Innovatie

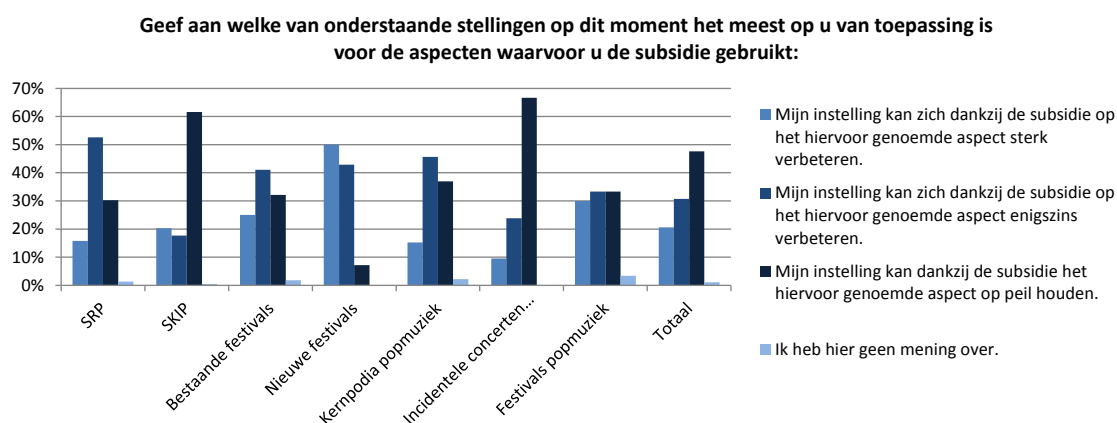
In de doelstellingen van de deelregelingen staan thema's als 'vernieuwing', 'innovatie' en 'ontwikkeling' centraal (zie paragraaf 3.1). Daarom is via de enquête op elk van de aspecten die zijn geïntroduceerd in paragraaf 3.3.2 onderzocht of podia de subsidie gebruiken om hun prestaties op de aspecten op peil te houden of zich (enigszins) te verbeteren.

Figuur 9: Verbetering vs. op peil houden, uitgesplitst naar aspecten; N=475 (reacties van 183 gehonoreerde podia)

Er blijken tussen de prestaties op de aspecten verschillen te bestaan tussen de mate waarin podia de subsidie gebruiken om zich te verbeteren of de prestaties op peil te houden. Zo wordt de subsidie op het aspect 'samenstelling van het publiek' door podia meer dan gemiddeld gebruikt om zich (sterk) te verbeteren. Op het aspect 'algemene beheer en organisatiekosten' wordt de subsidie door podia juist meer dan gemiddeld gebruikt om de prestaties op peil te houden.

Vervolgens is onderzocht in hoeverre er verschillen bestaan tussen de deelregelingen (zie figuur 10). Uit de antwoorden blijkt dat de nieuwe festivals de subsidie meer dan gemiddeld gebruiken om zich sterk te verbeteren (in plaats van aspecten op peil te houden), wat goed past bij hun innovatieve karakter. Dit maakt het opvallend dat de gebruikers van de regeling incidentele concerten popmuziek de subsidie juist vooral gebruiken om hun prestaties op peil te houden (terwijl deze regeling ook een focus heeft op ontwikkeling, innovatie en talentontwikkeling). Verder is opvallend dat ook de SRP-podia, de bestaande festivals en de kernpodia de regeling meer dan gemiddeld gebruiken om zich te verbeteren. Een mogelijke verklaring voor het verschil is dat dit op de kernpodia na allemaal lump-sum regelingen zijn in plaats van declaratieregelingen, maar hier is in de gesprekken geen onderbouwing voor gevonden.

Figuur 10: Verbetering vs. op peil houden, uitgesplitst naar deelregelingen; N=475 (reacties van 183 gehonoreerde podia)

Talentontwikkeling

Een expliciete doelstelling van de popregelingen is een 'springplank' te bieden voor jong talent, zodat deze zich via de buurtcafés en incidentele podia (regeling incidentele concerten popmuziek) kunnen ontwikkelen richting de popfestivals, om vervolgens via de kleine zaal en de grote zaal van de kernpodia mogelijk het professionele circuit te bereiken.²⁶ De gebruikers van de popregelingen zijn expliciet gevraagd of hun podium fungeert als springplank voor jong talent. 80% van de respondenten antwoordt positief op deze stelling, van de kernpodia popmuziek zelfs 95%. Een aantal vertegenwoordigers van incidentele concerten popmuziek is wel kritisch over hun functie als springplank.

De uitkomsten van de enquête worden bevestigd in de gesprekken. Poppodia zien een belangrijke rol voor zichzelf bij het bieden van een kans aan jong talent en het programmeren van aanbod dat anders moeilijk voet aan de grond kan krijgen in een regio. Het doorgroeimodel van buurtcafé naar grote zaal staat momenteel echter onder druk, omdat de onderlaag van kleine zaaltjes en oefenruimten door bezuinigingen en lagere publieksinkomsten verdwijnt (zie ook de paragrafen over de popregelingen in hoofdstuk 5).

De meeste podia in de SRP, SKIP en festivalregelingen hebben geen expliciete rol bij het bieden van een kans aan jong talent, maar beschouwen dit wel als een onderdeel van hun missie. Zij geven vrijwel unaniem aan in hun programmering ruimte te maken voor jong talent.²⁷

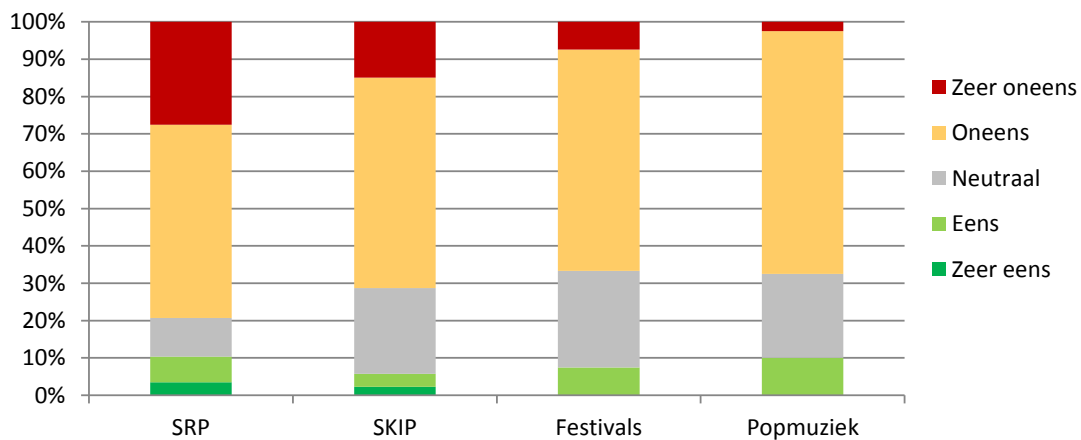
3.3.5. Gevolgen van de crisis

Uit onderstaande figuur blijkt dat de meeste podia, ondanks de crisis, hebben aangegeven de ontvangen subsidie niet op andere wijze te besteden. De grootste variatie in antwoorden komt van SRP gebruikers, de gebruikers van de popregelingen zijn het meest unaniem.

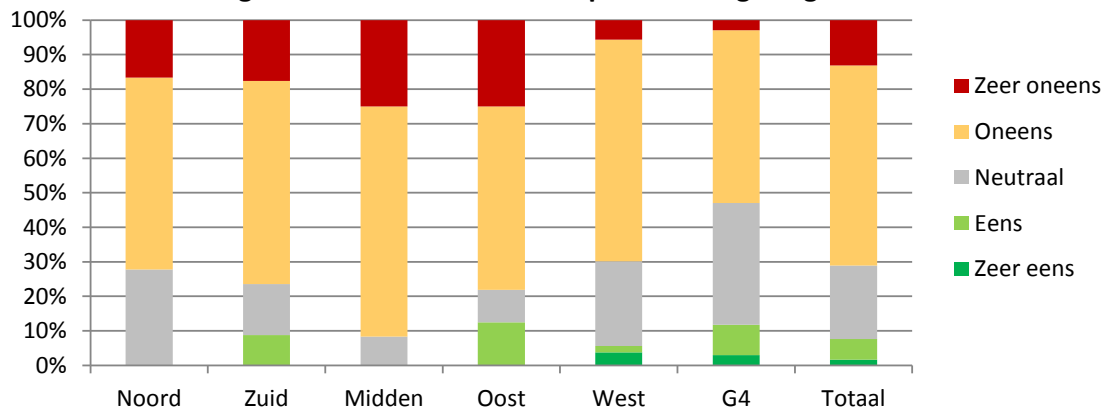
²⁶ Afhankelijk van het kernpodium treden in de grote zaal veelal bands uit het professionele circuit op.

²⁷ Met name een aantal vlakke vloer theaters hebben het bieden van een podium aan jong talent als een expliciete doelstelling.

“De bezuinigingen en/of de crisis hebben ervoor gezorgd dat ik de ontvangen subsidie voor andere aspecten ben gaan gebruiken”

“De bezuinigingen en/of de crisis hebben ervoor gezorgd dat ik de ontvangen subsidie voor andere aspecten ben gaan gebruiken”

Figuur 11: Gevolgen bezuinigingen op subsidie per regio; N=212 (gehonoreerde en niet-gehonoreerde aanvragers)

Als gekeken wordt naar regionale verschillen in de beantwoording van dezelfde vraag, valt op dat podia in de regio west en in de vier grootste steden relatief vaker aangeven de subsidie op dezelfde wijze te gebruiken als voor de crisis. Dit sluit aan bij de perceptie van gesprekspartners dat podia in de Randstad een betere financiële uitgangspositie hebben.

3.4. Sturing en beoordeling: een strategische keuze

3.4.1. Artistieke kwaliteit

De programmeringsregeling is bedoeld als een extra steuntje in de rug van podia voor de programmering van kwaliteitsaanbod. Gesprekspartners geven aan dat andere financiers, zoals gemeenten, nauwelijks eisen stellen aan de artistieke inhoud van de programmering. Mede daarom mag van het Fonds worden verwacht dat zij een visie heeft op ‘kwaliteitsaanbod’ en aan de hand van deze visie stuurt op de (artistieke) kwaliteit van het aanbod dat door de programmeringsregeling (mede) wordt gefinancierd.

De opvattingen van podia over het thema artistieke kwaliteit blijken deels uit de opmerkingen die respondenten in de enquête hebben gemaakt naar aanleiding van de vraag of ze hun prestaties op dit aspect dankzij de programmeringsregeling kunnen verbeteren of op peil kunnen houden.²⁸

Opmerkingen van respondenten in de enquête

Daardoor meer keuze / mogelijkheden om het ontbrekende pareltje te boeken.

De gemiddelde recettes zijn niet altijd voldoende om musici van kwaliteit te betalen, zeker niet ook nog overhead. SKIP brengt soms redding.

De regeling maakt het mogelijk iets risicovoller te programmeren.

De subsidie is te beperkt om van een sterke verbetering te spreken.

Door de SKIP-subsidie kunnen wij ervaren musici en beter ingespeelde ensembles aantrekken.

Helaas kampen wij met een terugloop van het aantal bezoekers. Zonder het SKIP is het ons niet mogelijk klassieke kamermuziek van hoog niveau te brengen met veelal internationaal bekende musici.

Het is nu meer dan in het verleden, RKP, een uitdaging om het niveau dat wij nastreven te behouden.

Ik twijfel tussen verbeteren en op peil houden. We zouden anders minder kunnen laten zien (op peil houden), maar kunnen extra marketinginspanningen doen (verbeteren).

Met de steun van het FPK kunnen we het risico van een hogere gage en dus betere kwaliteit aangaan.

Met name gevestigde uitvoerders worden steeds duurder, zonder SKIP-regeling zou onze instelling genoodzaakt zijn zich te richten op goedkoper aanbod.

Ondanks het feit dat we een betrekkelijk kleine zaal hebben kunnen we door de subsidie toch artiesten van formaat programmeren.

Zonder deze subsidie worden deze bands niet geboekt, want het kan niet uit dan. Wel goed, maar te onbekend.

In het vorige hoofdstuk over de context bleek al dat de programmeringsregeling effectief moet zijn in een pluriform en dynamisch cultuurlandschap. Uit gesprekken met het Fonds blijkt dat bewust ruimte wordt gegeven aan de 'kunst van het programmeren'. Dat wil zeggen dat niet dwingend wordt gestuurd op de inhoudelijke artistieke keuzes van een gebruiker van de regeling. Wat hoogwaardig aanbod is, is immers moeilijk te objectiveren en sterk afhankelijk van de lokale context en het genre dat geprogrammeerd wordt.

Het Fonds dicteert daarom geen strikte landelijke kwaliteitsnormen voor het aanbod, maar hanteert wel in elke deelregeling enkele criteria waaraan gebruikers moeten voldoen. De beoordeling op deze criteria heeft in ieder geval betrekking op de kwaliteit van het programmeringsprofiel.²⁹ Uitzondering hierop

²⁸ De vraag in de enquête was: "u heeft aangegeven dat u de subsidie voor het aspect Artistieke kwaliteit van het aanbod gebruikt. Geef aan welke van onderstaande stellingen op dit moment het meest op u van toepassing is (Mijn instelling kan zich dankzij de subsidie op het hiervoor genoemde aspect sterk verbeteren / Mijn instelling kan zich dankzij de subsidie op het hiervoor genoemde aspect enigszins verbeteren / Mijn instelling kan dankzij de subsidie het hiervoor genoemde aspect op peil houden).

²⁹ In de SRP wordt het artistieke plan bijvoorbeeld getoetst aan de hand van de volgende vragen:

- Is de visie geloofwaardig in het licht van prestaties in de afgelopen twee jaar?
- Is er sprake van een overtuigende ambitie in artistieke zin en publieksbereik, passend bij de aard en locatie van het podium?
- Is de vertaling van ambitie naar concrete activiteiten overtuigend?
- Is er een overtuigende samenhang tussen artistieke voornemens en voornemens met betrekking tot publiek?

vormen de popregelingen, waar enkel een formele toets plaatsvindt op basis van het aandeel Nederlandse bands.

Uit de gesprekken met podia en andere betrokkenen blijkt dat het Fonds in de praktijk de juiste balans weet te vinden tussen sturing op kwaliteit en vrijheid voor eigen inzicht van de programmeur. Het is echter niet voor alle podia transparant hoe het beoordelingsproces werkt en in welke mate beoordeling op de artistieke ambities plaatsvindt. Zo antwoordt 32% van de SRP-podia negatief op de stelling “Het is voor mij duidelijk op welke wijze de kwaliteit van het programmeringsprofiel wordt getoetst.” Ook is het voor enkele type podia (zoals festivals) en genres (zoals popmuziek) lastiger om (ver) op voorhand uitsluitsel te geven over de definitieve programmering.

Tenslotte zijn gesprekspartners soms kritisch op het netto effect van de subsidie op de totale kwaliteit van de podiumkunsten in Nederland. Enerzijds stellen sommigen dat de subsidiebedragen te klein zijn om significante betekenis te kunnen hebben en/of te versnipperd worden over te veel (kleine) podia. Alleen met een grotere subsidie voor een beperkter aantal podia zou de (top)kwaliteit van het aanbod volgens hen daadwerkelijk kunnen worden versterkt. Anderzijds stellen anderen juist dat de subsidiebedragen voor de grote podia een ‘druppel op een gloeiende plaat’ vormen. Volgens deze laatste groep wordt de gemiddelde kwaliteit in Nederland juist versterkt door financiering van de ‘humuslaag’ van kleine podia waar talenten, kwaliteitsaanbod en beginnende bands een kans krijgen.

3.4.2. Diversiteit

Naast hoogwaardigheid, streeft het Fonds met de programmeringsregeling naar versterking van de diversiteit (of pluriformiteit) van het Nederlandse podiumaanbod. Evenals artistieke kwaliteit is diversiteit moeilijk te definiëren. Het kan daarbij gaan om een goede mix van toegankelijk en experimenteel aanbod, maar ook om een evenwichtige verdeling van genres in het Nederlands aanbod of zelfs spreiding binnen genres.

De opvattingen van podia over het thema diversiteit blijken deels uit de opmerkingen die respondenten in de enquête hebben gemaakt naar aanleiding van de vraag of ze hun prestaties op dit aspect dankzij de programmeringsregeling kunnen verbeteren of op peil kunnen houden.³⁰

Opmerkingen van respondenten in de enquête

Daardoor meer keuze om juist wat specifieke doelgroepen te bereiken die normaal niet komen (dus meer risico lopen)

Dankzij onze inspanningen wordt er in elk geval nog hedendaagse muziek geprogrammeerd in de stad Utrecht.

Wij willen 30 % van onze programmering grensverleggend en experimenteel houden. Dit is financieel lastig vol te houden zonder extra ondersteuning.

De pluriformiteit/diversiteit staat onder druk.

Wij hebben altijd een zeer divers hoog-kwalitatief aanbod gehad. Dat proberen wij in de huidige econ. situatie te handhaven.

³⁰ De vraag in de enquête was: “u heeft aangegeven dat u de subsidie voor het aspect Diversiteit / pluriformiteit van het aanbod gebruikt. Geef aan welke van onderstaande stellingen op dit moment het meest op u van toepassing is (Mijn instelling kan zich dankzij de subsidie op het hiervoor genoemde aspect sterk verbeteren / Mijn instelling kan zich dankzij de subsidie op het hiervoor genoemde aspect enigszins verbeteren / Mijn instelling kan dankzij de subsidie het hiervoor genoemde aspect op peil houden).

Voor het Fonds Podiumkunsten is diversiteit een relatief beoordelingscriterium binnen de programmeringsregeling, dat niet op zichzelf staat, maar in relatie tot andere podia en tot het getoonde aanbod in de vestigingsplaats wordt beschouwd ('wel weging, maar geen rangschikking').

Wanneer gekeken wordt naar de definitieve subsidies, valt op dat het merendeel van de subsidie wordt besteed aan muziek en niet aan andere genres, zoals toneel of dans. Dit in contrast tot andere subsidieregelingen van het Fonds. Volgens gesprekspartners wordt dit enerzijds verklaard doordat de productiekosten³¹ voor muziek lager zijn dan voor andere genres (zoals theater en dans). Anderzijds is dit verklaarbaar omdat een aantal deelregelingen, zoals de popregelingen, specifiek gericht zijn op muziek.

De meningen over het wenselijke aandeel muziek in de subsidieregeling wisselen (schouwburgen hebben bijvoorbeeld over het algemeen een andere mening dan poppodia). Toch missen vrijwel alle gesprekspartners uitleg van het Fonds bij dit resultaat: is dit iets wat men voor de toekomst blijft ambiëren en zo ja, waarom?

Daarnaast is het voor podia onvoldoende duidelijk of en hoe diversiteit wordt gedefinieerd en meeweegt in de beoordeling van de individuele aanvraag. Ook hier wordt meer transparantie van het Fonds verwacht.

3.4.3. Geografische spreiding

In de hoofddoelstellingen van de programmeringsregeling wordt geografische spreiding niet als prestatie geformuleerd. Toch wordt het wel als beoordelingscriterium gehanteerd, zo blijkt uit de toelichting op de website en uit gesprekken met het Fonds. Geografische ligging kan in voorkomende gevallen zelfs de doorslag geven om een instelling al dan niet toe te laten tot de programmeringsregeling. Geografische spreiding is net als diversiteit een relatief beoordelingscriterium, waarop podia worden gewogen ten opzichte van andere aanvragers en het overige aanbod in de vestigingsplaats.

Uit de gesprekken met betrokkenen blijkt dat wisselend wordt gedacht over de wenselijkheid van sturing op geografische spreiding door het Fonds. Enkele gesprekspartners zijn van mening dat het Fonds geen rekening moet houden met geografische spreiding, maar het merendeel van de gesprekspartners is van oordeel dat het Fonds wel degelijk rekening moet houden met een evenwichtige verdeling van middelen over het land.

Tenslotte geldt ook voor het criterium spreiding dat podia vooraf meer inzicht willen hebben in de wijze waarop het Fonds dit criterium een rol laat spelen in de beoordeling.

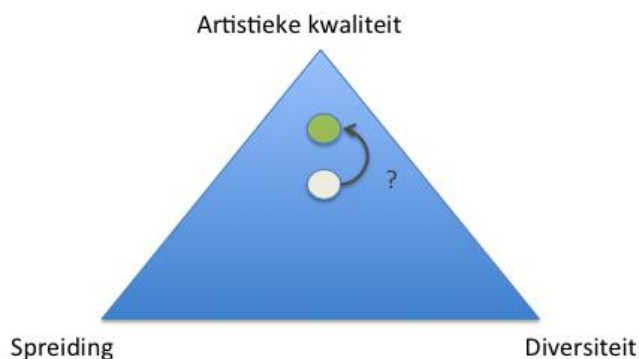
3.4.4. Spanning tussen criteria

Zoals bovenstaand beschreven, leveren de beoordelingscriteria dilemma's op voor het Fonds. Dit geldt niet alleen eigenstandig ("hoe stuur je op kwaliteit, diversiteit of spreiding") maar ook in onderlinge relatie ("hoe zwaar wegen kwaliteit, diversiteit en spreiding mee in de eindbeoordeling").

Verreweg de meeste gesprekspartners zijn van mening dat artistieke kwaliteit moet prevaleren boven geografische spreiding of diversiteit. Er gaan dan ook stemmen op de balans te verleggen naar het subsidiëren van meer (top)kwaliteit, boven het 'uitsmeren' van subsidiegeld over en tussen genres en/of

³¹ Zoals decor, techniek, et cetera.

over Nederland (zie onderstaande figuur). Daarentegen blijkt het belang van juist het financieren van de 'humuslaag' van de podiumkunsten een belangrijke randvoorwaarde voor toekomstig succes.

Figuur 12: Spanning tussen criteria

Uit het onderzoek blijkt dat het Fonds veelal de goede balans weet te vinden tussen sturing en vrijheid geven. Ook maakt het Fonds volgens de meeste betrokkenen een juiste afweging ten aanzien van kwaliteit, diversiteit en spreiding. Er is geen noodzaak op het niveau van de programmeringsregeling een andere keuze te maken ten aanzien van deze afweging. Gesprekspartners realiseren zich dat het Fonds vanuit een eigen visie strategische keuzes moet maken. Wel heeft men behoefte dat het Fonds (nog) meer expliciet communiceert over deze keuzes en de dialoog met het veld blijft zoeken om deze balans te bewaken.

In hoofdstuk vijf wordt, per deelregeling, nader ingegaan op de verschillende percepties over de spanning tussen de drie criteria.

3.5. Conclusie en aanbevelingen

De programmeringsregeling is effectief op de eigen doelstellingen. De deelregelingen worden als een unieke bouwsteen ervaren in het Nederlandse cultuurlandschap. Zonder de regeling verschaalt dit landschap zonder twijfel. Gesprekspartners geven aan dat de subsidieregeling een steuntje in de rug vormt, juist voor de programmering van experimenteel, divers en hoogwaardig aanbod.

De deelregelingen zijn goed bekend onder potentiële gebruikers, maar de bekendheid van de onderlinge samenhang van regelingen en de bekendheid onder niet-gebruikers is laag.

Gesprekspartners (zowel podia als andere stakeholders) hebben verschillende opvattingen over de wenselijke mate van sturing op artistieke kwaliteit, diversiteit en geografische spreiding. Gegeven de verschillende belangen lijkt het Fonds Podiumkunsten de juiste balans te vinden. Gesprekspartners realiseren zich dat het Fonds vanuit een eigen visie strategische keuzes moet maken. Wel heeft men behoefte dat het Fonds (nog) meer expliciet communiceert over deze keuzes en de dialoog met het veld blijft zoeken om deze balans te bewaken.

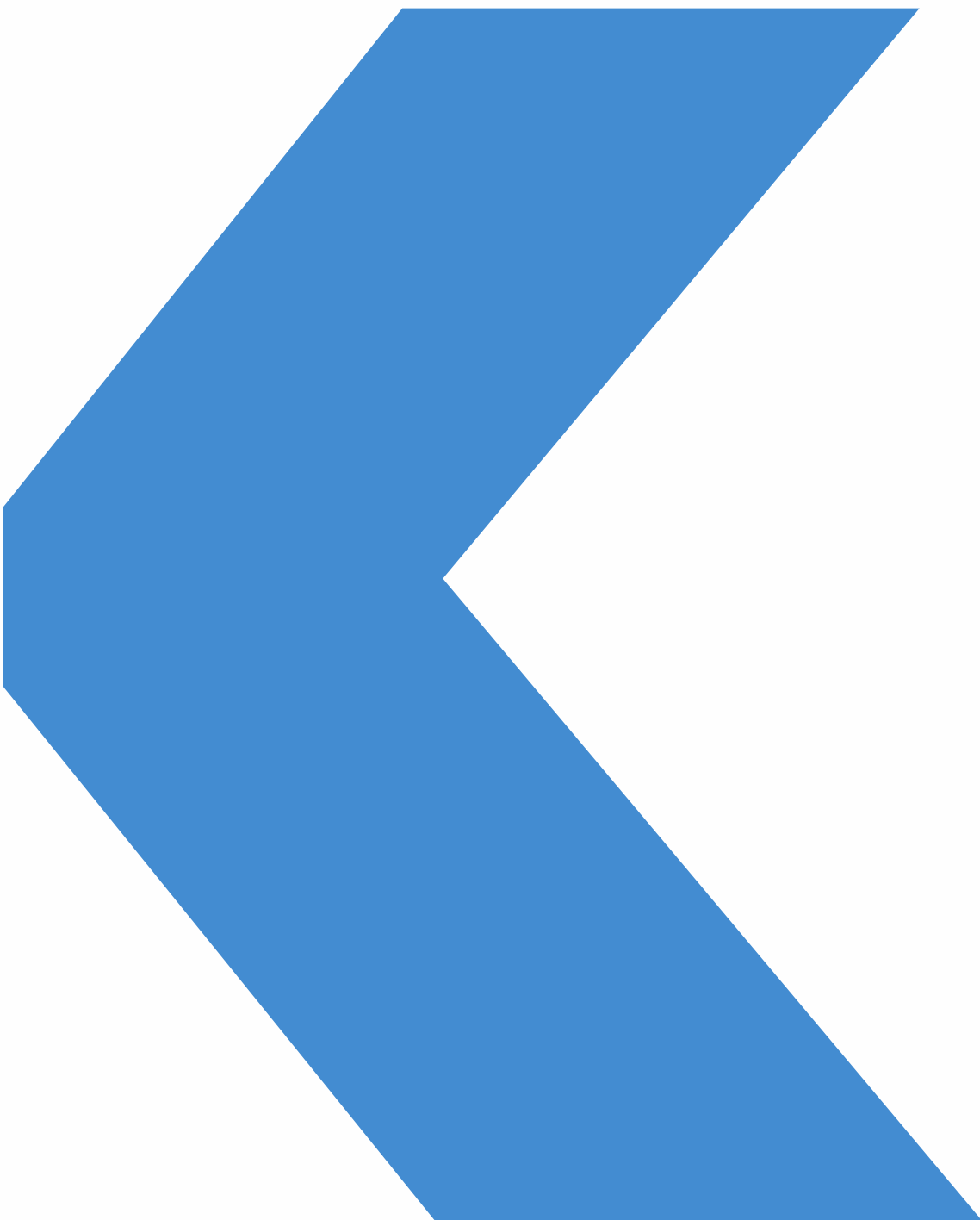
De regeling heeft een (indirect) effect op talentontwikkeling. Poppodia hebben mede dankzij de regeling een functie als 'springplank' voor jong talent. Ook podia buiten de popregelingen geven aan in hun programmering ruimte te maken voor jong talent. Daarnaast draagt de regeling soms op indirecte wijze bij aan het aantal voorstellingen, het aantal bezoekers en de samenstelling van het publiek (zie figuur 8).

Aanbevelingen

Tenslotte vloeien uit het onderzoek op terrein van effectiviteit de volgende aanbevelingen voor de toekomst voort:

- Communiceer aan potentiële aanvragers van deelregelingen dat de deelregeling onderdeel vormt van een grotere programmeringsregeling, en maak aanvragers bewust van de mogelijkheden voor doorstroom tussen regelingen.
- Informeer gemeenten over de programmeringsregeling opdat zij een doorverwijsfunctie kunnen spelen voor potentiële gebruikers.
- Maak voor aanvragers en andere betrokkenen transparant hoe het beoordelingsproces werkt en in hoeverre aanvragen worden beoordeeld op de artistieke ambities, diversiteit en spreiding.
- Maak voor alle betrokkenen transparant welke strategische afweging het Fonds maakt bij het sturen op kwaliteit, diversiteit en spreiding.
- Organiseer een continue dialoog met betrokkenen uit het veld over deze strategische keuzes .

4. INRICHTING EN GEBRUIKSGEMAK

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de aanvraagprocedure, de beoordelingsprocedure (inclusief hoogte van de subsidie) en de verantwoording en declaratie besproken. Tenzij anders wordt vermeld, hebben de bevindingen betrekking op alle deelregelingen.

4.1. Aanvraagprocedure

Feiten

Het Fonds Podiumkunsten heeft voor de verschillende deelregelingen verschillende aanvraagprocedures ingericht. Bij de SRP, SKIP, bestaande festivals en nieuwe festivals bestaat de aanvraag uit een inhoudelijk plan met een onderbouwing waar de subsidie voor zal worden gebruikt. Bij de SRP, SKIP, bestaande en nieuwe festivals worden aanvragers tevens gevraagd voor welke activiteiten de subsidie van de programmeringsregeling in een voorgaande subsidieperiode is gebruikt. Bovendien worden SRP aanvragers en aanvragers voor een subsidie bestaande en nieuwe festivals gevraagd om een begrotingsformulier in te vullen om nader inzicht te geven in de inkomsten en uitgaven.

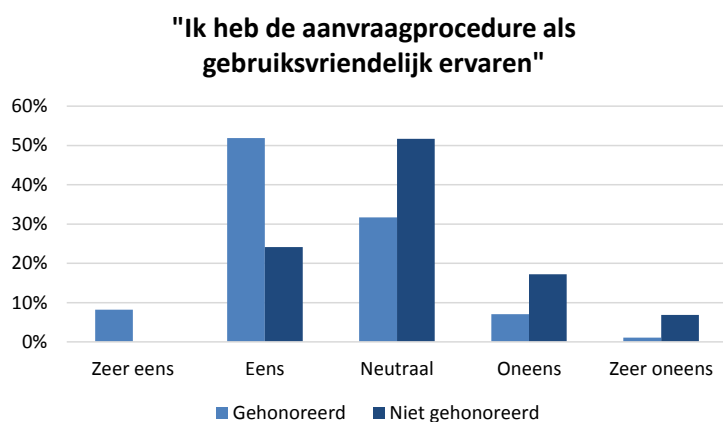
Om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling programmering kernpodia hoeft geen inhoudelijk voorstel te worden ingediend. De aanvraag bestaat uit de onderbouwing van een aantal kwantitatieve gegevens.

Aanvragers voor incidentele concerten popmuziek en festivals popmuziek dienen na realisatie van de activiteiten een declaratieaanvraag bij het Fonds in. Er hoeft vooraf geen aanvraag te worden gedaan.

Percepties

Respondenten (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers) zijn gemiddeld genomen positief over de gebruiksvriendelijkheid van de aanvraagprocedure. Niet-gehonoreerde aanvragers zijn weliswaar kritischer dan gehonoreerde aanvragers over de gebruiksvriendelijkheid, maar slechts 24% van de niet-gehonoreerde aanvragers is het 'oneens' of 'zeer oneens' met de stelling (zie onderstaande figuur).

De verschillen tussen de deelregelingen zijn beperkt: gebruikers van de SRP zijn iets negatiever dan gemiddeld over de gebruiksvriendelijkheid en gebruikers van de nieuwe festivals, de incidentele concerten popmuziek en de festivals popmuziek zijn iets positiever dan gemiddeld over de regeling.

Figuur 13: Reacties van respondenten op de stelling 'ik heb de aanvraagprocedure als gebruiksvriendelijk ervaren'; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

In de gesprekken die in het kader van het onderzoek zijn gevoerd, worden de positieve beelden over de gebruiksvriendelijkheid van de aanvraagprocedure over het algemeen³² bevestigd.

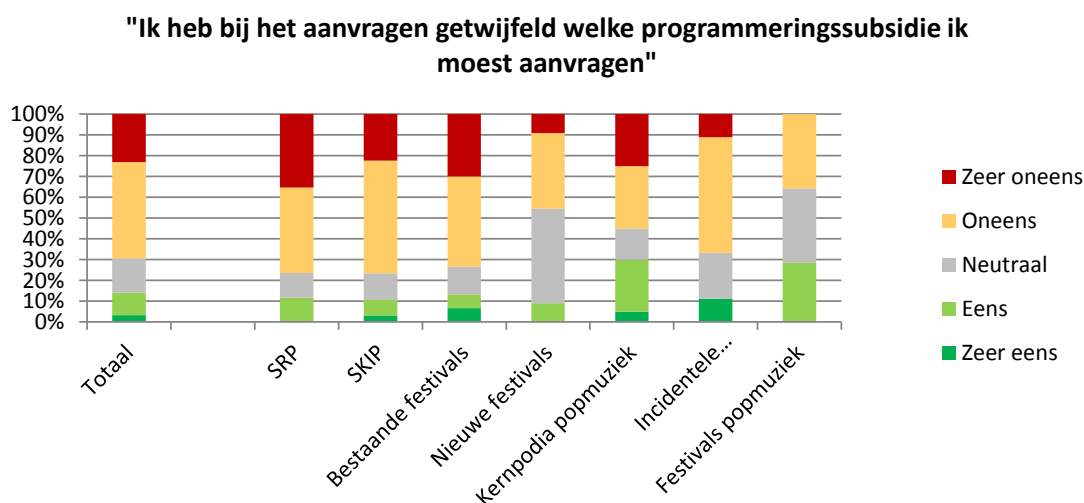
De meeste gesprekspartners geven aan dat ze de regeling opvallend gebruiksvriendelijk vinden in vergelijking tot andere regelingen: er wordt geen overbodige informatie gevraagd, de toelichting op het aanvraagformulier is helder en de formulieren zijn weliswaar streng, maar niet onnodig beperkend. Wel geven sommige podia aan dat ze de aanvraagprocedure als arbeidsintensief ervaren. Dit geldt met name voor de kleinere aanvragers met een beperkt personeelsbestand. Ook worden aanbevelingen gedaan voor operationele verbeteringen van de aanvraagprocedure. Op deze verbeteringen wordt nader ingegaan bij de betreffende deelregelingen in hoofdstuk vijf.

Een aantal SRP- en SKIP-podia geeft aan het vreemd te vinden dat ze in de aanvraagprocedure een uitgebreid artistiek plan moeten schrijven, terwijl in de berekening van de hoogte van de subsidie en in de verantwoording achteraf niet wordt gekeken in hoeverre artistieke ambities zijn gerealiseerd. Ook geeft een aantal podia aan dat ze het lastig vinden om in hun aanvraag al iets te zeggen over de definitieve programmering, aangezien deze pas in een later stadium tot stand komt. Overigens zijn er geen signalen dat podia ook zijn afgerekend op het niet realiseren van de definitieve programmering.

Onderscheid tussen deelregelingen

Hoewel de podia gemiddeld genomen positief zijn over de gebruiksvriendelijkheid van de aanvraagprocedure, geven verschillende respondenten (circa 14%) wel aan dat zij hebben getwijfeld voor welke deelregeling zij een aanvraag moesten indienen. Dit geldt met name voor aanvragers van de deelregeling programmering kernpodia popmuziek, bestaande festivals en de festivals popmuziek.

De podia die aan hebben gegeven dat zij twijfelden, hebben we vervolgens gevraagd of ze zich goed geholpen voelden bij hun keuze door het Fonds Podiumkunsten. Van de 30 podia die hebben getwijfeld, voelden 16 podia zich goed geholpen, hadden 5 podia geen hulp nodig en voelden 9 podia zich niet goed geholpen. Met name vertegenwoordigers van bestaande festivals zijn kritisch over de hulp van het Fonds.

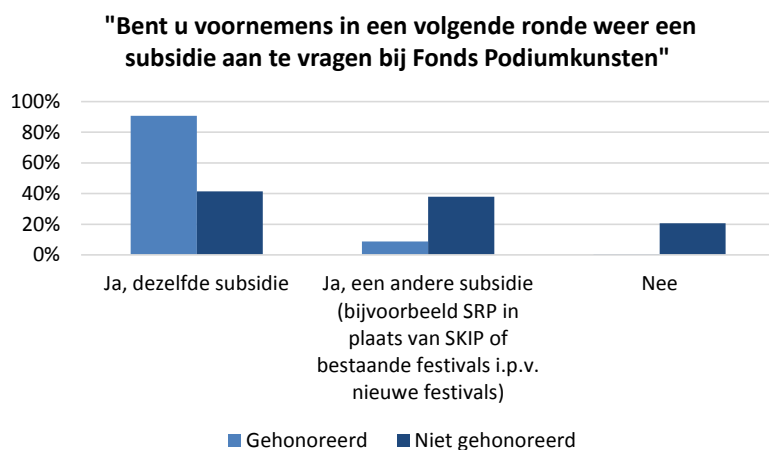

Figuur 14: Reactie van respondenten op de stelling "Ik heb bij het aanvragen getwijfeld welke programmeringssubsidie ik moest aanvragen"; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

³² Met uitzondering van SRP en bestaande festivals, waar men kritischer is op de begrotingsformulieren (zie ook hoofdstuk vijf)

Doelmatigheid van de aanvraagprocedure

Een goede maat om te meten of de administratieve lasten en de ongemakken van een aanvraagprocedure opwegen tegen de potentieel te ontvangen subsidie, is de mate waarin podia voornemens zijn in een volgende ronde weer een subsidie aan te vragen. Op deze vraag antwoorden zowel gehonoreerde aanvragers als niet-gehonoreerde aanvragers overtuigend positief. Van de 183 aanvragers die een subsidie ontvangen geeft er slechts één aan geen nieuwe aanvraag in te dienen en van de 29 afgewezen aanvragers geven er zes aan geen nieuwe aanvraag te doen.

Figuur 15: Reactie van respondenten op de vraag "bent u voornemens in een volgende ronde weer een subsidie aan te vragen bij het Fonds Podiumkunsten"; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

Tot slot hebben wij niet-aanvragers bevraagd over hun reden om geen aanvraag in te dienen bij het Fonds Podiumkunsten. Van de 18 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, antwoordden er zes dat ze reeds beschikking hadden over andere middelen en tien dat hun indruk was dat ze niet aan de entree-eisen voldeden. Slechts één respondent gaf aan dat hij de aanvraag niet tijdig kon indienen. Eén andere respondent vond het aanvraagformulier te ingewikkeld.

4.2. Beoordelingsprocedure

4.2.1. Verdeling van de subsidie

Feiten

Hieronder vindt u een overzicht van de subsidieverdeling per deelregeling. Een aantal zaken valt op:

- De SRP en SKIP-regeling en de regeling voor kernpodia popmuziek kennen een hoog toekenningspercentage (> 90%). De deelregeling voor nieuwe festivals kent het laagste toekenningspercentage (23%).
- De SKIP-regeling kent veruit de grootste fragmentatie (170 podia).
- De verschillen in geografische spreiding van de toekenningen is groot. Bij de SRP-regeling en de regelingen voor bestaande en nieuwe festivals komt circa 50% van de toekenningen terecht bij podia en festivals in de Randstad. De SKIP-regeling en de popregelingen kennen juist een focus op podia buiten de Randstad. Ook op het niveau van individuele regio's en regelingen zijn de verschillen groot: de regio West is bijvoorbeeld oververtegenwoordigd in de SKIP en

ondervertegenwoordigd in de bestaande festivals en de regio Oost is oververtegenwoordigd bij de incidentele concerten popmuziek.

- De podia en festivals die gebruik maken van de programmeringsregeling hebben veelal een muziekprogrammering (dit geldt per definitie voor de popregelingen). Bij de SRP hebben de meeste podia (67%) een gemengde programmering en 40% van de bestaande festivals heeft een theaterprogrammering.

Deelregeling	Totaal subsidie-bedrag per jaar	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen	Spreiding (geografisch) ³³	Spreiding (genre)
SRP ³⁴	€ 2.137.500,-	60	55 (92%)	Noord - 5 West - 8 Oost - 7 Zuid - 11 Midden - 1 A'dam - 9 R'dam - 2 Den Haag - 6 Utrecht - 6	Gemengd - 37 Hedendaags - 2 Wereld - 1 Jazz - 2 Pop - 10 Klassiek - 3
SKIP ³⁵	€ 1.530.956,-	192	170 (91%)	Noord - 15 West - 64 Oost - 26 Zuid - 22 Midden - 16 A'dam - 12 R'dam - 5 Den Haag - 5 Utrecht - 5	Gemengd - 40 Hedendaags - 8 Wereld - 4 Jazz - 24 Pop - 9 Klassiek - 75 Theater - 7 Dans - 1 Jeugd - 2
Bestaande festivals ³⁶	€ 900.000,-	90	43 (48%)	Noord - 4 West - 5 Oost - 4 Zuid - 8 Midden - 1 A'dam - 8 R'dam - 8 Den Haag - 3 Utrecht - 1 Divers - 2	Muziek - 27 Theater - 17 Zomer - 3 Dans - 2 Multi - 4
Nieuwe festivals ³⁷	€ 158.000,-	115	26 (23%)	Noord - 4 West - 4 Oost - 1 Midden - 2	Muziek - 12 Theater - 1 Dans - 1 Multi - 12

³³ Bij de analyse van de geografische spreiding is gebruik gemaakt van de indeling in 9 regio's, die in de culturele sector vaker wordt gebruikt. De regio's zijn Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), West (Noord-Holland, Zuid-Holland, exclusief Amsterdam, Rotterdam en Den Haag), Oost (Overijssel, Gelderland), Zuid (Brabant, Limburg, Zeeland), Midden (exclusief de stad Utrecht). De vier grote steden zijn aparte 'regio's'. Onder 'overig' vallen festivals die in meerdere regio's actief zijn of toekenningen aan organisaties op de Nederlandse Antillen.

³⁴ SRP aanvraagronde 2011 - 2013

³⁵ SKIP aanvraagronde 2011 – 2013 (inclusief podia die slechts één seizoen declaraties hebben ingediend)

³⁶ Aanvraagronde 2011 – 2012.

³⁷ Deze cijfers hebben betrekking op de tweede aanvraagronde 2011, de eerste en tweede ronde 2012 en de eerste ronde 2013.

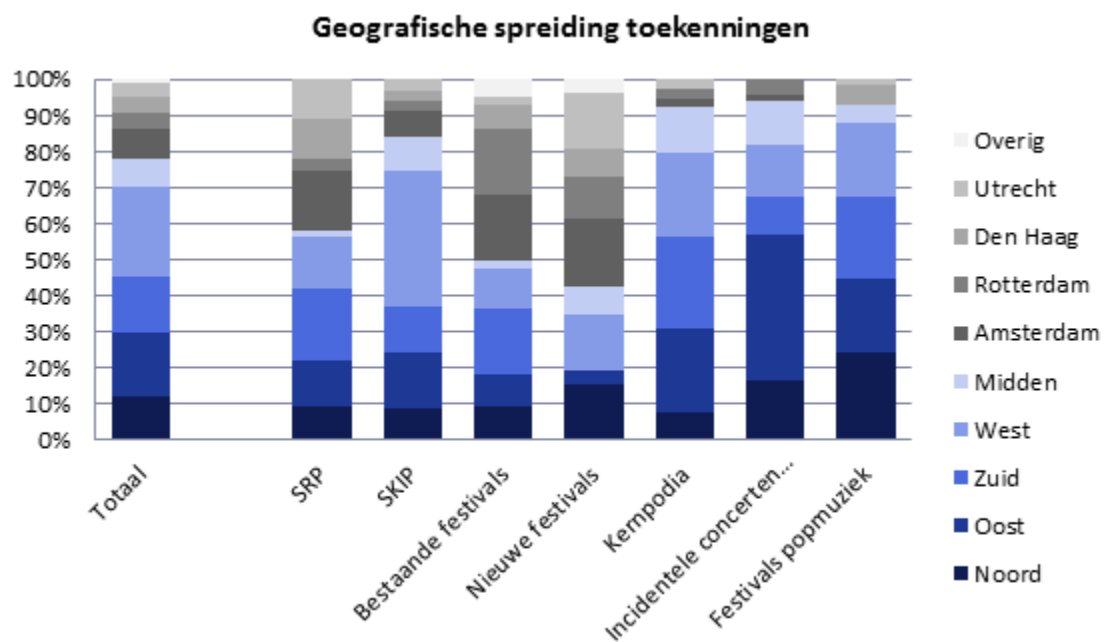
				A'dam - 5 R'dam - 3 Den Haag - 2 Utrecht - 4 Divers - 1	
Kernpodia popmuziek ³⁸	€ 491.170,-	42	39 (93%)	Noord - 3 West - 9 Oost - 9 Zuid - 10 Midden - 5 A'dam - 1 R'dam - 1 Utrecht - 1	
Incidentele concerten popmuziek ³⁹	€ 63.109,-	63	49 (78%)	Noord - 8 West - 20 Oost - 5 Zuid - 7 Midden - 6 A'dam - 1 R'dam - 2	
Festivals popmuziek ⁴⁰	€ 108.353,-	72	58 (81%)	Noord - 14 West - 12 Oost - 12 Zuid - 13 Midden - 3 Den Haag - 3 Utrecht - 1	

Tabel 1: Overzicht aanvragen en toekenningen

³⁸ Cijfers 2012.

³⁹ Cijfers 2012

⁴⁰ Cijfers 2012.

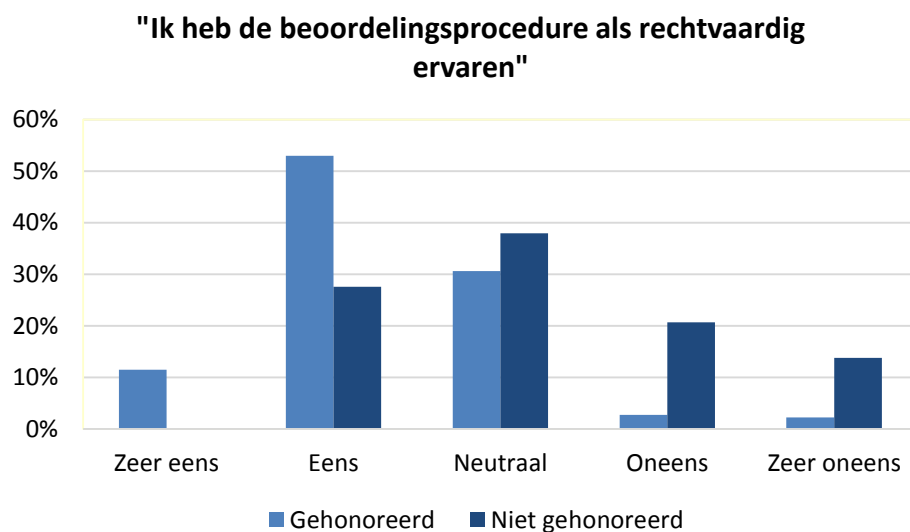

Figuur 16: Overzicht geografische spreiding toekenningen programmeringsregeling

Percepties

Respondenten zijn redelijk positief over de rechtvaardigheid van de beoordelingsprocedure. 59% is het 'eens' of 'zeer eens' met de stelling 'ik heb de beoordelingsprocedure als rechtvaardig ervaren' en 9% is het 'oneens' of 'zeer oneens'. Tussen de deelregelingen en de regio's zijn geen grote verschillen zichtbaar. Opvallend is dat ook een aanzienlijk deel van de niet-gehonoreerde aanvragers positief (28%) of neutraal (38%) is over de rechtvaardigheid van de beoordelingsprocedure.

Onder de grafiek is een overzicht opgenomen van een aantal opmerkingen van respondenten uit de enquête (zowel positief als kritisch).

Figuur 17: Rechtvaardigheid van de beoordelingsprocedure; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

Opmerkingen van respondenten in de enquête

“Beoordeling vond plaats op basis van de uitkoopsommen en partagebetalingen; podia die veel commerciële musicals programmeren krijgen daardoor een hogere bijdrage; dat is o.i. in strijd met de doelstelling van deze subsidie.”

“Door (vakantie) omstandigheden waren we een paar dagen te laat met indienen. Extreem zuur voor een vrijwilligersorganisatie als de onze, dat de aanvraag om die reden werd afgewezen!!”

“Goed, kritisch oordeel en heldere afwegingen.”

“Het zou fijn zijn als je ook de gelegenheid zou krijgen je plannen mondeling toe te lichten. Kunstenaars zijn niet altijd even goed dat schriftelijk te doen.”

“In het algemeen beoordeelt het FPK helder, kritisch, oprecht. Bij elkaar is dat wel te betitelen als rechtvaardig.”

“Onderscheid in artistiek- en niet artistiek programmerende theaters is onvoldoende terug te vinden in hoogte subsidie.”

“Twee maal een aanvraag gedaan. met name tweede maal zeer onzorgvuldige en onjuiste conclusies getrokken. Veel te subjectief beoordeeld.”

In de gesprekken die wij hebben gevoerd, worden de beelden uit de enquête bevestigd. Voor zover gesprekspartners een beeld hebben van de verdeling van subsidies, zijn ze hier redelijk positief over: het FPK subsidieert veelal de juiste podia en de beoordelingssystematiek functioneert naar behoren.

In de SRP speelt een fundamentele discussie ten aanzien van de verdeling van middelen over grote stadsschouwburgen in de Randstad en kleinere schouwburgen in de provincie. Deze twee type podia gebruiken de subsidie voor andere doeleinden, hoewel ze gebruik maken van dezelfde regeling. Hier wordt nader op ingegaan in hoofdstuk vijf.

4.2.2. Totstandkoming van het subsidiebedrag

Feiten

Het Fonds Podiumkunsten bepaalt de hoogte van de subsidie op andere wijze per deelregeling. De hoogte van de subsidie voor SRP-podia, bestaande festivals en nieuwe festivals is afhankelijk van de uitkoopsommen van het podium. In de SKIP kan een podium na ‘aanwijzing’ voor twee jaar, achteraf declaraties indienen van maximaal 50% van het tekort per voorstelling tot maximaal €5000/15.000/25.000 per podium. Ook de popregelingen zijn regelingen op basis van declaratie: : het is mogelijk 50% van de uitkoopsommen/gages van Nederlandse bands te declareren met een maximum per concert en nooit meer dan het tekort op het betreffende concert.

Op basis van de aanvraag- en verantwoordingsgegevens over 2011 en 2012 is geanalyseerd wat de gemiddelde subsidie per bezoeker is. Om een beeld te geven van de spreiding, is per deelregeling tevens de standaarddeviatie⁴¹, het minimum gevonden bedrag en het maximum gevonden bedrag (de spreiding) in het overzicht opgenomen.

⁴¹ De standaarddeviatie is een statistische maat voor de spreiding van een verdeling. Bij grote gegevensreeksen mag er bij benadering vanuit worden gegaan dat circa 68% van de waarnemingen maximaal éénmaal de standaarddeviatie afwijkt van het gemiddelde.

	SRP	SKIP	Bestaande festivals	Nieuwe festivals	Kernpodia	Festivals popmuziek	Incidentele concerten popmuziek
Subsidie per bezoeker	€ 0,90	€ 7,34	€ 6,68	€ 3,33	€ 1,93	€ 1,58	€ 7,56
Standaarddeviatie	€ 1,03	€ 5,21	€ 6,43	€ 3,09	€ 2,00	€ 1,80	€ 5,31
Min	€ 0,09	€ 0,16	€ 0,00	€ 0,71	€ 0,35	€ 0,15	€ 1,35
Max	€ 6,19	€ 29,74	€ 26,12	€ 16,67	€ 8,85	€ 11,32	€ 26,79

Tabel 2: Subsidie per bezoeker⁴²

Percepties

Onder podia leven veel vragen over de totstandkoming van de hoogte van subsidie bij alle regelingen zonder declaratiesystematiek, te weten SRP, de bestaande festivals en de nieuwe festivals. Podia geven aan dat het voor hen onduidelijk is hoe de hoogte van de subsidie tot stand komt. Dit geldt zowel voor hun eigen subsidie ("ik weet niet waarom mijn subsidie dit jaar gehalveerd werd") als voor de subsidie die aan andere podia wordt toegekend.

Podia zijn van mening dat het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie kan leiden tot ongewenste effecten. Het belonen van hoge uitkoopsommen bevoordeelt volgens gesprekspartners bijvoorbeeld podia met relatief veel 'vrij' (niet gesubsidieerd) aanbod, terwijl de regelingen juist bedoeld zijn om kwaliteitsaanbod te bevorderen. Ook geven podia aan dat zij steeds meer afspraken 'met gesloten beurzen' maken met gezelschappen, waardoor er geen uitkoopsom wordt gerekend. Een voorbeeld is een podium dat geen uitkoopsommen betaalt, maar in ruil daarvoor een theatergezelschap een week lang gratis repetitieruimte biedt (inclusief gebruik van de techniek). Daarnaast zijn er schouwburgen die hun zaal bijvoorbeeld verhuren aan huisgezelschappen, waardoor ze geen uitkoopsom ontvangen. Overigens is het opvallend dat gesprekspartners ondanks de kritiek op het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie, nauwelijks alternatieven noemen voor de huidige systematiek.

Podia zijn veelal kritisch over de grote verschillen in subsidie per bezoeker binnen deelregelingen. Dit kan volgens gesprekspartners de indruk wekken dat het Fonds het ene aanbod belangrijker vindt dan het andere aanbod. Ook zijn de grote verschillen in subsidie per bezoeker volgens sommige gesprekspartners het bewijs dat de subsidie door verschillende podia voor verschillende doeleinden wordt gebruikt: "een subsidie van € 0,09 per bezoeker kan nooit voor hetzelfde doel worden gebruikt als een subsidie van € 6,19 per bezoeker".

⁴² SRP: cijfers seizoen 2011-2012 en 2012-2013, nieuwe festivals: cijfers vanaf Q2 2011 tot Q1 2013, alle overige regelingen: cijfers 2012.

4.3. Verantwoording en declaratie

Feiten

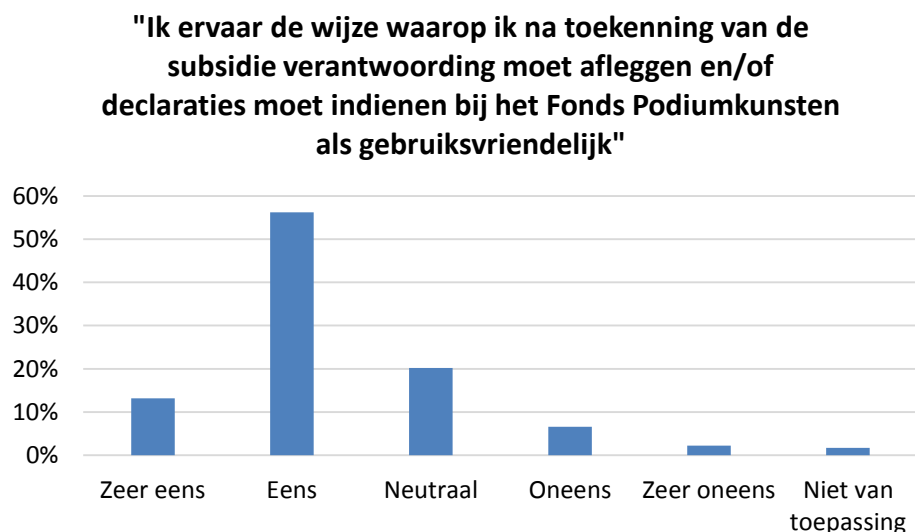
Binnen de programmeringsregeling bestaan drie typen verantwoording / declaratiesystematiek:

- Verantwoording van een lump-sum subsidie na afloop van de subsidieperiode. Dit geldt voor de SRP, de bestaande festivals en de nieuwe festivals.
- Declaratie na afloop van voorstellingen. Dit geldt voor de SKIP (declaratie per kwartaal) en de kernpodia popmuziek (declaratie per maand).
- Toekenning achteraf, waardoor een combinatie ontstaat van verantwoording en declaratie. Dit geldt voor de deelregeling incidentele concerten popmuziek en de festivals popmuziek.

Het Rijksbreed Uniform Subsidiekader stelt eisen aan de verantwoording die maximaal mag worden gevraagd aan podia die een subsidie ontvangen. Zo wordt daarin gesteld dat 'kenmerkend voor subsidies van minder dan € 25.000 is dat een vast bedrag (lump-sum) wordt verstrekt en dat de subsidieontvanger achteraf in beginsel geen verantwoording hoeft af te leggen aan de subsidieverstrekker.' Deze verantwoording kan betrekking hebben op het afleggen van rekening en verantwoording omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven. Voor subsidies tussen € 25.000 en € 125.000 mag alleen een beperkte verantwoording worden gevraagd.

Percepties

Podia zijn gemiddeld genomen positief over de verantwoording en declaratiesystematiek. 69% is van mening dat de verantwoording/declaratiesystematiek gebruiksvriendelijk is. Slechts 9% is kritisch. Uit de open antwoorden blijkt dat de kritiek met name betrekking heeft op de omslachtigheid en de beperkte gebruiksvriendelijkheid van het digitale systeem waar de declaraties moeten worden ingevoerd. Er zijn weinig verschillen tussen de deelregelingen (met uitzondering van de SRP, zie onder).

Figuur 18: Opvattingen over verantwoording en declaratie; N=212 (gehonoreerde aanvragers en niet-gehonoreerde aanvragers)

Respondenten in de SRP-regeling zijn minder positief dan andere respondenten over de verantwoording. 52% is het 'eens' of 'zeer eens' met de stelling "Ik ervaar de wijze waarop ik na toekenning van de subsidie verantwoording moet afleggen en/of declaraties moet indienen bij het Fonds Podiumkunsten als gebruiksvriendelijk" (ten opzichte van gemiddeld 69%) en 14% is het niet eens met deze stelling (ten opzichte van gemiddeld 9%). De kritische opvatting van respondenten over de gebruiksvriendelijkheid van het verantwoordingsproces is opvallend, aangezien SRP-podia in gesprekken opmerken dat de verantwoording opvallend beperkt is (het beantwoorden van een viertal vragen in 1 tot 3 A4'tjes). Ook diende de verantwoording voor de seizoenen 2011-2012 en 2012-2013 worden ingediend vóór 1 november 2013, terwijl per 1 mei 2013 de SRP-subsidies voor de seizoenen 2013-2014 en 2014-2015 zijn toegekend. Het Fonds Podiumkunsten geeft op dit onderwerp aan dat in de aanvraagprocedure wel de voorlopige prestaties uit de vorige periode worden opgevraagd en meegewogen, aangezien de definitieve prestaties niet tijdig bekend zijn.

Uit de interviews blijkt verder dat terwijl voor grote subsidiebedragen relatief weinig verantwoording achteraf wordt gevraagd, de declaratiesystematiek voor kleine subsidiebedragen relatief arbeidsintensief is. Dit geldt met name voor de kleinere SKIP-podia, die de declaratiesystematiek als belastend ervaren.

4.4. Conclusies en aanbevelingen

Uit de enquête en de verdiepende gesprekken blijkt dat regeling door de meeste podia als gebruiksvriendelijk wordt beschouwd, waar het gaat om de aanvraagprocedure, het onderscheid tussen deelregelingen, de beoordelingsprocedure en de procedures voor verantwoording / declaratie.

Dit beeld wordt bevestigd door het feit dat 97% van de aanvragers (zowel gehonoreerd als niet-gehonoreerd) voornemens is opnieuw een aanvraag in te dienen voor de regeling, wat een indicatie is dat de administratieve lasten opwegen tegen de baten van de subsidie. Ook geven de niet-aanvragers aan dat de oorzaak van het niet aanvragen niet gelegen is in de gebruiksvriendelijkheid van de regeling.

Met betrekking tot totstandkoming van de hoogte van de subsidie per bezoeker per podium is er nog ruimte voor verbetering. Er zijn grote verschillen binnen deelregelingen in de subsidie die per bezoeker wordt verstrekt, maar dit lijkt veelal geen bewuste keuze van het Fonds te zijn. Een goede verklaring voor sommige van deze verschillen is in dit onderzoek niet gevonden. Ook podia geven aan dat het voor hen niet duidelijk is hoe de hoogte van een lump-sum subsidie tot stand komt.

Uit gesprekken met podia en medewerkers van het Fonds blijkt tenslotte dat er regelmatig contact is tussen het Fonds en (potentiële) aanvragers en dat het Fonds bereid is op basis van opmerkingen haar procedures aan te passen. Deze dialoog vormt een belangrijke voorwaarde om de aanvraag-, beoordeling- en verantwoordingsprocedures up-to-date te houden.

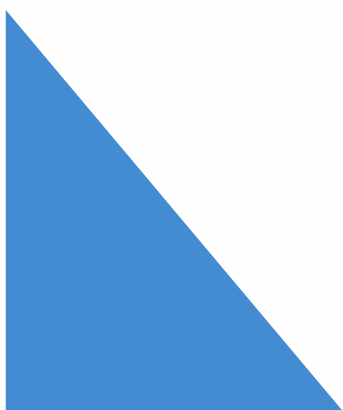
Aanbevelingen

Uit het onderzoek vloeien op terrein van inrichting en gebruiksgemak de volgende aanbevelingen voor de toekomst voort:

- Hanteer transparante modellen voor de berekening van de hoogte van de subsidie en communiceer duidelijk over deze modellen;
- Overweeg om per deelregeling een subsidieplafond (in de vorm van een maximum bedrag per aanvrager of per bezoeker) in te voeren;
- Heroverweeg het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie, aangezien deze rekenmethode mogelijk ongewenste effecten heeft;⁴³
- Blijf in dialoog met gebruikers over welke informatie wordt opgevraagd in de aanvraag- en verantwoordingsprocedures om de gebruiksvriendelijkheid ook in de toekomst te waarborgen.

⁴³ Een mogelijk alternatief is een rekenmethode waarmee de uitkoopsommen worden gecorrigeerd voor het percentage gesubsidieerd aanbod in de programmering. Echter, ook dit alternatief kent beperkingen, aangezien podia moeite hebben om het percentage gesubsidieerd aanbod vast te stellen en gesubsidieerd aanbod niet gelijk is aan kwaliteitsaanbod.

5. DEELREGELINGEN

In dit hoofdstuk worden per deelregeling feiten en percepties over verschillende aspecten van de deelregelingen beschreven. Daarnaast worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor verbeteringen van de deelregelingen. Per deelregeling wordt ook aangegeven in hoeverre de algemene conclusies en aanbevelingen uit hoofdstuk drie en vier van toepassing zijn op de desbetreffende deelregeling.

5.1. Reguliere programmering van podia (SRP)

5.1.1. Feiten⁴⁴

Doelstelling

Met de subsidie reguliere programmering in theater- en concertzalen (SRP) beoogt Fonds Podiumkunsten landelijk de presentatie en het publieksbereik van een gevarieerd kwaliteitsaanbod te versterken. Aan de aanvragers wordt een lump-sum bedrag uitgekeerd, dat de ontvanger naar eigen inzicht aan de programmering mag besteden. De deelregeling honoreert de kunst van het programmeren en werkt op basis van vertrouwen in het vakmanschap en de kwaliteit van het podium.

Entree-eisen

Deze subsidie richt zich specifiek op zalen die in het seizoen voorafgaand aan de aanvraag minimaal 100 voorstellingen of concerten op het gebied van professionele podiumkunsten hebben aangeboden. Voor de periode 2013/2014-2014/2015 wordt daarnaast als eis gesteld dat 20% van de programmering mede door Rijk, gemeente en/of provincie is gesubsidieerd en/of internationaal aanbod moet zijn. In de andere deelregelingen is het niet vereist om een aandeel gesubsidieerd en/of internationaal aanbod te programmeren.

Berekening en type subsidie

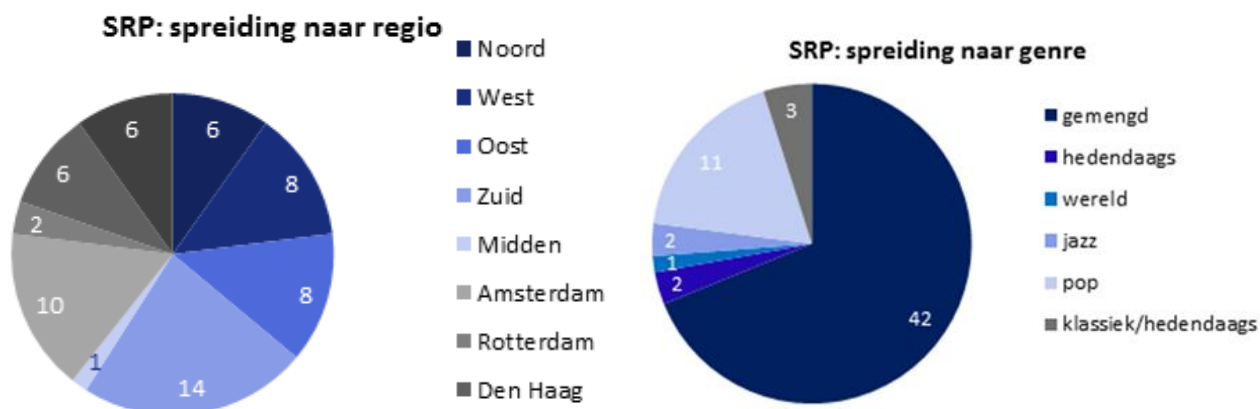
Een SRP-subsidie bestaat uit een bijdrage in de programmeringskosten voor twee seizoenen. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het aantal en soort voorstellingen en concerten dat wordt geprogrammeerd. Naarmate de uitkoopsommen van een podium stijgen, is de subsidie hoger. Aanvragen worden onderverdeeld in drie categorieën op basis van de hoogte van de uitkoopsommen, waarbij per categorie een subsidiebedrag wordt vastgesteld. Het subsidiebedrag is minimaal € 25.000 per jaar en maximaal € 50.000 per jaar. De gerealiseerde besteding van het subsidie hoeft niet te worden verantwoord. Wel wordt een reflectie op de behaalde resultaten gevraagd.

Op de volgende pagina wordt een overzicht gegeven van het percentage gesubsidieerd aanbod, de gehonoreerde subsidie per bezoeker en de gehonoreerde subsidie als percentage van de programmeringskosten (op basis van de SRP 2012-2013).

⁴⁴ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_100/toelichtingSRP.pdf

	Aantal aanvragen	Percentage gesubsidieerd aanbod	Subsidie per bezoeker	Subsidie als percentage programmeringskosten
Totaal	61 (55)	50%	€ 0,90	6,2%
Standaarddeviatie		28%	€ 1,03	5,6%
Min		3%	€ 0,09	1,2%
Max		97%	€ 6,19	29,3%
Categorie 0 (geen)	6	43%	-	-
Categorie 1 (25k)	14	70%	€ 2,16	13,1%
Categorie 2 (37,5k)	21	47%	€ 0,76	6,4%
Categorie 3 (50k)	20	40%	€ 0,40	2,5%
Noord	6	44%	€ 1,01	7,0%
West	8	48%	€ 0,58	3,9%
Oost	8	29%	€ 0,73	6,1%
Zuid	14	54%	€ 0,83	5,7%
Amsterdam	10	43%	€ 0,61	5,0%
Den Haag	6	72%	€ 0,90	7,2%
Utrecht	6	53%	€ 1,21	7,2%
Gemengd	42	53%	€ 0,98	6,6%
Pop	11	5%	€ 0,38	4,5%

Tabel 3: Overzicht aanvraaggegevens SRP

Figuur 19: Spreiding naar regio

Figuur 20: Spreiding naar genre

Beoordeling

Alle aanvragen die aan de eisen voldoen, worden getoetst aan de volgende criteria:

- kwaliteit van het programmeringsprofiel;
- positionering en inbedding in de omgeving;
- ondernemerschap;

- bijdrage aan diversiteit;
- bijdrage aan geografische spreiding.

Verantwoording

Voor de SRP worden behoorlijk veel aanvraag- en verantwoordingsgegevens bijgehouden. Vergelijking van aanvraag en verantwoordingsgegevens met betrekking tot het aantal bezoekers, de uitkoopsommen en het aantal voorstellingen leidt tot de conclusie dat de SRP-podia er gemiddeld in slagen hun ambities te realiseren: de ambitie met betrekking tot uitkoopsommen werd met 11,3% overtroffen en de ambitie voor het aantal voorstellingen met 4,2%. De verschillen zijn echter zeer groot en er zijn veel podia die hun ambitie bij lange na niet hebben gerealiseerd.

Vergelijking van de ambities 2012-2013 met de realisatie 2011-2012 leidt tot het inzicht dat er gemiddeld genomen een gematigde groeiambitie is ten aanzien van bezoekers en uitkoopsommen met een gelijk blijvend aantal voorstellingen. Ook hier zijn de verschillen aanzienlijk: zo blijft het aantal bezoekers bij de poppodia ongeveer gelijk met een kleiner aantal voorstellingen (-10%). Ook is het opvallend dat de ambities van kleine SRP-podia ten aanzien van het aantal voorstellingen groter zijn dan de ambities van grotere SRP-podia (in vergelijking tot de realisatie 2011-2012).

	Aantal	Bezoekers: vergelijking ambitie 2012- 2013 met realisatie 2011.	Uitkoopsommen: vergelijking ambitie 2012- 2013 met realisatie 2011.	Uitkoopsommen: vergelijking realisatie 2011-2012 met ambitie 2011-2012	Voorstellingen: vergelijking ambitie 2012- 2013 met realisatie 2011- 2012.	Voorstellingen: vergelijking realisatie 2011-2012 met ambitie 2011-2012
Totaal	55	10,8	2,6	11,3	-1,4	4,2
Standaarddeviatie		27,3	29,3	41,6	24,2	25,5
Min		-56,4	-64,9	-40,8	-91,0	-29,4
Max		78,9	83,0	184,8	41,7	120,7
Categorie 1 (25k)	14	19,5	7,6	10,8	3,8	6,0
Categorie 2 (37,5k)	21	4,7	-4,7	14,9	-3,4	6,5
Categorie 3 (50k)	20	12,3	6,1	8,5	-2,0	1,2
Noord	6	17,9	18,4	-11,0	12,6	-7,5
West	8	13,9	-1,1	12,8	-1,6	3,9
Oost	8	15,1	10,0	-3,0	6,6	-3,4
Zuid	14	-2,8	0,8	23,0	-5,0	18,1
Amsterdam	10	4,2	-14,9	30,2	-21,6	3,5
Den Haag	6	19,6	2,8	10,5	4,1	0,8
Utrecht	6	0,3	-3,9	8,8	-3,7	6,9
gemengd	42	16,1	1,1	16,1	1,7	3,0
pop	11	-1,6	1,0	5,5	-10,4	12,8

Tabel 4: SRP vergelijking van ambitie met realisatie (in percentages)

5.1.2. Percepties

Doelstelling

Gesprekspartners geven aan dat de SRP-subsidie voor verschillende podia verschillende functies heeft. Bij de inrichting van de SRP-regeling lijkt het Fonds enigszins op twee gedachten te hinken en lijken gesprekspartners een verschillend beeld te hebben van de inzet van de subsidie.

Voor grote schouwburgen in de vier grote gemeenten in de Randstad, die vaak een hoog percentage gesubsidieerd aanbod tonen, is het bedrag te laag om tekorten op de programmering te dekken. De deelregeling heeft een indirect effect op de programmering, bijvoorbeeld via investeringen in publieksbereik en marketing waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de programmering. Ook geven de grote schouwburgen aan dat de subsidie fungeert als kwaliteitskeurmerk van het Fonds Podiumkunsten, waardoor private partijen of andere overheden eerder bereid zijn ook een bijdrage te leveren. Bovendien beschouwen de grote schouwburgen de SRP-subsidie als een erkenning van het Rijk dat ze een belangrijke rol hebben bij het vertonen van rijksgesubsidieerd aanbod (de schouwburgen ontvangen over het algemeen naast de programmeringsregeling geen middelen van de Rijksoverheid).

Een aantal van deze grote schouwburgen geeft aan te twijfelen aan de meerwaarde van de subsidie voor podia buiten de Randstad, omdat de vraag in die regio's laag is. Zij menen dat podia buiten de Randstad de subsidie effectiever zouden kunnen inzetten op marketing zodat het publieksbereik vergroot kan worden. Ze geven aan dat het aanvraagformulier voor de subsidie daar naar hun idee ook al op stuurt: 'Beschrijf concreet de door u voorgenomen marketinginspanningen, zowel in algemene zin als per type programmering/publiek of product/markt combinatie.'⁴⁵

Kleine schouwburgen en podia buiten de Randstad geven aan dat de SRP-subsidie een sleutel is om kwaliteitsaanbod te kunnen programmeren. Zij geven echter ook aan dat door beperkt publieksbereik de subsidie niet in alle gevallen toereikend is om het tekort op hoogwaardig kwaliteitsaanbod te dekken. Deze podia geven juist aan dat ze twijfelen aan de meerwaarde van de subsidie bij grote schouwburgen in de Randstad omdat de vraag in de Randstad naar hun mening groot genoeg zou moeten zijn om kwaliteitsaanbod zonder subsidie te tonen. Zij veronderstellen dat de subsidie in die gevallen een druppel op een gloeiende plaat is.

Entree-eisen en criteria

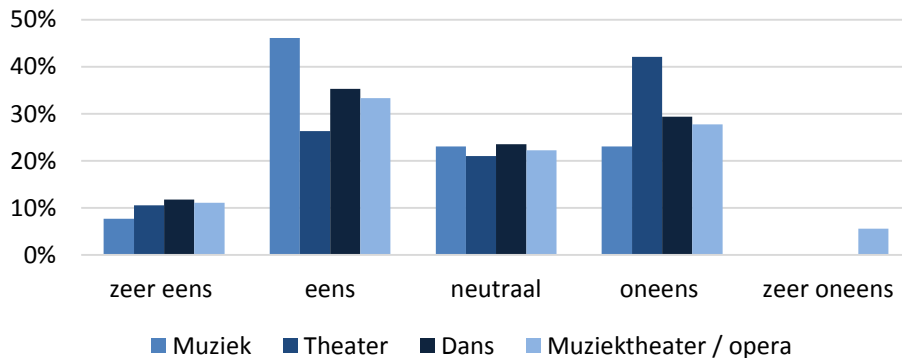
De meerderheid⁴⁶ van de respondenten en gesprekspartners heeft aangegeven het niet lastig te vinden om aan de entree-eisen van de deelregeling te voldoen. Uit de gesprekken met de podia kwam een vergelijkbaar beeld naar voren.

Op basis van de enquête blijkt dat het voor 32,3% van de SRP-respondenten niet duidelijk is op welke wijze de kwaliteit van het programmeringsprofiel wordt getoetst.

⁴⁵ http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_100/richtlijnenSRP.pdf.

⁴⁶ 79,4% van de respondenten (N=34) geeft aan het niet lastig te vinden om aan minimum eis van 100 voorstellingen te voldoen. 82,4% van de respondenten (N=34) geeft aan het niet lastig te vinden om aan minimum eis van 20% gesubsidieerd en/of internationaal aanbod te voldoen.

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: “Het is voor mij duidelijk op welke wijze de kwaliteit van het programmeringsprofiel wordt getoetst.”

Figuur 21: Duidelijkheid kwaliteitscriterium; N=34 (gehonoreerde en niet gehonoreerde aanvragers)⁴⁷

Gesprekspartners benadrukken dat kwaliteit niet altijd eenduidig is vast te stellen. Er heersen verschillende ideeën over kwaliteit tussen podia in dezelfde regio. Wat de één onder kwaliteitsaanbod verstaat, is voor de ander geen kwaliteitsaanbod. Bovendien kwam uit de gesprekken met programmeurs van podia naar voren dat er een verschil is in de perceptie van de kwaliteit van programmering tussen programmeurs in de Randstad en programmeurs in de provincie.

Gesprekspartners begrijpen dat het aandeel gesubsidieerd aanbod een aanwijzing kan zijn voor kwaliteitsaanbod. Het wordt gezien als een ondergrens voor kwaliteit. Tegelijkertijd zijn er gesprekspartners die aangeven dat gesubsidieerd aanbod niet altijd een goede maatstaf voor kwaliteit is. Binnen gesubsidieerd aanbod verschilt de mate van kwaliteit volgens sommigen gesprekspartners aanzienlijk. Bovendien zijn er gesprekspartners die erop wijzen dat binnen het aanbod van vrije producties grote kwaliteitsverschillen bestaan.

Inrichting en gebruiksgemak

Gesprekspartners zijn van mening dat de verantwoording voor de besteding van de subsidie beperkt is. Men vindt het opmerkelijk dat een uitgebreid artistiek plan moet worden ingediend, terwijl er uiteindelijk een beperkte verantwoording op de realisatie van dit artistieke plan wordt gevraagd. Opvallend is dat ook podia in andere deelregelingen verwachten dat het Fonds Podiumkunsten in de SRP om een strenge verantwoording vraagt van de besteding van de relatief hoge subsidiebedragen. Daarnaast constateren wij dat de verantwoording (te) laat plaatsvindt. Immers de nieuwe aanvraagronde wordt beoordeeld per 1 mei, terwijl pas op 1 november de verantwoording over de vorige periode wordt ingediend.

⁴⁷ Aan respondenten is in de enquête gevraagd: Bij de aanvraag van de SRP-subsidie wordt onder andere de kwaliteit van het programmeringsprofiel getoetst. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling:

“Het is voor mij duidelijk op welke wijze de kwaliteit van het programmeringsprofiel wordt getoetst.” 34 SRP-podia hebben antwoord gegeven op de vraag. Aan die 34 podia is ook gevraagd: “Onder welke discipline valt het aanbod van uw podium/festival/speelplek?” Respondenten hadden de mogelijkheid om meerdere opties te selecteren, omdat er bij veel podia sprake is van gemengd aanbod. 26 respondenten hebben aangegeven het aanbod van hun podium onder de discipline muziek valt. 19 respondenten hebben aangegeven het aanbod van hun podium onder de discipline theater valt. 17 respondenten hebben aangegeven dat aanbod van hun podium onder de discipline dans valt. Tot slot hebben 18 respondenten aangegeven dat het aanbod van hun podium onder de discipline muziektheater/opera valt.

Tot slot is er tijdens de gesprekken met aanvragers frequent kritiek geuit op de begrotingsformulieren. Aanvragers van een SRP-subsidie worden verzocht een begrotingsformulier in te vullen, waarmee ze inzicht bieden in de inkomsten en uitgaven van hun podium. Deze formulieren zijn volgens gesprekspartners te weinig gedetailleerd, waardoor er twijfel ontstaat over de post waar bepaalde kosten ondergebracht moeten worden. Daarnaast wordt aangegeven dat gesprekspartners het onhandig vinden dat het format verschilt van de formulieren die bij de aanvraag bij andere subsidiënten worden ingevuld. Hoewel een deel van deze gesprekspartners expliciet aangeeft dat ze het format van Fonds Podiumkunsten onprettig vinden, geeft een ander deel aan dat hun gebruiksgemak vergroot zou worden als er door de verschillende subsidiënten een uniform begrotingsformat gehanteerd zou worden.

5.1.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De spanning die in hoofdstuk drie wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding is bij uitstek in de SRP-regeling aan de orde. Podia binnen de Randstad twijfelen aan de meerwaarde van de subsidie voor podia buiten de Randstad en andersom. Bovendien zijn er grote verschillen in de percepties van de kwaliteit van programmering tussen programmeurs in de Randstad en programmeurs in de provincie.

In hoofdstuk vier is aangegeven dat wij aanbevelen om het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie te heroverwegen. Met name SRP-podia zijn kritisch over de berekening van de subsidie op basis van de hoogte van uitkoopsommen. Podia die meer dan 20% gesubsidieerd aanbod tonen geven aan dat er in de berekening van de hoogte van de subsidie geen prikkel is ingebouwd om meer dan 20% gesubsidieerd aanbod te programmeren. Gesprekspartners geven aan dat het programmeren van vrij aanbod naast het gesubsidieerde aanbod hogere uitkoopsommen en dus een hogere subsidie oplevert.

Hoewel gebruikers van alle deelregelingen gemiddeld positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling, zijn SRP-podia kritisch over het begrotingsonderdeel van de aanvraagprocedure en over de balans tussen het uitgebreide artistieke plan waarop beoordeeld wordt en de minimale verantwoording achteraf.

Aanbevelingen

Wij constateren dat er geen eenduidig beeld onder SRP-podia bestaat over de door Fonds Podiumkunsten veronderstelde besteding van de subsidie en het doel daarvan. Daarom bevelen wij aan om opnieuw te formuleren wat het doel van de SRP-subsidie is en daar de inrichting en de communicatie over de SRP-subsidie op af te stemmen.

In die afweging kunnen grofweg twee keuzen worden gemaakt: de keuze voor een 'nauwe' of 'ruime' focus op programmering van kwaliteitsaanbod. Als gekozen wordt voor een nauwe focus op programmering van kwaliteitsaanbod, dan schiet de huidige (beperkte) subsidiëring van grote schouwburgen het doel voorbij en kan de focus beter worden gelegd op de kleinere podia waar de subsidie één op één ten goede komt aan de programmering. Als er gekozen wordt voor een 'brede' focus op versterking van hoogwaardig aanbod, maar ook op verbreding van publieksbereik middels innovatieve marketinginstrumenten, dan adviseren wij dit helder te communiceren en de aanvragen ook dusdanig te beoordelen, omdat wij op basis van de gesprekken constateren dat de focus voor podia momenteel onvoldoende duidelijk is.

Verder constateren wij dat de verschillen in opvattingen over wat kwaliteitsaanbod is een bedreiging vormen voor het draagvlak van de deelregeling. Vooralsnog bestaat bij gesprekspartners een beeld dat uiteenloopt van hoogstaand experimenteel kwaliteitsaanbod enerzijds tot meer standaard gesubsidieerd aanbod (dat in sommige regio's zonder subsidie niet geprogrammeerd kan worden) anderzijds. Daarom bevelen wij aan om in aanvulling op de keuze voor een 'nauwe' versus 'ruime' focus op de programmering van kwaliteitsaanbod, te expliciteren welk soort aanbod daaronder wordt verstaan.

Naar aanleiding van de kritische geluiden over de berekening van de subsidie, adviseren wij om de methode van berekenen te heroverwegen en te borgen dat een prikkel wordt ingebouwd om het aandeel kwaliteitsaanbod te verhogen.

Op basis van de beelden die bij gesprekspartners binnen en buiten de deelregeling bestaan over de beperkte en late verantwoording, bevelen wij aan om podia eerder verantwoording af te laten leggen, voor zover de regels van het Uniform Subsidiekader dat toelaten, zodat Fonds Podiumkunsten de kwaliteit van deze verantwoording kan meenemen in de beoordeling van een aanvraag in een nieuwe subsidieronde. Daarnaast geven wij ter overweging mee om de verantwoording uit te breiden en daarmee in balans te brengen met het vereiste artistieke plan vooraf en de relatief hoge subsidiebedragen.

Op basis van de enquête en de gesprekken met podia zien wij geen reden om de minimale eisen van honderd voorstellingen en 20% gesubsidieerd en/of internationaal aanbod, naar beneden bij te stellen.

Tot slot bevelen wij aan om het format van de begrotingsformulieren te herzien en daarbij in het oog te houden dat aanvragers moeite hebben met het beperkte detailniveau van het format en dat aanvragers het lastig vinden dat de formulieren afwijken van de formulieren die doorgaans ingevuld worden voor andere subsidies.

5.2. Kleinschalige of incidentele programmering van podia (SKIP)

5.2.1. Feiten⁴⁸

Doelstelling

Met de subsidie kleinschalige of incidentele programmering (SKIP) beoogt het Fonds Podiumkunsten de presentatie en het publieksbereik van een gevarieerd landelijk kwaliteitsaanbod te versterken. Deze subsidie richt zich op een zeer diverse groep aanvragers: van heel kleine muziekpodia die slechts een paar concerten per jaar organiseren tot grote schouwburgen in de regio die bijvoorbeeld meer hoogwaardig dansaanbod, muziektheater of toneel willen programmeren.

Entree-eisen

Er worden geen eisen gesteld aan het aandeel producties die door Rijk, gemeente of provincie zijn medegefinancierd. Gemeenschappelijk is dat het gaat om interessante, ondersteuningswaardige programmering. Aanwijzing als SKIP-podium is mogelijk als een aanvrager op een bepaalde locatie minimaal 6 voorstellingen of concerten op het gebied van professionele podiumkunsten programmeert.

Beoordeling

De beoordeling is uitsluitend gebaseerd op de activiteiten waarvoor wordt aangevraagd, niet op de volledige programmering van de aanvrager. Naarmate de subsidiebehoefte groter is, is de toets ook strenger. Om voor subsidie in aanmerking te komen moet een instelling eerst een verzoek indienen op basis waarvan zij door het Fonds Podiumkunsten kan worden aangewezen als SKIP-podium. Het aanvragen van de (tekort)subsidie per voorstelling gebeurt vervolgens achteraf, dus nadat de voorstellingen of concerten hebben plaatsgevonden.

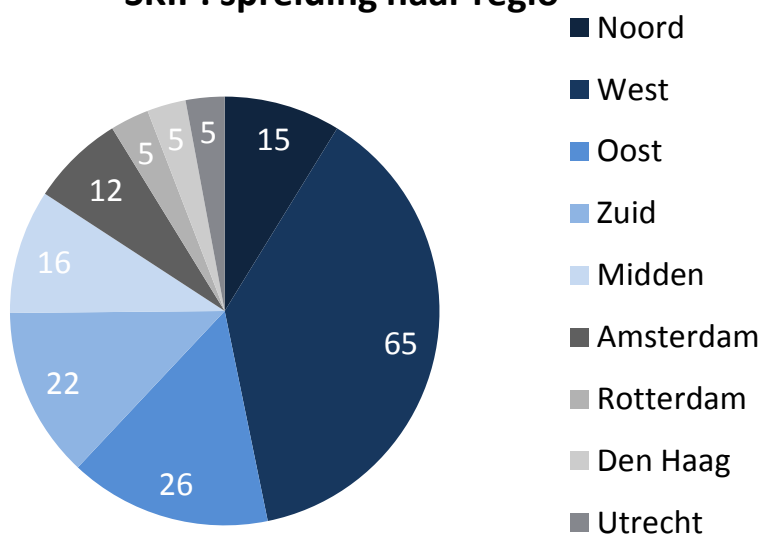
Alle verzoeken tot aanwijzing als SKIP-podium die aan de eisen voldoen, worden getoetst aan de volgende criteria:

- kwaliteit van het programmeringsprofiel;
- bijdrage aan diversiteit;
- bijdrage aan geografische spreiding.

In de cirkeldiagrammen hieronder wordt een beeld gegeven van de verdeling van de SKIP-subsidie naar regio en genre.

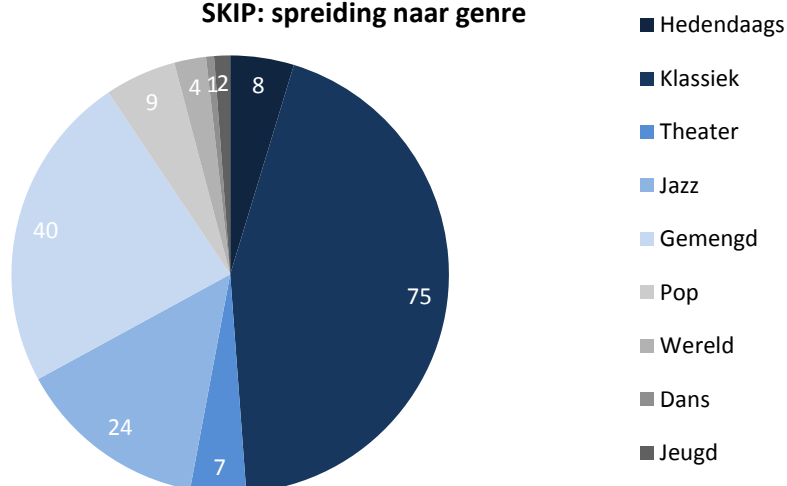
⁴⁸ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_097/toelichting_SKIP.pdf.

SKIP: spreiding naar regio

Figuur 22: Spreiding naar regio

SKIP: spreiding naar genre

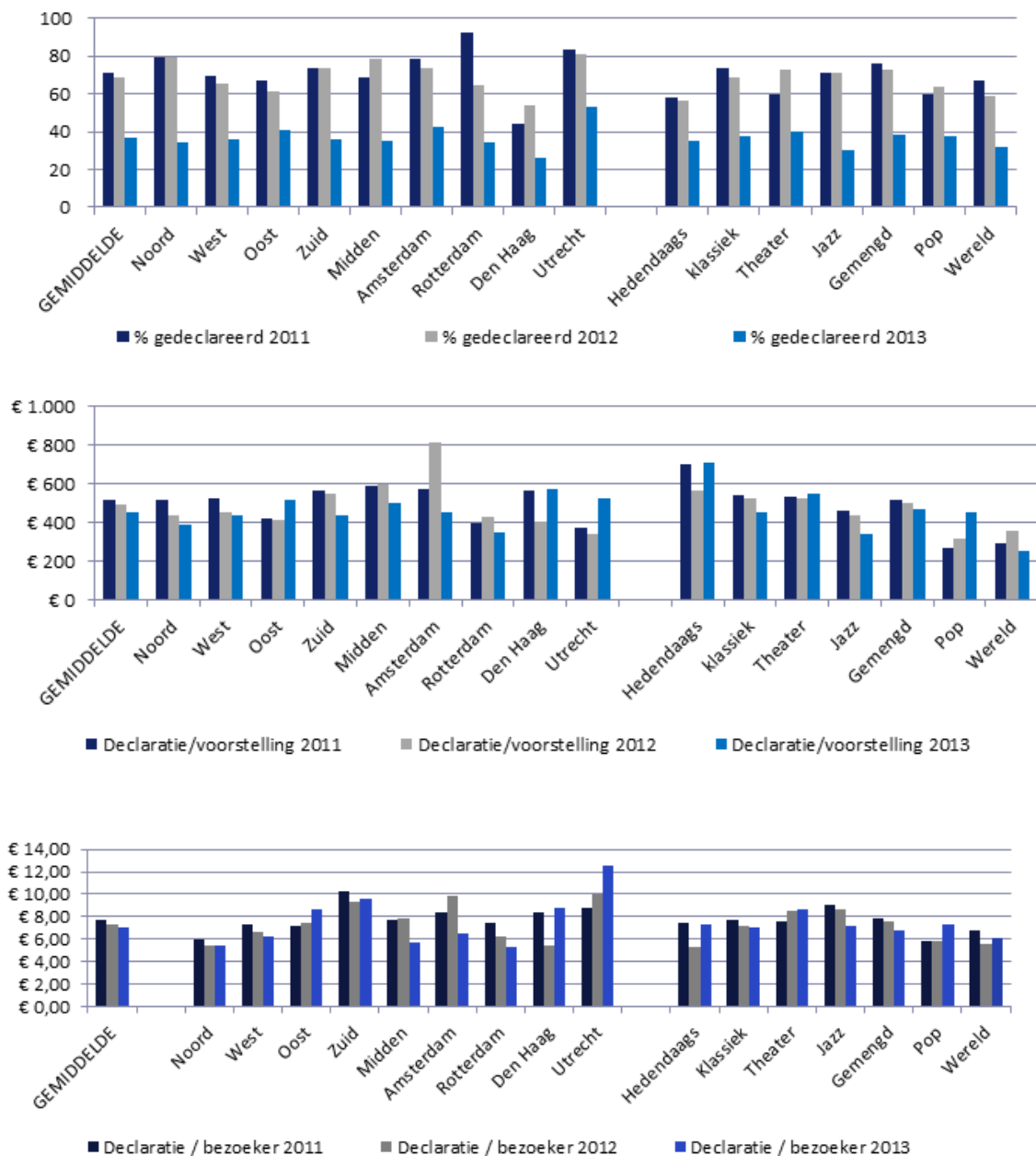

Figuur 23: Spreiding naar genre

Berekening en type subsidie

Bij het aanwijzen van een organisatie als SKIP-podium wordt, op basis van soort programmering en de omvang daarvan, een maximaal subsidiebedrag per jaar vastgesteld. Het absolute maximum is € 25.000 per jaar, maar in de meeste gevallen zal er een lager individueel maximum zijn. Subsidieaanvragen worden per kwartaal gedaan, na het verrichten van de activiteiten. De subsidie die het SKIP-podium krijgt bedraagt 50% van het tekort op de voorstellingen of concerten in het afgelopen kwartaal. Het tekort wordt als volgt berekend: de uitkoopsommen of brutogages minus de totale entree-inkomsten. Voor aanvragers met een maximale subsidiebehoefte van € 5.000 geldt een opslag van 25% op de uitkoopsommen of brutogages.

Hieronder is een overzicht opgenomen van het declaratiegedrag (in % van het beschikbare budget per podium) en de hoogte van de declaratie per voorstelling. Hieruit blijkt dat de SKIP-podia, mede afhankelijk van hun regio en het type podium verschillend declaratiegedrag (declaratie per bezoeker/declaratie per voorstelling/uitputting van het budget) vertonen.⁴⁹

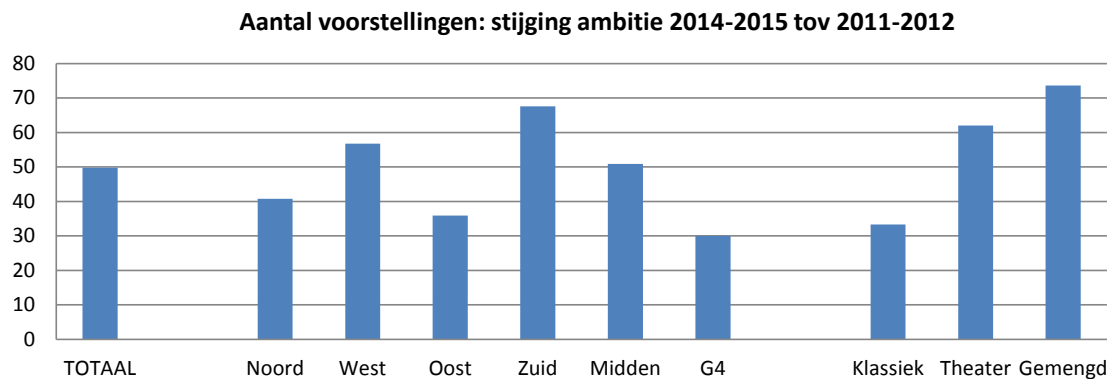

Figuur 24: Declaratiegedrag en declaratie per voorstelling (SKIP 2011-2013)

⁴⁹ De N voor de regio's Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en de genres hedendaags, theater, pop en wereld zijn kleiner dan 15 en daarom te klein om er algemene conclusies aan te verbinden.

Verantwoording

Wanneer de ambitie voor het aantal voorstellingen (2014-2015) wordt vergeleken met de realisatie (2011-2012) valt op dat er sprake is van een forse ambitie (50% groei). De ambities van de SKIP-podia in de regio zuid en de genres theater en gemengd zijn hoger dan gemiddeld; de ambitie van de theaters met een klassieke programmering en in de G4 zijn duidelijk lager dan gemiddeld (hoewel nog steeds een groei van 30% wordt geambieerd).

Figuur 25: Stijging ambitie

5.2.2. Percepties

Entree-eisen

De meerderheid van de respondenten en gesprekspartners heeft aangegeven het niet lastig te vinden om aan de entree-eis van de deelregeling te voldoen.

Inrichting en gebruiksgemak

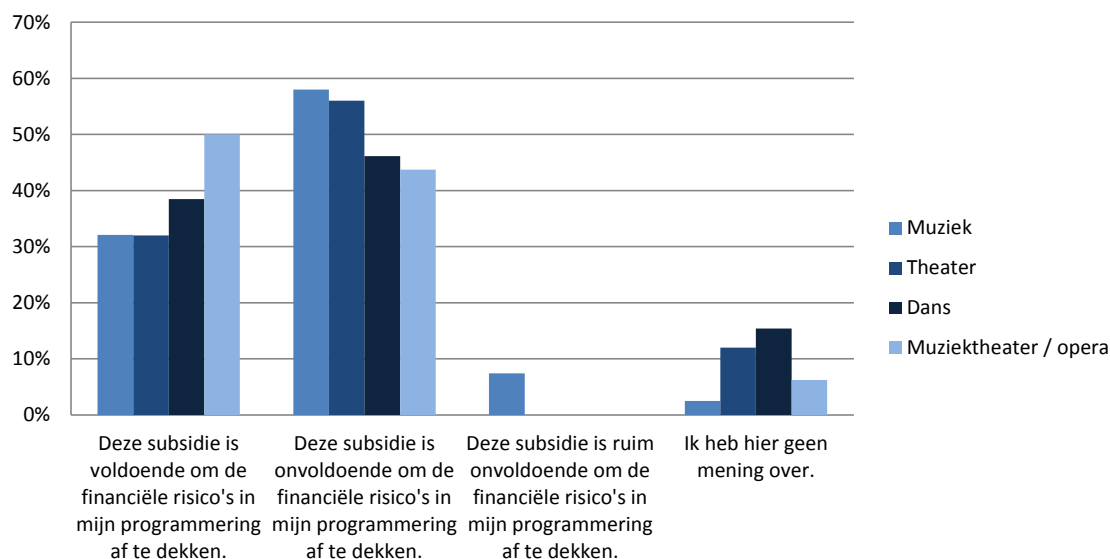
In de quickscan wordt de relatief soepele declaratiediscipline als mogelijke verklaring voor de grote onder-declaratie in de SKIP-regeling (in vergelijking tot de popregelingen) genoemd. SKIP-gebruikers hoeven maar één keer in het kwartaal te declareren, terwijl podia binnen de popregelingen maandelijks declareren. Een ruime meerderheid (82,8%) van de respondenten en gesprekspartners geeft echter aan dat ze de lengte van de declaratietermijn van drie maanden goed vinden.

Een aantal gesprekspartners geeft aan dat ze de verantwoording via declaraties streng vinden in vergelijking met de beperkte verantwoording die SRP-podia moeten afleggen. Dit geldt met name voor grotere SKIP-podia, die in omvang en programmeringen lijken op SRP-podia, maar die binnen de SKIP-regeling veel intensiever moeten verantwoorden. Zij zouden liever zien dat Fonds Podiumkunsten een element van vertrouwen inbouwt zoals dat bij de SRP is gedaan. Tegelijkertijd zijn er SKIP-podia die aangeven dat zij de declaratiesystematiek niet als een last beschouwen, aangezien 'het maar een half uurtje werk per kwartaal is, dus als je ervoor gaat zitten is het zo gebeurd'.

Hoogte subsidie

65,5% van de respondenten vindt de SKIP-subsidie onvoldoende of ruim onvoldoende om financiële risico's in de programmering af te dekken. Dit geldt sterker voor de genres muziek en theater, dan voor opera en dans. Gesprekspartners geven aan dat extra kosten voor bijvoorbeeld internationale artiesten (zoals reis- en hotelkosten) of kosten voor programmering waarbij specifieke instrumenten moeten worden gehuurd (bijvoorbeeld piano) niet subsidiabel zijn, waardoor programmeurs vaak twijfelen om artiesten met dergelijke bijkomende kosten te programmeren.

Bij de SKIP-subsidie kunt u 50% van het verschil tussen de uitkoopsommen/gages en de publieksinkomsten als subsidie declareren. Geef aan welke van onderstaande stellingen het meest op u van toepassing is:

Figuur 26: Hoogte van de subsidie; N=87 (gehonoreerde aanvragers)

Gesprekspartners voegen daar echter aan toe dat ze er begrip voor hebben dat de SKIP niet alle kosten dekt 'De regeling vraagt - en dat is niet negatief - altijd om extra externe middelen en kan dus nooit de financiële risico's dekken'. Bovendien geven vrijwel alle podia aan dat ze zonder de subsidie minder of geen kwalitatief aanbod zouden kunnen tonen.

5.2.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De spanning die in hoofdstuk drie wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding lijkt in de SKIP-regeling minder te worden gevoeld. De SKIP-podia zijn meer verdeeld over het land: van de 180 podia die tussen 2011 en 2013 een declaratie indienden waren er 31 afkomstig uit de Randstad (17%).

Sommige SKIP-gebruikers geven aan dat de subsidie te laag is om financiële risico's van het programmeren van kwaliteitsaanbod af te dekken, maar ze geven tegelijkertijd aan dat ze ook niet verwacht hadden dat de subsidie Fonds Podiumkunsten alle financiële risico's zou dekken. Daarnaast geven grote podia aan dat de declaratiediscipline streng is in vergelijking met de verantwoording van SRP-podia. De kleine SKIP-podia ervaren het declaratieproces als een grote belasting.

Aanbevelingen

Op basis van de enquête en de gesprekken met podia lijkt er geen reden te zijn om de minimale eis dat een podium zes voorstellingen of concerten per jaar moet organiseren, naar beneden bij te stellen. Daarnaast lijken geënquêteerden en gesprekspartners geen behoefte te hebben aan verkorting van de declaratieperiode van drie maanden.

Wij constateren dat een aantal SKIP-podia ontevreden is over de strenge declaratiediscipline. Zij wijzen op de relatieve grote inspanning die zij moeten leveren in vergelijking tot de beperkte verantwoording onder SRP-podia, die een groter subsidiebedrag ontvangen. Omdat er ook veel SKIP-podia zijn die geen moeite hebben met het declaratiesysteem zien wij geen aanleiding om het declaratiesysteem ingrijpend te wijzigen, en houden wij het bij de aanbeveling om te overwegen de SRP-verantwoording zwaarder te maken zodat de verplichtingen in de verschillende deelregelingen beter met elkaar in balans zijn.

Hoewel de geënquêteerden aangeven dat ze door de subsidie onvoldoende in staat zijn de financiële risico's in de programmering af te dekken, komt in de gesprekken duidelijk naar voren dat gesprekspartners wel degelijk vinden dat de subsidie bijdraagt een gevarieerd kwaliteitsaanbod. Omdat Fonds Podiumkunsten niet tot doel heeft om alle financiële risico's van de programmering af te dekken zien wij geen aanleiding om op dit punt wijzigingen aan te bevelen.

5.3. Programmering van bestaande festivals

5.3.1. Feiten⁵⁰

Doelstelling

De subsidie voor bestaande festivals bestaat uit een vast bedrag waarmee festivals ondersteund worden in hun rol als een bijzonder podium, en is bedoeld voor festivals die er bij uitstek in slagen een brug te slaan van artistiek-inhoudelijke kwaliteitsaanbod naar publiek. De deelregeling honoreert de kunst van het programmeren en werkt op basis van vertrouwen in het vakmanschap en de kwaliteit van het festival. Daartoe wordt de volledige podiumkunstenprogrammering van het festival beoordeeld. Het staat het festival daarna vrij aan welk deel van de programmering het bedrag wordt besteed.

Entree-eisen

Een programmeringssubsidie bestaande festivals kan worden aangevraagd vanaf de derde editie van een festival.

Berekening en type subsidie

De programmeringssubsidie bestaande festivals bestaat uit een bijdrage in de programmeringskosten voor professionele podiumkunsten gedurende een periode van twee jaar. Bij jaarlijks terugkerende festivals is de bijdrage voor twee edities, als het een tweejaarlijks festival betreft gaat het om één editie. De hoogte van het subsidie is afhankelijk van het aantal en soort voorstellingen en concerten dat wordt geprogrammeerd. Naarmate de uitkoopsommen van een festival stijgen, is de subsidie hoger. Aanvragen worden onderverdeeld in drie categorieën op basis van de hoogte van de uitkoopsommen, waarbij per categorie een subsidiebedrag wordt vastgesteld. Het subsidiebedrag is minimaal € 12.500 en maximaal € 50.000 per editie. De subsidie heeft de vorm van een lump-sum en de gerealiseerde besteding van de subsidie hoeft niet te worden verantwoord. Wel wordt een reflectie op de behaalde resultaten gevraagd.

⁵⁰ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_094/toelichting_bestaand_festival.pdf.

Hoogte van de subsidie

De subsidie bestaande festivals bedroeg in 2011 gemiddeld 27% van de totale uitkoopsommen. Per bezoeker resulteert dit gemiddeld in een bedrag van € 6,84. De verschillen tussen podia zijn echter groot (zie tabel 5). De cijfers over 2010 (ook in ons bezit) zijn vergelijkbaar.

Bij de 42 muziekfestivals is het percentage subsidie t.o.v. uitkoopsom 27%, bij de 14 theaterfestivals is het percentage 30%. Het verschil tussen muziek- en theaterfestivals is ook zichtbaar in de subsidie per bezoeker (€ 5,72 vs. € 10,70)

	Subsidie t.o.v. uitkoopsommen	Subsidie per bezoeker
Gemiddeld	27%	€ 6,84
Standaarddeviatie	12%	€ 6,35
Min	7%	€ 0,25
Max	67%	€ 26,12

Tabel 5: Subsidie bestaande festivals (2011, op basis van toegekende subsidie voor 2013-2014)

Beoordeling

Alle aanvragen die aan de eisen voldoen, worden getoetst aan de volgende criteria:

- kwaliteit van het programmeringsprofiel op het gebied van podiumkunsten;
- positionering en inbedding in de omgeving;
- ondernemerschap;
- bijdrage aan diversiteit;
- bijdrage aan geografische spreiding.

5.3.2. Percepties

Doelstelling

Programmeurs van een aantal bestaande festivals geeft net als een aantal SRP-podia aan dat de subsidie vaak als kwaliteitskeurmerk dient, waarmee andere subsidies binnengehaald kunnen worden. Andere gesprekspartners geven aan dat de subsidie cruciaal is om kwaliteitsaanbod te programmeren, aangezien de subsidie een significant deel van de begroting vormt.

Inrichting en gebruiksgemak

Bestaande festivals worden verzocht een begrotingsformulier in te vullen, waarmee Fonds Podiumkunsten inzicht krijgt in de inkomsten en uitgaven van hun podium. Tijdens de gesprekken met aanvragers is veel kritiek geuit op de begrotingsformulieren. Deze formulieren zijn volgens gesprekspartners te weinig gedetailleerd, waardoor er twijfel ontstaat over de post waar bepaalde kosten ondergebracht moeten worden. Daarnaast wordt aangegeven dat gesprekspartners het onhandig vinden dat het format verschilt van de formulieren die bij de aanvraag bij andere subsidiënten worden ingevuld. Hoewel een deel van deze gesprekspartners expliciet aangeeft het format van Fonds Podiumkunsten onprettig vinden vanwege het weinige gedetailleerde karakter, geeft een ander deel aan dat hun gebruiksgemak vergroot zou worden als er een uniform begrotingsformat voor de verschillende subsidieaanvragen zou zijn.

Op het aanvraagformulier wordt gevraagd een beeld te geven van de verwachte programmering tijdens de twee jaar waarvoor de subsidie wordt verstrekt: 'Beschrijf concreet de door u voorgenomen programmering van professionele podiumkunsten: het aantal en soort voorstellingen/concerten, en indien bekend de uitvoerenden.' Gesprekspartners geven aan dat het met name in het geval van popprogrammering lastig is ver van tevoren inzicht te geven in de programmering, omdat deze programmering zeer trendgevoelig is. Een aantal gesprekspartners heeft dit tijdens de aanvraag aangekaart bij Fonds Podiumkunsten en heeft aangegeven dat daar bij Fonds Podiumkunsten begrip voor werd getoond. Wel rijst bij gesprekspartners de vraag wat de waarde is van een beoordeling op basis van de verwachte programmering als deze voor een belangrijk deel nog gewijzigd wordt. Bovendien geven gesprekspartners aan dat ze verwachten dat het Fonds Podiumkunsten programmeurs het vertrouwen geeft om zelf invulling te geven aan de programmering en deze indien nodig te wijzigen.

Uit de enquête blijkt dat voor de meerderheid (77%) van de aanvragers het onderscheid tussen bestaande, nieuwe en pop festivals duidelijk is en slechts voor 7% onduidelijk is. Uit de enquête blijkt verder dat 20% van de respondenten het verschil tussen de subsidie bestaande festivals en de meerjarige activiteitsubsidie niet duidelijk vindt. 50% vindt het verschil wel duidelijk. Fonds Podiumkunsten subsidieert een aantal festivals via de meerjarige activiteitsubsidie. Deze regeling maakt geen onderdeel uitmaakt van de programmeringsregeling, maar lijkt wel veel op de subsidie Bestaande festivals⁵¹: 'De meerjarige subsidie onderscheidt zich van de tweearjarige programmeringssubsidie voor festivals omdat in de eerstgenoemde regeling het vakmatige belang van het festival voor een genre of discipline als geheel een belangrijker rol speelt.'⁵² Daarnaast beslaat de meerjarige activiteiten subsidie een periode van drie jaar in plaats van twee jaar en is het subsidiebedrag vaak hoger.

Uit de enquêteresultaten is verder gebleken dat vertegenwoordigers van bestaande festivals iets minder dan gemiddeld tevreden waren over de hulp van het Fonds Podiumkunsten.

Uit gesprekken met festivals kwam naar voren dat festivals de voorkeur geven aan een meerjarige activiteiten subsidie, omdat deze een langere periode beslaat en een hoger subsidiebedrag oplevert. De afgelopen jaren is er bezuinigd op de meerjarige activiteitsubsidie waardoor een aantal festivals niet in aanmerking is gekomen voor deze subsidie. Een veelgehoorde reden voor de aanvraag van een subsidie bestaande festivals is de afwijzing voor de meerjarige activiteiten subsidie. Gesprekspartners zijn ontevreden over de bezuinigingen op de meerjarige activiteitsubsidie en geven aan te vermoeden dat de druk op deze deelregeling toeneemt.

5.3.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De spanning die in hoofdstuk drie wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding wordt door bestaande festivals ook als zodanig ervaren. De regionale spreiding heeft echter een andere dimensie dan in de SKIP en de SRP. Gesprekspartners geven aan dat ze het opmerkelijk vinden dat een festival een lagere score in de beoordeling krijgt, omdat ze niet bijdragen aan regionale spreiding, terwijl er in sommige gevallen geen andere festivals zijn die hetzelfde aanbod tonen. Dit leidt tot de prikkel om

⁵¹ Fonds Podiumkunsten (2012), Quickscan, p. 18.

⁵² Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_104/FPK_activiteitsubsidieregelingen_web_1.pdf.

festivals te verplaatsen naar een plek buiten de Randstad, omdat dat een betere score oplevert. Bovendien geven festivals in de Randstad aan dat zij meer dan in de provincie moeten concurreren met vrijetijdsaanbod.⁵³

In hoofdstuk vier is aangegeven dat wij aanbevelen om het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie te heroverwegen. Naast SRP-podia zijn ook bestaande festivals kritisch over de berekening van de subsidie op basis van de hoogte van uitkoopsommen. Ook zij vinden het opmerkelijk dat de hoogte van de subsidie wordt berekend op basis van de hoogte van de uitkoopsommen. Ook geven festivals aan dat de onderbouwing van de hoogte van de subsidie voor hen vaak niet duidelijk is.

Hoewel gebruikers van alle deelregelingen gemiddeld positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling zijn bestaande festivals net als SRP-podia kritisch over het begrotingsonderdeel en het onderdeel over de verwachte programmering van de aanvraagprocedure.

Aanbevelingen

Het doel van de subsidie is om festivals een subsidie op basis van vertrouwen te verstrekken. Wij constateren dat gesprekspartners bij de aanvraag moeite hebben om inzicht te geven in de programmering tijdens de gehele subsidieperiode van twee jaar. Daarom bevelen wij aan om het aanvraagformulier te herzien en tegemoet te komen aan de beperkingen die gesprekspartners ervaren.

Evenals bij de SRP bevelen wij aan om het format van de begrotingsformulieren te herzien en daarbij oog te houden voor het feit dat het aanvragers moeite hebben met het beperkte detailniveau en het lastig vinden dat de formulieren afwijken van de formulieren die doorgaans ingevuld worden bij andere subsidiënten.

Naar aanleiding van de kritische geluiden over de berekening van de subsidie, adviseren wij om de methode van berekenen te heroverwegen en te borgen dat een prikkel wordt ingebouwd om het aandeel kwaliteitsaanbod te verhogen.

Wij constateren dat er nog winst geboekt kan worden op de communicatie over het verschil tussen de meerjarige activiteiten subsidie en de deelregeling bestaande festivals. De ontevredenheid over de hulp van Fonds Podiumkunsten tezamen met het beeld dat uit de gesprekken naar voren kwam over de ontevredenheid over de bezuinigingen op de meerjarige activiteiten subsidie, leidt tot het advies om meer aandacht uit te laten gaan naar externe ontwikkelingen die de druk op deze deelregeling kunnen vergroten.

5.4. Programmering van nieuwe festivals

5.4.1. Feiten⁵⁴

Doelstelling

De subsidie programmering nieuw festival wordt verstrekt om bij te dragen aan (1) nieuwe presentatiemogelijkheden voor professionele podiumkunsten in Nederland, (2) ontwikkeling van het publieksbereik daarvoor en (3) artistieke ontwikkeling. Deze subsidie is bedoeld voor jonge,

⁵³ Bestaande festivals zijn meer dan gemiddeld gevestigd in de G4 (zie grafiek 16 in hoofdstuk 4).

⁵⁴ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_098/toelichting_nieuw_festival.pdf

vernieuwende initiatieven die nog niet eerder of pas enkele keren zijn georganiseerd. In de beoordeling speelt de innovatieve waarde daarom een belangrijke rol, evenals de mate waarin ervaringen (meer en minder succesvolle) van eerdere edities worden vertaald naar het plan van de nieuwe editie.

Ingangseisen

De subsidie programmering nieuw festival kan worden aangevraagd tot en met de vijfde editie van een festival. Verder geldt dat het Fonds Podiumkunsten maximaal driemaal een subsidie in deze categorie verstrekt.

Hoogte en type subsidie

De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het aantal en soort voorstellingen en concerten dat wordt geprogrammeerd. Naarmate de uitkoopsommen van een festival stijgen, is de subsidie hoger. Aanvragen worden onderverdeeld in categorieën op basis van de hoogte van de uitkoopsommen, waarbij per categorie een subsidiebedrag wordt vastgesteld. Het subsidiebedrag is maximaal € 25.000 per jaar. De subsidie heeft de vorm van een lump-sum en de gerealiseerde besteding van het subsidie hoeft niet te worden verantwoord.

Op basis van de aanvraaggegevens 2011-2013 constateren wij dat de subsidie van de 26 gehonoreerde nieuwe festivals gemiddeld 6,2% van de totale lasten bedraagt. De spreiding van dit gemiddelde is relatief beperkt (standaarddeviatie 2,6%, minimum 1,9%, maximum 14,0%). Ten opzichte van de totale uitkoopsommen bedraagt de subsidie gemiddeld 21% (standaarddeviatie 9,9%, minimum 2,5%, maximum 51,3%).

Beoordeling

Alle aanvragen die aan de eisen voldoen, worden getoetst aan de volgende criteria:

- innovatieve waarde;
- kwaliteit van het programmeringsprofiel op het gebied van podiumkunsten;
- ondernemerschap.

5.4.2. Percepties

Gesprekspartners geven aan dat het minder aantrekkelijk is een festival te starten ten opzichte van tien jaar geleden. Ook geven zij aan dat er veel nieuwe initiatieven ontstaan, mede met behulp van de subsidie nieuwe festivals, maar dat veel van die festivals na een aantal jaren weer verdwijnt.

Uit de enquête blijkt dat het voor 35,5% van de respondenten niet duidelijk is op welke wijze innovatie wordt getoetst (N=11). Uit gesprekken blijkt dat innovatie (net als kwaliteit) niet door alle gesprekspartners eenduidig wordt geïnterpreteerd. Net als bij het criterium kwaliteit twijfelen gesprekspartners over de vraag of Fonds Podiumkunsten een 'nauwe' of een 'ruime' focus op het criterium innovatie zou moeten hanteren. De beelden over wat innovatief is lopen uiteen van 'een nieuw initiatief' tot 'zeer experimenteel vernieuwend aanbod'.

De grootste twijfel over de deelregeling voor nieuwe festivals is gelegen in de aansluiting van deze deelregeling op die van de bestaande festivals. Uit gesprekken blijkt dat nieuwe festivals moeite hebben om na drie jaar in aanmerking te komen voor een subsidie bestaande festivals. Ten eerste zijn er festivals die aangeven dat drie jaar (net) te weinig is om hun nieuwe festival groot te maken. Het Fonds Podiumkunsten erkent dat elk festival een eigen ontwikkelingsritme heeft en wijst er op dat er ook

festivals zijn die al naar twee jaar in aanmerking komen voor een subsidie bestaande festivals.⁵⁵ Gesprekspartners geven aan dat het eerste jaar waarin subsidie wordt ontvangen vaak een 'opstartjaar' is en dat pas in het tweede jaar grote slagen worden gemaakt. Bovendien geven gesprekspartners aan dat de concurrentie bij de bestaande festivals groot is. Ten tweede kan er in specifieke gevallen binnen de huidige deelregeling een situatie ontstaan waarin een festival geen recht meer heeft op de subsidie nieuwe festivals, maar ook nog geen gebruik kan maken van de subsidie bestaande festivals omdat het aanvraagmoment voorbij is. In het laatste geval ontstaat er een gat van een jaar, waarin het festival niet in aanmerking komt voor subsidie binnen de programmeringsregeling.

5.4.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De spanning die in hoofdstuk drie wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit, diversiteit en regionale spreiding is beperkt onderwerp geweest van gesprek tijdens de interviews met nieuwe festivals.

In hoofdstuk vier is aangegeven dat wij aanbevelen om het gebruik van uitkoopsommen als grondslag voor de hoogte van de subsidie te heroverwegen. Hoewel het in gesprekken niet naar voren is gekomen, is het aannemelijk dat ook voor nieuwe festivals niet altijd logisch is om de hoogte van de subsidie te baseren op de hoogte van de uitkoopsommen. Omdat het aanbod dat deze deelregeling beoogt te stimuleren geen hoge uitkoopsommen heeft, geeft deze berekening onvoldoende prikkel om het aandeel vernieuwend aanbod te vergroten.

Over de inrichting van de regeling zijn nieuwe festivals kritischer dan gemiddeld. Dit heeft te maken met de naar hun idee beperkte mogelijkheid tot doorstroming naar de subsidie van bestaande festivals.

Aanbevelingen

Op basis van het geconstateerde diffuse beeld van innovatie, bevelen wij aan om de visie van Fonds Podiumkunsten daarover beter te communiceren, zodat het voor potentiële aanvragers duidelijker is hoe hun aanvraag wordt beoordeeld.

Naar aanleiding van de kritische geluiden over de berekening van de subsidie bij de SRP-regeling en deelregeling voor bestaande festivals, adviseren wij om de vergelijkbare berekeningsmethode in de deelregeling voor nieuwe festivals te heroverwegen en te borgen dat een prikkel wordt ingebouwd om het aandeel kwaliteitsaanbod te verhogen.

Wij constateren dat de deelregeling uitnodigt tot instroom en festivals ondersteunt tijdens de eerste jaren, maar dat de doorstroom naar de deelregeling voor bestaande festivals niet altijd plaatsvindt. De doorstroom is lastig omdat de concurrentie bij de deelregeling voor bestaande festivals groot is. Bovendien kan er een gat ontstaan tussen de afloop van de nieuwe festival subsidie en het aanmeldingsmoment van de deelregeling voor bestaande festivals. Daarom geven wij Fonds Podiumkunsten ter overweging mee om festivals vier keer in aanmerking te laten komen voor nieuwe festivals in plaats van drie keer. Dit hoeft niet tot hogere kosten te leiden als tegelijkertijd wordt gestuurd op vervroegde doorstroom van festivals die al na twee jaar in aanmerking komen voor de subsidie bestaande festivals. Een alternatief is om de communicatie over de deelregelingen voor nieuwe en bestaande festivals te verbeteren, omdat op basis van de namen van de regeling bij aanvragers het idee ontstaat dat er sprake is van een doorstroommodel, dat in werkelijkheid onvoldoende functioneert.

⁵⁵ http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_094/toelichting_bestaand_festival.pdf.

5.5. Programmering van kernpodia

5.5.1. Feiten⁵⁶

Doelstelling

Subsidie voor programmering in gespecialiseerde zalen voor popmuziek wordt verstrekt om bij te dragen aan de kwalitatieve ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek op een gezonde economische basis. Tevens heeft de subsidie tot doel om een structurele bijdrage te leveren aan een stabiel circuit van podia voor de presentatie van divers aanbod van Nederlandse popmuziek. Om dit doel te realiseren verstrekt het Fonds Podiumkunsten aanvullende subsidies als er financiële tekorten zijn bij optredens van Nederlandse bands.

Entree-eisen

De betreffende zaal moet een bezoekerscapaciteit van minstens 200 bezoekers hebben en de organisatiegraad dient zodanig professioneel te zijn dat continuïteit van de activiteiten is gewaarborgd. Het Fonds Podiumkunsten moet erop kunnen vertrouwen dat de activiteiten op professioneel niveau worden uitgevoerd. Dit is van belang gezien de aard van de subsidierelatie die ontstaat door de aanwijzing als kernpodium. De instelling moet kunnen aantonen dat zij:

- regelmatig Nederlandse bands programmeert waaraan tevens een redelijk bedrag aan gages/uitkoopsommen wordt verstrekt;
- een redelijke toegangsprijs hanteert;
- een brede programmering van popmuziek nastreeft;
- beschikt over voldoende gemiddeld publieksbereik.

Hiertoe worden de resultaten van het betreffende podium in het jaar voorafgaand aan de aanvraag vergeleken met de resultaten van andere aangewezen Kernpodia in de categorie waarbinnen de instelling zal worden ingedeeld, over een vergelijkbare periode.

Hoogte en type subsidie

Aanvragers worden in de categorie Kernpodium B of Kernpodium C ingedeeld, afhankelijk van de zaalcapaciteit, het aantal georganiseerde popconcerten, het aantal georganiseerde subsidiabele activiteiten en het gerealiseerde gemiddelde bezoekersaantal. Een aanvrager die is aangewezen als Kernpodium B kan de status van Kernpodium A krijgen als hij gedurende een kalenderjaar aantoonbaar voldoet aan de vereiste voor Kernpodium A. Instellingen die als kernpodium zijn aangewezen houden deze status zolang zij aan de voorwaarden blijven voldoen.

Om in aanmerking te komen voor subsidie dienen kernpodia na afloop van elke maand verslag uit te brengen aan het Fonds over alle gerealiseerde concerten. Kernpodia kunnen maandelijks achteraf bedragen aan gages en/of uitkoopsommen declareren die zijn uitbetaald aan Nederlandse bands, al dan niet in combinatie met buitenlandse bands. Een band wordt als Nederlands aangemerkt als minimaal de helft van de leden op basis van een geldige verblijfstitel in Nederland woonachtig is. Het concert mag maximaal vier Nederlandse bands betreffen. Alle optredens moeten op het podium plaatsvinden.

De aanvrager ontvangt subsidie als de gemaakte kosten voor het concert achteraf hoger blijken te zijn dan de entreeopbrengsten. Declaratieformulieren dienen binnen één maand na afloop van de maand waarin de concerten plaatsvonden in bezit te zijn van het Fonds Podiumkunsten. De deelregeling

⁵⁶ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_095/toelichting_programmering_regulier_poppodium.pdf.

hanteert onder- en bovengrenzen met betrekking tot de gages. De ondergrens stimuleert dat redelijke gages worden betaald, de bovengrens beoogt om aanbod waarvoor subsidie niet nodig is uit te sluiten. De bijdrage van het Fonds Podiumkunsten is gekoppeld aan het gage.

De subsidie per concert is nooit hoger dan:

- 50% van de uitkoopsom(men) en/of brutogage(s) van de Nederlandse bands binnen de geldende minimum en maximum normen, inclusief een standaard bedrag van € 400,- voor overige kosten;
- € 1.000,-;
- het gerealiseerde tekort.

Op basis van de aanvraaggegevens 2012 komen wij tot het volgende overzicht van bezoekers, subsidie per bezoeker, uitkoopsom en tekort per voorstelling:

	Aantal podia	Gemiddeld aantal bezoekers per voorstelling	Subsidie per bezoeker	Gemiddelde uitkoopsom per voorstelling ⁵⁷	Gemiddeld tekort per voorstelling ⁵⁸
Gemiddelde A	7	291	€ 1,11	€ 2.616	- € 590
Gemiddelde B	16	192	€ 2,36	€ 1.643	€ 484
Gemiddelde C	16	144	€ 3,30	€ 1.357	€ 806
Gemiddelde Noord	3	156	€ 4,72	€ 1.897	€ 785
Gemiddelde West	9	182	€ 2,74	€ 1.849	€ 245
Gemiddelde Oost	9	190	€ 3,12	€ 1.730	€ 346
Gemiddelde Zuid	10	199	€ 2,43	€ 1.639	€ 439
Gemiddelde Midden	5	221	€ 1,87	€ 1.583	€ 1.043
TOTAAL	39	188	€ 1,93	€ 1.680	€ 446

Tabel 6: Overzicht aanvraaggegevens 2012

Beoordeling

In tegenstelling tot de SRP, SKIP, bestaande en nieuwe festivals wordt bij de popregelingen niet gestuurd op criteria als kwaliteit van de programmering en samenwerking. Concerten met Nederlandse bands kunnen in aanmerking komen voor subsidie.

Verantwoording

Het aantal bezoekers bij de door het podium georganiseerde popconcerten mag niet meer dan 25% in negatieve zin afwijken van het gemiddelde van de betreffende categorie als het kernpodium is aangewezen als kernpodium B of C. Bij kernpodia A dient het publieksbereik van alle subsidiabele concerten boven het gemiddelde te liggen van de gezamenlijke Kernpodia B.

⁵⁷ Cijfers 2011; deze cijfers zijn over 2012 niet beschikbaar.

⁵⁸ Cijfers 2011; deze cijfers zijn over 2012 niet beschikbaar.

In 2011 weken drie kernpodia B en vier kernpodia C te veel af van het gemiddelde (op een totaal van 45 kernpodia). Van deze podia ontvingen vier podia een waarschuwing, werd van twee podia afscheid genomen, omdat de podia ook na meerdere waarschuwingen niet aan de voorwaarden voldeden, en is één podium uit eigen beweging uit de deelregeling gestapt. In 2012 voldeden één kernpodium B en vijf kernpodia C niet aan de voorwaarden (op een totaal van 39 kernpodia).

Fonds Podiumkunsten geeft aan dat gemiddeld per jaar circa vijf podia niet aan de voorwaarden ten aanzien van publieksbereik voldoen. Gemiddeld wordt van twee podia per jaar 'gedwongen' afscheid genomen. Dit afscheid berust niet alleen op de afwijking in het gemiddeld aantal bezoekers, maar kan ook zitten in een te gering aantal subsidiabele concerten. Daarnaast is er gemiddeld één podium per jaar dat afvalt wegens financiële problemen (faillissement) of een grootschalige verbouwing/nieuwbouw.

5.5.2. Percepties

Ontwikkelingen in de popsector

Om de opmerkingen van gesprekspartners uit de popsector te kunnen plaatsen worden hierna de specifieke ontwikkelingen in de popsector geschetst.

- Als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen sluiten kleine podia/buurtcafés/buurthuizen aan de onderkant van de sector de deuren of leggen zich weer toe op hun welzijnswerk. Bovendien worden subsidie aan de onderkant nu landelijk bediend vanuit Fonds Podiumkunsten, terwijl deze voorheen vanuit de provinciale popkoepels werden ondersteund. Lokale podia kunnen de weg naar de landelijke subsidie minder makkelijk vinden. Als gevolg van deze twee ontwikkelingen verschaalt de onderkant van de popsector ('het schemergebied tussen amateur en professionals').
- De beheerskosten van podia zijn sinds 2000 gestegen door de bouw van nieuwe podia (met hogere kosten) en professionalisering van de sector (vaste krachten in plaats van vrijwilligers). Podia hebben een hogere zaalbezetting nodig om hun kosten terug te verdienen. Bovendien worden tekorten op de exploitatie door sommige gemeenten niet langer gedekt. Podia hebben de neiging om minder risicovol te programmeren zodat de zalen in ieder geval gevuld zijn. Een andere ontwikkeling als gevolg van de bezuinigingen is dat kleinere zalen elders worden gehuurd of overgenomen, terwijl podia hun eigen grote zalen verhuren voor andere doeleinden.
- Tot slot geeft een aantal podia aan dat er steeds meer boekingskantoren in de sector actief zijn die programma's aanbieden waarbij jonge talentvolle bands worden 'meegeboekt' met populaire bands.

Algemeen percepties popregelingen

Declaratiegedrag

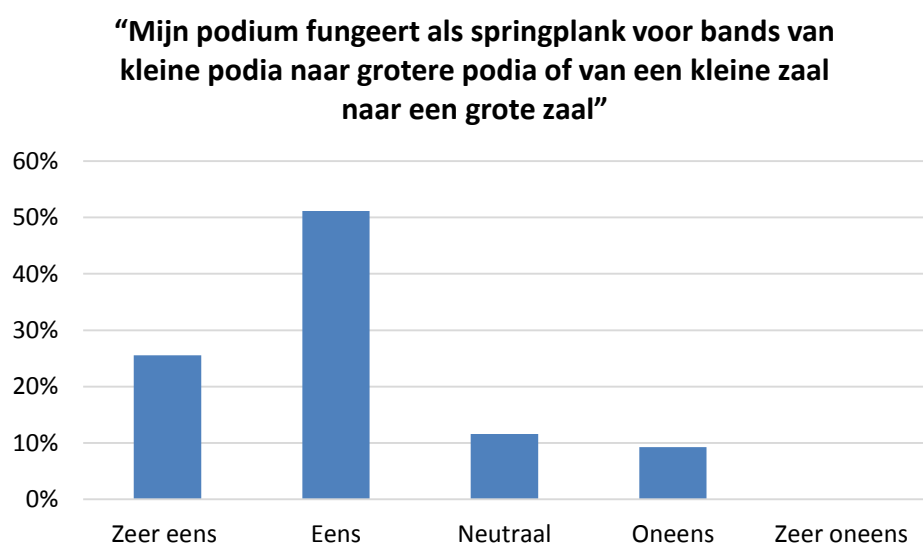
Uit de quickscan blijkt dat bij popregelingen sprake is van onderdeclaratie. Daarnaast geven veel programmeurs aan dat ze moeite hebben met het op tijd declareren omdat bands vaak (te) laat zijn met het opsturen van facturen. Programmeurs hebben niet het idee dat dat ligt aan een te korte declaratieperiode, maar hebben eerder het gevoel dat het ligt aan de houding van bands in de popsector. Voordat de programmeringsregeling er was, kende de popsector eigen subsidieregelingen. De sector is meer gewend om 'zijn eigen broek op te houden'. Volgens gesprekspartners zijn 'er

gevoelens van gêne' om geld te vragen en speelt daarbij ook nog mee dat het Fonds Podiumkunsten als 'de andere wereld' wordt gezien.

Samenwerking

Gesprekspartners geven aan dat de laagdrempelige lokale podia aan de onderkant van de sector belangrijk zijn voor Kernpodia. Bands maken meters op kleine podia en de programmeurs van kernpodia kunnen via de lokale programmeurs makkelijk in contact kunnen komen met succesvolle jonge bands.

Een ruime meerderheid van de geënquêteerden binnen de popregelingen geeft aan dat hun podium als springplank fungeert (zie onderstaande figuur).

Figuur 28: Springplankfunctie podia; N=43 (gehonoreerde aanvragers)

Door gebruik te maken van de kennis van lokale programmeurs maken kernpodia sneller de keuze om dergelijk aanbod te programmeren. Gesprekspartners geven aan dat de verschraling aan de onderkant van de markt nadelige effecten heeft voor de doorstroom en talentontwikkeling van beginnende bands.

Gesprekspartners lijken ervan overtuigd dat de onderkant van de sector versterkt moet worden, maar twijfelen over de juiste manier om geld in te zetten. Er worden door gesprekspartners verschillende oplossingen genoemd voor het gat aan de onderkant. Door extra subsidie aan de buurtcafés en buurthuizen te geven, kan een aantal daarvan het hoofd net boven wat houden.

Tegelijkertijd lijken gesprekspartners overtuigd van het idee dat het effectiever zou zijn om de subsidie terecht te laten komen bij podia die de kennis en mankracht hebben om het geld op de juiste manier in te zetten, bijvoorbeeld door samenwerkingsverbanden met de lokale kleine podia aan te gaan. Gesprekspartners geven aan dat de samenwerkingsverbanden die ze al hebben op dit vlak naar tevredenheid zijn (bijvoorbeeld bij het organiseren van de grote popronde, waarbij de voorrondes plaatsvinden op de kleine buurtpodia en de finale plaatsvindt op het kernpodium).

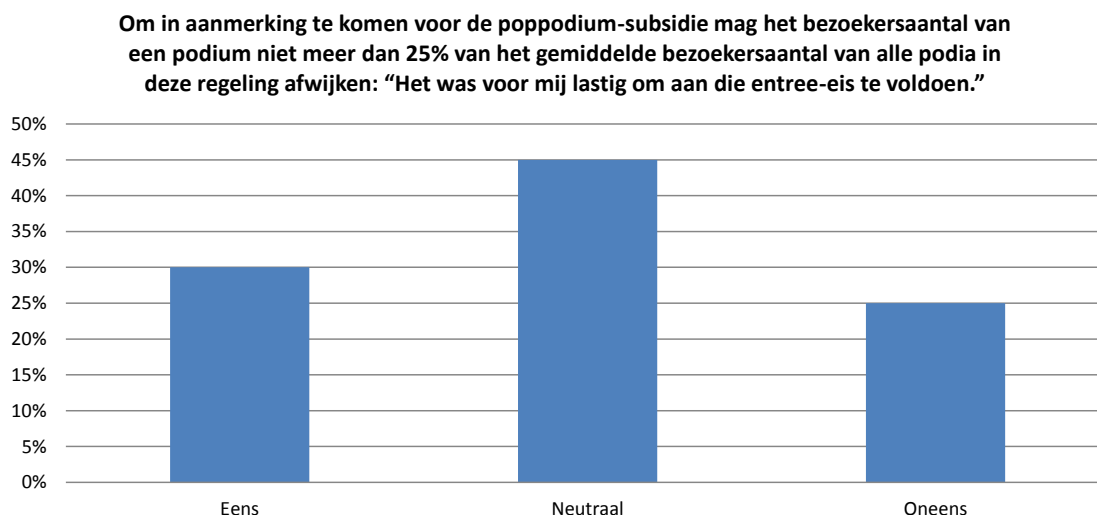
Kwaliteit

Binnen de popregeling wordt niet expliciet gestuurd op kwaliteit. Toch bestaat er onder de gesprekspartners een beeld van het soort aanbod dat via de programmeringsregeling gesubsidieerd zou moeten worden. Coverbands worden bij uitstek genoemd als voorbeeld van aanbod dat volgens de

gesprekspartners niet gesubsidieerd moet worden. Gesprekspartners geven aan dat de subsidie ruimte biedt om kwaliteitsaanbod neer te zetten. Onder gesprekspartners in de provincie bestaat het beeld dat de subsidie het verschil kan maken tussen standaard aanbod en aanbod van betere kwaliteit.

Bezoekersaantallen

Van de respondenten geeft 30% aan dat ze moeite hebben om niet meer dan 25% van het gemiddeld bezoekersaantal in de deelregeling af te wijken.

Figuur 29: Afwijking bezoekersaantallen; N=20 (gehonoreerde aanvragers)

Uit gesprekken met programmeurs klinkt hetzelfde geluid. Met name podia buiten de Randstad wijzen er op dat het voor hen moeilijker is aan deze eis te voldoen dan podia in de Randstad. Er zijn zelfs geluiden dat commerciële aanbod wordt geprogrammeerd om het vereiste bezoekersaantal te halen. Gesprekspartners uit de provincie vinden het opmerkelijk dat er geen onderscheid wordt gemaakt in eisen tussen de verschillende regio's.

Criterium Nederlandse bands en locatie

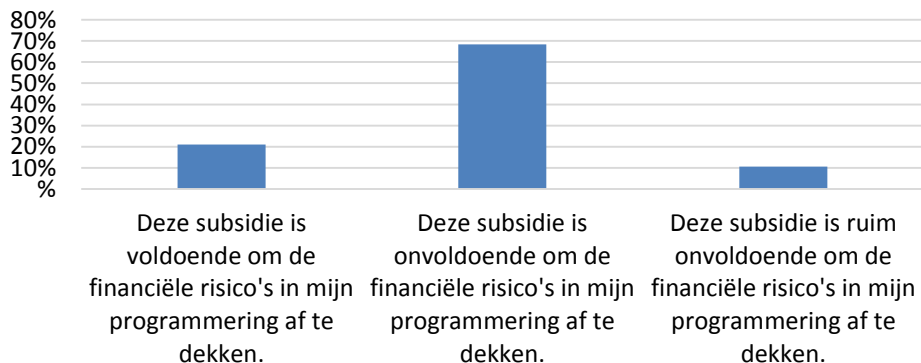
Binnen de popregeling zijn alleen concerten van Nederlandse bands subsidiabel. Gesprekspartners geven aan dat ze dit criterium te rigide vinden. Podia zouden soms internationale bands (bijvoorbeeld Vlaamse bands uit de omgeving) willen programmeren, maar doen dit niet omdat deze niet subsidiabel zijn. Gesprekspartners geven aan ze het programmeren van buitenlandse bands vinden passen binnen een kwalitatief hoogwaardige programmering.

Daarnaast geven gesprekspartners aan dat kernpodia soms een deel van hun programmering elders willen organiseren (bijvoorbeeld op een buitenlocatie). Deze programmering is binnen de huidige deelregeling niet subsidiabel. Gesprekspartners benadrukken dat ze vinden dat de buitenprogrammering in het verlengde zou moeten liggen van de programmering binnenshuis. Zij menen daarom dat Fonds Podiumkunsten het criterium van vaste locatie zou mogen versoepelen.

Hoogte subsidie

89,5% van de respondenten geeft aan dat de subsidie onvoldoende is om financiële risico's van hun programmering te dekken.

Bij de poppodium-subsidie bedraagt uw subsidie maximaal 50% van gage/uitkoopsom van de NL bands + €400. Geef aan welke van onderstaande stellingen het meest op u van toepassing is

Figuur 30: Hoogte subsidie; N=19 (gehonoreerde aanvragers)

Gesprekspartners geven echter aan dat zonder de subsidie de kwaliteit van de programmering zou afnemen. Op basis van de gesprekken komt een vergelijkbaar beeld over de verwachtingen rondom financiële risico's naar voren als bij de SKIP-podia.

Enkele gesprekspartners hebben aangegeven het opmerkelijk te vinden dat het vaste bedrag van € 400 dat onderdeel uitmaakt van de berekening van de hoogte van de subsidie, door de jaren heen niet geïndexeerd is en is meegestegen met de kosten van programmering.

5.5.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Hoewel bij kernpodia niet wordt gestuurd op artistieke kwaliteit, speelt de spanning die in hoofdstuk drie wordt geschetst tussen artistieke kwaliteit en regionale spreiding, ook in deze deelregeling. Podia buiten de Randstad zien zichzelf genoodzaakt concessies op de kwaliteit van hun programmering te doen omdat ze anders niet kunnen voldoen aan de minimale eisen voor bezoekersaantallen. Hoewel kwaliteit formeel geen criterium is, geven podia zelf aan dat zij hun subsidie het liefst gebruiken om de kwaliteit van hun programmering te verbeteren.

Waar de meeste podia hebben aangegeven dat ze de programmeringsregeling met name gebruiken om hun prestaties op peil te houden, hebben veel kernpodia geantwoord dat ze de regeling gebruiken om hun prestaties te verbeteren.

Hoewel kernpodia over het algemeen positief zijn over het gebruiksgemak en de inrichting van de regeling, speelt er wel een aantal vraagstukken. Zo hebben kernpodia in vergelijking tot andere podia vaker bevestigend geantwoord op de vraag of ze hebben getwijfeld voor welke deelregeling ze een aanvraag moesten indienen.

Wij constateren dat er door Fonds Podiumkunsten niet expliciet wordt gestuurd op samenwerking tussen Kernpodia en lokale kleine podia, terwijl gesprekspartners dit wel aandragen als oplossing voor

de verschraling aan de onderkant van de popsector. Ook geven zij aan dat deze samenwerking soms al door podia zelf wordt gezocht.

Gesprekspartners hebben aangegeven dat wat hen betreft de strikte regels rondom de programmering van 'Nederlandse bands' en de locatie waarop dat gebeurt versoepeld moeten worden.

Aanbevelingen

Omdat er veel behoefte is aan een oplossing voor de verschraling van de onderkant van de popsector bevelen wij aan om binnen de popregeling meer te sturen op samenwerking, bijvoorbeeld door in de aanvraag expliciet te vragen wat de plannen zijn op dit gebied of gezamenlijke aanvragen te honoreren.

Daarnaast geven wij Fonds Podiumkunsten ter overweging mee om het vaste bedrag van 400 euro, dat wordt gebruikt in de berekening van de hoogte van de subsidie, te indexeren.

Wij constateren dat het 'Nederlandse band'- en locatiecriterium te streng worden gevonden en bevelen aan dit criterium te versoepelen. Echter, omdat het doel van de deelregeling is om bij te dragen aan de kwalitatieve ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek adviseren wij om afspraken te maken over een maximum percentage buitenlands aanbod. Wat betreft het locatiecriterium denken wij dat Fonds Podiumkunsten moet overwegen om mee te gaan in de toename van activiteiten die buiten het fysieke gebouw georganiseerd.⁵⁹ Naar ons idee is het goed mogelijk om dit criterium te versoepelen, en tegelijkertijd te borgen dat de activiteiten in het verlengde van de programmering van het podium liggen.

Wij constateren tot slot dat sommige podia, met name podia buiten de Randstad, moeite hebben om te voldoen aan de '25% eis' ten aanzien van publieksbereik. Sommige podia kiezen er voor om in dat geval concessies te doen in de kwaliteit van de programmering, zodat de zalen beter gevuld zijn. Wij zien dit als een pervers effect van de 25% eis en adviseren het Fonds Podiumkunsten om met podia in het 'risicogebied' in gesprek te gaan om bijvoorbeeld te bezien of een andere indeling van categorieën verlichting kan brengen.

5.6. Incidentele concerten popmuziek

5.6.1. Feiten⁶⁰

Doelstelling

Subsidie voor incidentele concerten popmuziek wordt verstrekt om bij te dragen aan de kwalitatieve ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek en tevens een structurele bijdrage te leveren aan een stabiel circuit van podia voor de presentatie van divers aanbod van Nederlandse popmuziek. Deze doelstelling is vergelijkbaar met de doelstelling van de andere popregelingen.

Ingangseisen

Subsidie kan worden aangevraagd door een aanvrager die één of meerdere concerten heeft georganiseerd waarbij één of meer Nederlandse bands een optreden hebben gegeven. De aanvrager moet kunnen aantonen dat hij in het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de aanvraag plaatsvindt in

⁵⁹ Zie ook Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013). Cultuur in Beeld 2013, p. 99.

⁶⁰ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_096/toelichting_programmeringincidenteleconcertenpopmuziek.pdf.

één zaal minimaal zes concerten op het gebied van popmuziek heeft georganiseerd. Het moet gaan om een aanvrager die in een zekere continuïteit concerten organiseert.

Het concert mag maximaal vier Nederlandse bands betreffen. Aan minimaal één band moet een gage zijn betaald. De gageverklaringen of facturen dienen bij de aanvraag te worden gevoegd. Het concert dient een entreprijs van minimaal € 2,50 te hebben en de prijs dient vermeld te worden in de programmagegevens. Alle optredens moeten op het podium plaatsvinden

Hoogte en type subsidie

De aanvrager ontvangt subsidie als de gemaakte kosten voor het concert hoger zijn dan de entreeopbrengsten. De bijdrage van het Fonds Podiumkunsten is gekoppeld aan het gage. Door een deel van het risico weg te nemen, stelt het Fonds Podiumkunsten aanvragers in staat redelijke gages te betalen.

Aanvragen kunnen na afloop van het concert worden ingediend. De aanvraag moet binnen vier weken na het concert door het Fonds Podiumkunsten zijn ontvangen.

De subsidie per concert is nooit hoger dan:

- 50% van de uitkoopsom(men) en/of brutogage(s) van de Nederlandse bands, inclusief een standaard bedrag van € 400,- voor overige kosten, minus de totale entree-inkomsten.
- € 1.000,-;
- het gerealiseerde tekort.

Daarnaast bedraagt het subsidiebedrag dat maximaal per kalenderjaar aan een aanvrager verstrekt kan worden € 2.500,-. Aangezien de subsidie pas na het plaatsvinden van de concerten wordt aangevraagd is het verstrekken van een voorschot niet mogelijk.

Hieronder geven we een overzicht van de aanvraaggegevens 2012. Opvallend is dat er slechts drie incidentele concerten popmuziek zijn georganiseerd in de vier grote steden en dat 20 van de 49 gehonoreerde aanvragen afkomstig is uit de regio Oost (Overijssel en Gelderland). De spreiding van het aantal bezoekers en de subsidie per bezoeker is groot.

	Aantal podia	Gemiddeld aantal bezoekers	Gemiddelde subsidie per bezoeker
Totaal	49	259	€ 7,56
Standaarddeviatie		279	€ 5,31
Min		14	€ 1,35
Max		1188	€ 26,79

Tabel 7: Overzicht aanvraaggegevens incidentele concerten popmuziek (2011)

Budget en verdeling

Omdat het beschikbare budget mogelijk niet voldoende is om alle aanvragen te honoreren, geldt een financieel plafond. Als het budget in de loop van het jaar op is, worden nieuwe aanvragen afgewezen. Toewijzing van subsidie gebeurt op volgorde van ontvangst van de aanvraag. In alle andere deelregelingen (met uitzondering de popfestivals) wordt per kwartaal eerst gekeken of het volgens de

regels afhandelen van alle ingediende aanvragen ertoe zou leiden dat het plafond wordt overschreden. Als dat zo is – en het budget dus onvoldoende blijkt te zijn om alle voor subsidie in aanmerking komende aanvragen volledig te honoreren – worden de aanvragen allemaal voor eenzelfde percentage van het totaal gehonoreerd.

5.6.2. *Percepties*

Algemeen percepties popregelingen

De criteria en ingangseisen van de popregelingen zijn voor een belangrijk deel vergelijkbaar en zullen in deze paragraaf niet meer uitgebreid aan de orde komen. In paragraaf 5.5.2 worden ontwikkelingen in de popsector beschreven die inzicht geven in de context waarin onderstaande percepties en aanbevelingen moeten worden geïnterpreteerd. Daarnaast is in diezelfde paragraaf een aantal overlappende percepties van gesprekspartners uit de popsector uiteengezet (bijvoorbeeld over de functie van podia als springplank, samenwerking tussen podia en een criterium als ‘Nederlandse bands’ en het locatiecriterium).

Bekendheid

Uit gesprekken blijkt dat kleine organisatoren de subsidie incidentele popmuziek moeilijk hebben weten te vinden (terwijl ze vroeger de provinciale poporganisatie gemakkelijk konden vinden). Van de acht respondenten die de enquête hebben ingevuld, omdat ze gebruik maken de deelregeling incidentele concerten popmuziek, kennen vier respondenten de regeling via collega's. Omdat de onderkant van de popsector verschaalt is het van groot belang dat de podia die in aanmerking komen voor de deelregeling incidentele concerten popmuziek deze deelregeling ook kennen.

Beoordelingstermijn

Podia weten pas ongeveer zes weken na plaatsvinden van het concert zeker dat er een subsidie wordt uitgekeerd. Hoewel het gesprekspartners nog nooit is voorkomen en ze er vooraf van uitgaan dat ze de subsidie krijgen, geven ze aan onzeker te zijn of de pot waaruit hun subsidie komt niet op is tegen de tijd dat Fonds Podiumkunsten hun declaraties heeft beoordeeld. Bij andere deelregelingen (met uitzondering van de deelregeling voor popfestivals) wordt bij een lege pot aan alle gebruikers binnen de deelregeling een lager subsidiebedrag uitgekeerd. Gesprekspartners voegen daar aan toe dat ze het opmerkelijk vinden dat wel van hun wordt verwacht om het logo van Fonds Podiumkunsten te gebruiken op folders, terwijl het in theorie kan voorkomen dat de subsidie niet uitbetaald wordt. Gesprekspartners geven aan dat ze er wel eens over nadenken om hun activiteit eerder in het seizoen te laten plaatsvinden, zodat het risico van een lege subsidiepot kleiner is.

5.6.3. *Conclusies en aanbevelingen*

Conclusies

Het is opvallend dat incidentele poppodia de subsidie meer dan gemiddeld gebruiken voor het aspect algemene beheer- en organisatiekosten (17% tegenover 6%). Op basis van de enquêteresultaten lijken de relatieve kleine (vrijwilligers)organisaties achter deze podia weinig ambitie te hebben met betrekking tot artistieke kwaliteit en publieksbereik.

Podia incidentele concerten popmuziek zijn met name bekend met de deelregeling via collega's uit het veld, terwijl de meeste andere aanvragers de regeling kennen omdat ze hiervoor ook al aanvragers waren of omdat ze door het Fonds zijn geïnformeerd.

De podia binnen deze deelregeling zijn zeer tevreden over verantwoording en declaratie, hoewel uit gesprekken blijkt dat ze vinden dat ze langer moeten wachten op de uiteindelijke uitkering dan ze zich kunnen veroorloven gezien hun beperkte liquiditeit

De kleine podia gebruiken de subsidie met name om prestaties op aspecten in stand te houden en niet om te verbeteren. Gesprekspartners geven aan dat ze de subsidie hard nodig hebben om de terugloop van gemeentelijke subsidies te compenseren.

Aanbevelingen

Wij constateren dat er door Fonds Podiumkunsten niet expliciet wordt gestuurd op samenwerking tussen Kernpodia en lokale kleine podia, terwijl gesprekspartners dit wel aandragen als oplossing van het probleem aan de onderkant van de popsector en ook geven zij aan dat deze samenwerking al van de grond aan het komen is. Omdat er gesprekspartners hebben aangegeven dat er acute vraag is naar een oplossing, bevelen wij aan om binnen de popregeling meer te sturen op samenwerking, bijvoorbeeld door in de aanvraag expliciet te vragen wat de plannen zijn op dit gebied.

Daarnaast adviseren wij Fonds Podiumkunsten om bij voorlichtingsmomenten door het jaar en land heen extra aandacht te laten uitgaan naar de bekendheid van de deelregeling voor incidentele poppodia en gemeenten op de hoogte te brengen van subsidiemogelijkheden voor kleine podia en buurtcafés. Daarnaast adviseren wij Fonds Podiumkunsten om het contact met de lokale popkoepels te blijven onderhouden en deze te betrekken bij de communicatie over de deelregeling.

Omdat aanvragers op zijn vroegst zes weken na plaatsvinden van de voorstelling zeker weten of ze de subsidie daadwerkelijk krijgen, bevelen wij aan om niet van podia te verlangen dat zij voor honorering van de subsidie het logo van het Fonds Podiumkunsten gebruiken. Als alternatief geven wij ter overweging mee om conform andere deelregelingen bij onvoldoende budget, alle gebruikers voor eenzelfde percentage van het totale subsidiebedrag te honoreren, zodat er geen podia afvallen omdat de pot leeg is.

5.7. Popfestivals

5.7.1. Feiten⁶¹

Doelstelling

Net met de andere popsubsidies beoogt Fonds Podiumkunsten met de subsidie voor popfestivals bij te dragen aan de kwalitatieve ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek en tevens een structurele bijdrage te leveren aan een stabiel circuit van festivals voor de presentatie van divers aanbod van Nederlandse popmuziek.

⁶¹ Deze feiten zijn gebaseerd op de toelichting op de subsidie zoals vermeld op de website van Fonds Podiumkunsten, http://nfpa.nl/content/subsidieregeling/i_099/toelichting_programmering_popfestival.pdf

Hoogte en type subsidie

Het festival ontvangt subsidie als de gemaakte kosten voor het festival achteraf hoger blijken te zijn dan de opbrengsten. De bijdrage van het Fonds Podiumkunsten is gekoppeld aan het gage, dat minimaal € 225,- en maximaal € 2.500,- moet bedragen.

De totale begroting van het festival mag niet meer dan € 250.000,- bedragen. Festivals worden in twee categorieën verdeeld:

- festivals met een gerealiseerde omzet van meer dan € 25.000,- of meer dan 3.000 bezoekers (grotere festivals)
- overige festivals (kleinere festivals).

Subsidie kan worden aangevraagd voor een openbaar toegankelijk festival waar minimaal vier bands op het gebied van popmuziek optreden. Van een substantieel aandeel concerten van Nederlandse bands is sprake indien dit minimaal 20% van de totale programmering vormt. Aan de bands in kwestie moet een gage zijn betaald; de gageverklaringen of facturen dienen bij de aanvraag te worden gevoegd. Subsidie wordt verstrekt voor de optredens van Nederlandse bands die op een podium plaatsvinden. Aanvragen kunnen na het plaatsvinden van het festival worden ingediend en moeten uiterlijk binnen 8 weken na het festival door het Fonds Podiumkunsten zijn ontvangen.

De subsidie per festival is nooit hoger dan:

- 50% van de uitkoopsom(men) en/of brutogage(s) van de Nederlandse bands, voor de categorie grotere festivals alleen voor zover de gage of uitkoopsom minimaal € 225,- en maximaal € 2.500,- bedraagt;
- € 2.750,- voor de categorie grotere festivals en € 1.500 voor de categorie kleine festivals;
- het gerealiseerde tekort op de exploitatie van het festival. Het tekort is het verschil tussen alle noodzakelijke kosten om de betreffende editie van het festival te organiseren en alle inkomsten die met de betreffende editie van het festival samenhangen.

Budget en verdeling

Omdat het beschikbare budget mogelijk niet voldoende is om alle aanvragen te honoreren, geldt een financieel plafond. Als het budget in de loop van het jaar op is, worden nieuwe aanvragen afgewezen. Toewijzing van subsidie gebeurt op volgorde van ontvangst van de aanvraag. In alle andere deelregelingen (met uitzondering de popfestivals) wordt per kwartaal eerst gekeken of het volgens de regels afhandelen van alle ingediende aanvragen ertoe zou leiden dat het plafond wordt overschreden. Als dat zo is – en het budget dus onvoldoende blijkt te zijn om alle voor subsidie in aanmerking komende aanvragen volledig te honoreren – worden de aanvragen allemaal voor eenzelfde percentage van het totaal gehonoreerd.

Hieronder geven we een overzicht van de aanvraaggegevens 2012. Opvallend is dat er nauwelijks festivals popmuziek worden georganiseerd in de vier grote steden. De spreiding van het aantal bezoekers en de subsidie per bezoeker is groot (met name het verschil in het gemiddeld aantal bezoekers in de regio's West en Den Haag, dat relatief hoger is dan in de andere regio's).

	Aantal festivals	Aantal bezoekers	Subsidie per bezoeker
Gemiddelde	58	2946	€ 1,58
Standaarddeviatie		3607	€ 1,80
Min		106	€ 0,15
Max		15000	€ 11,32
Oost	12	1375	€ 1,50
Zuid	13	2025	€ 1,81
Noord	14	2703	€ 1,27
West	12	5167	€ 1,91
Midden	3	3783	€ 1,43
Utrecht	1		
Den Haag	3	5289	€ 0,76

Tabel 8: Overzicht aanvragen festivals popmuziek (2012)

5.7.2. Percepties

Algemeen percepties popregelingen

De criteria en ingangseisen van de popregelingen overlappen voor een belangrijk deel. In paragraaf 5.5.2 worden ontwikkelingen in de popsector beschreven die inzicht geven in de context waarin onderstaande percepties en aanbevelingen moeten worden geïnterpreteerd. Daarnaast is in diezelfde paragraaf een aantal overlappende percepties van gesprekspartners uit de popsector uiteengezet (bijvoorbeeld over de functie van podia als springplank, samenwerking tussen podia en een criterium als 'Nederlandse bands' en het locatiecriterium).

Doel

De popfestivalsubsidie wordt vooral gebruikt als buffer in geval van slecht weer tijdens het festival. Bij de (veelal gratis) festivals blijven mensen bij slecht weer snel weg. Doordat programmeurs weten dat er in het geval van slecht weer en lage inkomsten een beroep kan worden gedaan op de subsidie, is het niet meer nodig om vooraf ander geld te reserveren voor tegenvallende inkomsten als gevolg van slecht weer. Daardoor is er meer geld beschikbaar voor de programmering.

Hoogte gages

Een aantal gesprekspartners geeft aan dat het voor veel bands van belang is om meters te maken. De bands zijn vaak beginnend en verwachten niet altijd gages. Als de aanvraag betrekking heeft op een festival met een omzet groter dan € 25.000 of op een festival dat minimaal 3.000 bezoekers heeft getrokken, dan wordt er een minimumgage van € 225 gesteld. Grote festivals willen beginnende bands wel een podium bieden, maar hebben onvoldoende geld om een minimumgage uit te betalen. Daardoor is het optreden niet subsidiabel, terwijl er wel kosten worden gemaakt. Gesprekspartners zijn het er over het algemeen over eens dat het vaststellen van minimumgages in de popsector een goede ontwikkeling is, maar geven aan dat deze eis er in sommige gevallen toe leidt dat beginnende bands (die bij wijze van spreken nog op de middelbare school zitten) niet worden geprogrammeerd. Daarnaast is er een aantal gesprekspartners dat aangeeft dat de gages voor de tussenlaag van popmusici te laag zijn.

Gebruiksgemak

Gesprekspartners geven aan dat het gebruiksgemak van de deelregeling verbeterd kan worden door digitaal declareren mogelijk te maken. Niet alleen vinden gesprekspartners het niet meer van deze tijd om een schriftelijke aanvraag te doen, ze hebben ook de indruk dat digitalisering het voordeel met zich mee kan brengen dat niet bij elke aanvraag opnieuw de statuten hoeven worden meegezonden. Bij de overige deelregelingen (met gedigitaliseerde aanvraag) is het mogelijk om aan te vinken dat 'Fonds Podiumkunsten reeds in het bezit is van de statuten'.

5.7.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Waar het gaat om de effectiviteit en het gebruiksgemak zijn vrijwel alle bevindingen uit hoofdstuk vier op de festivals popmuziek van toepassing. De afwijkingen ten opzichte van het algemene oordeel beperken zich tot drie punten:

Aanvragers van de regeling festivals popmuziek hebben meer dan andere podia getwijfeld voor welke regeling ze een aanvraag moesten indienen. Dit heeft mogelijk te maken met de overlap van deze regeling met de nieuwe festivals en de bestaande festivals.

Festivals popmuziek lijken de deelregeling minder dan andere podia en festivals te gebruiken voor de diversiteit van het aanbod. Dit is opvallend, omdat ze de subsidie wel in dezelfde mate gebruiken voor het verbeteren of in stand houden van de artistieke kwaliteit van het aanbod.

Vertegenwoordigers van festivals popmuziek zijn in vergelijking met andere respondenten nog positiever over de verantwoording en declaratiesystematiek.

Aanbevelingen

Wij constateren dat veel gesprekspartners het belangrijk vinden dat er minimumgages gehandhaafd worden in de popsector, maar dat de eis van minimumgages bij grote festivals er in sommige gevallen toe leidt dat beginnende amateurbands (bijvoorbeeld kwalitatief hoogwaardige schoolbands), niet worden geprogrammeerd, terwijl ze graag bereid tegen een lager gage of gratis op te treden ('ze staan te springen om meters te maken'). Indien het Fonds Podiumkunsten het belangrijk vindt om de ontwikkeling van beginnende bands te bevorderen, geven wij ter overweging mee de minimumgage voor dergelijke amateurbands te schrappen. In dit onderzoek is duidelijk geworden dat het voor de sector belangrijk is dat de gages voor de grote 'tussenlaag' van bands gehandhaafd blijft, maar kwantitatieve onderbouwing van deze observatie valt buiten de afbakening.

Tot slot doen wij de aanbeveling de formulieren binnen deze deelregeling te digitaliseren zodat het gebruiksgemak van gebruikers van deze regeling wordt vergroot (aangezien deze deelregeling de enige deelregeling is waar de aanvraag- en verantwoordingsprocedure niet is gedigitaliseerd).

BIJLAGEN

Bijlage I: geraadpleegde openbare bronnen

- Atlas voor Gemeenten (2011), Podiumpeiler 2011.
- DSP-Groep (2010), Sporen langs nieuwe wissels – evaluatie en advies regelingen Fonds Podiumkunsten.
- IJdens et al (2009), 'Pop wat levert het op', 2009.
- Fonds Podiumkunsten (2012), Beleidsplan 2013-2016: Naar een nieuw evenwicht.
- Fonds Podiumkunsten (2013), Quicksan programmeringsregeling conclusies obv factsheets 2012.
- Fonds Podiumkunsten (2012), Jaarverantwoording 2011.
- Fonds Podiumkunsten (2013), Jaarverantwoording 2012.
- Gerdes et al. (2013), Economische ontwikkelingen in de cultuursector 2005 – 2012. In opdracht van het Ministerie van OCW.
- Langeveld en Stiphout (2011), Publiek reist beperkt naar de podiumkunsten, ESB 96(4609).
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013), Cultuur in Beeld 2013.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2013), Kunstminnend Nederland? Interesse en bezoek, drempels en ervaringen. Het culturele draagvlak, deel 12.
- Vereniging Nederlandse Poppodia en popfestivals (2012), Poppodia in cijfers.
- Vereniging Nederlandse Poppodia en popfestivals (2011), Poppodia in cijfers.
- Vereniging voor Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (2013), Podia 2012, cijfers en kerngetallen
- Vreeke en van Dalen (2011), Het Grote Poppodium Onderzoek 2008, VNPF.

Websites

- www.fondspodiumkunsten.nl

Bijlage II: overzicht gesprekspartners

Telefonisch en diepteinterviews

Gemeenten	Gesprekspartners
Gemeente Rotterdam	Dhr. Mickel Beckers
Gemeente Amsterdam	Dhr. Max van Engen
Gemeente Utrecht	Dhr. Nico Jansen en Mw. Norine Terpstra
Gemeente Middelburg	Dhr. Tonny van den Busen
VNG	Mw. Gerdi Beks
Overig	Gesprekspartners
Boekmanstichting	Dhr. Cas Smithuijsen
KU Leuven	Dhr. Bart van Looy
Ministerie van OCW	Dhr. Herman Scholten
Fonds Cultuurparticipatie	Dhr. Jan Jaap Knol
Brancheorganisaties en vakbonden	Gesprekspartners
VSCD	Mw. Eline Kleingeld
VNPF	Dhr. Berend Schans
VAMP	Dhr. Ruud van Eeten
VIP	Mw. Dineke Bogchelman
NTB	Mw. Anita Verheggen
BIM	Dhr. Niels Brouwer
Producerende instellingen	Gesprekspartners
MMF	Dhr. Paulus Tops
Orkater	Dhr. Marc van Warmerdam
Asko Schönberg	Dhr. Rogier van Splunder en Dhr. Wim Vos
Maas	Mw. Bernadette Stokvis
Via Rudolphi	Mw. Marie-anne Rudolphi
POPNL	Dhr. Jan van der Plas
Holland Baroque society	Mw. Tamar Brüggemann
SRP	Gesprekspartners
Verkade fabriek	Dhr. Jan van der Putten
Stadsschouwburg Amsterdam	Dhr. René van der Pluijm Mw. en Nynke de Haan
Koninklijke schouwburg	Mw. Hedwig Verhoeven
Schouwburg Gouda	Mw. Nel Oskam

Wilmink Theater en Muziekcentrum	Mw. Simone Kratz
Doornroosje	Dhr. Toine Tax
Schouwburg Groningen	Dhr. Jos Jutte
SKIP	Gesprekspartners
Lantaren/Venster	Dhr. Frank Bolder
Theater aan de Slinger	Dhr. Arjen Berendse
De Link	Dhr. Merijn Bisschops
Cruquiusconcerten Hoofddorp	Dhr. Jeroen Klemann
Deventer Schouwburg	Dhr. Albert Reinink
Schouwburg Almere	Dhr. Hans Kraaijeveld
Bestaande festivals	Gesprekspartners
Grachtenfestival	Mw. Lidy Klein Gunnewiek
Karavaan	Mw. Titia Bouwmeester
5 days off	Dhr. Daan Spoek
Boulevard	Dhr. Geert Overdam
Le Guess Who	Dhr. Johan Gijsen
Houtfestival	Mw. Francis Da Souza
Nieuwe festivals	Gesprekspartners
Spoffin	Dhr. Alfred Konijnenbelt
Fiber	Dhr. Jarl Schulp
Kernpodia	Gesprekspartners
De groene engel	Dhr. Oscar Jansen
P60	Mw. Helma Wiebrecht
Iduna	Dhr. Dirk van de Klooster
't Beest	Mw. Anita Berrevoets
Incidentele concerten popmuziek	Gesprekspartners
St. Meer Muziek Maken (Ernesto's)	Dhr. Serge Wetzels
St. Get U	Dhr. Geert Jans
De Bakkerij	Dhr. Valentijn Brouwer
N201	Dhr. Sander Jongkind
Festivals popmuziek	Gesprekspartners
Geinbeat	Dhr. Jeroen van Alfen
Geuzenpop	Mw. Janet Hoffman
Op de Toffel	Dhr. Giovanni van Loon

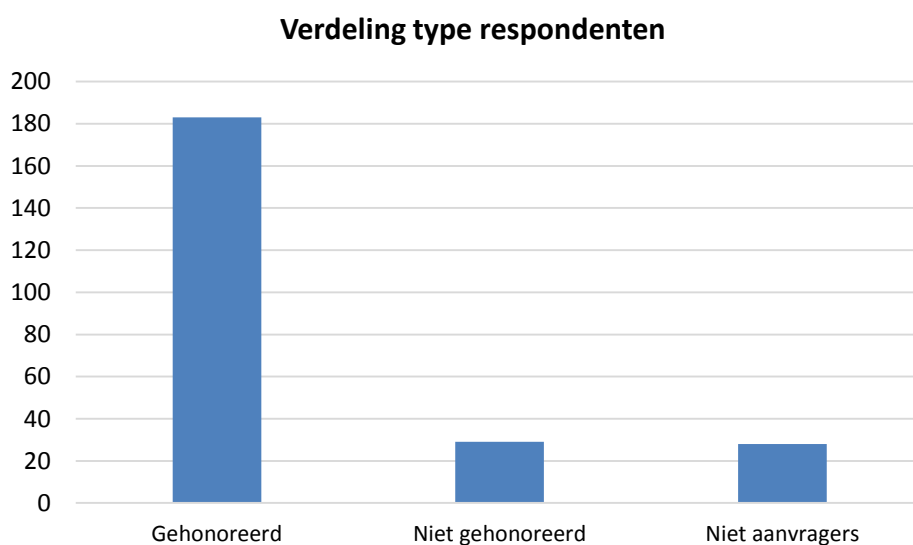
Toetsingsbijeenkomsten

Werkgroep en stuurgroep evaluatie programmeringsregeling	Werkgroep Fonds Podiumkunsten	
	Mw. Laurien Saraber Dhr. Dennis Stam Mw. Karen Welling Mw. Miranda van der Voort Dhr. Paul Stolwijk	
	Stuurgroep	
	Mw. Henriette Post Mw. Jeltsje In der Rieden Dhr. Henk Schoute Dhr. Berend Schans Dhr. Ruud van Eeten Mw. Dineke Bogchelman Dhr. Paul Dijkema Dhr. Niels Brouwer Mw. Anita Verheggen Dhr. Thomas van Dalen Dhr. Matthijs Bongertman	Fonds Podiumkunsten (vz) VSCD VSCD VNPF VAMP VIP NAPK BIM NTB Vreek & Van Dalen SENF

Bijlage III: respons op de enquête

De enquête is uitgezet onder drie typen respondenten:

- De gehonoreerde aanvragers
- De niet-gehonoreerde aanvragers
- De niet-aanvragers

Figuur 31: Verdeling type respondenten; N=240 (gehonoreerde, niet-gehonoreerde aanvragers en niet-aanvragers)

De enquête is uitgezet in twee batches. Batch één is via de brancheorganisaties onder hun achterban verspreid. Daarnaast is in een tweede batch nog een groep podia benaderd die niet via de brancheorganisaties is bereikt.

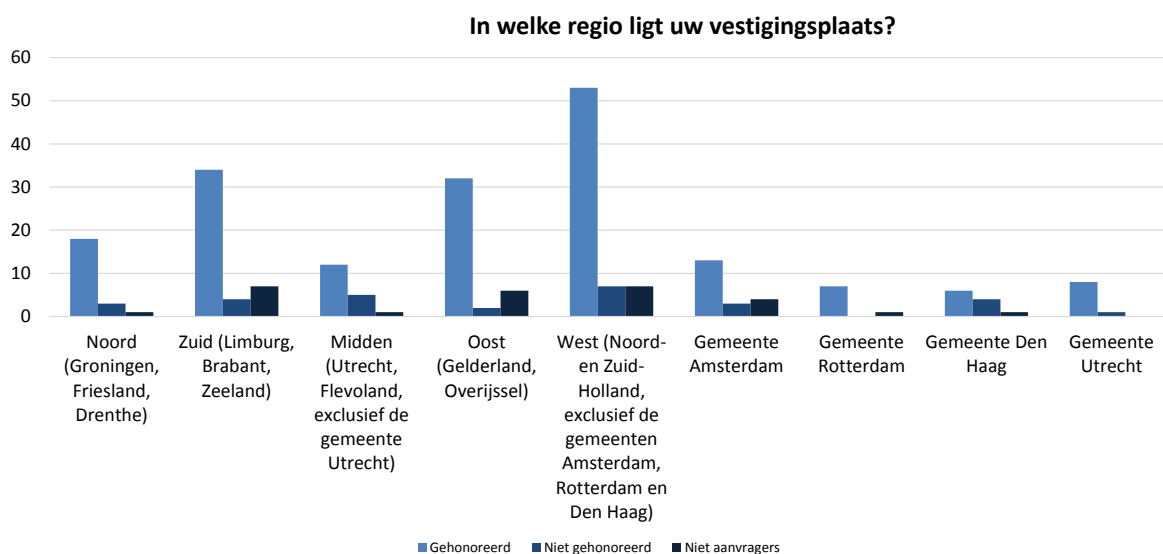
Tabel 9 geeft een overzicht van de respons per batch en de respons per brancheorganisatie:

	Aantal completes	Aantal toegestuurd	Percentages
Batch 1	116	247	47%
Batch 2	124	450	28%
Totaal	240	697	34%
VNPF	33	54	61%
VSCD	66	152	43%
VAMP	5	14	36%
VIP	15	26	58%

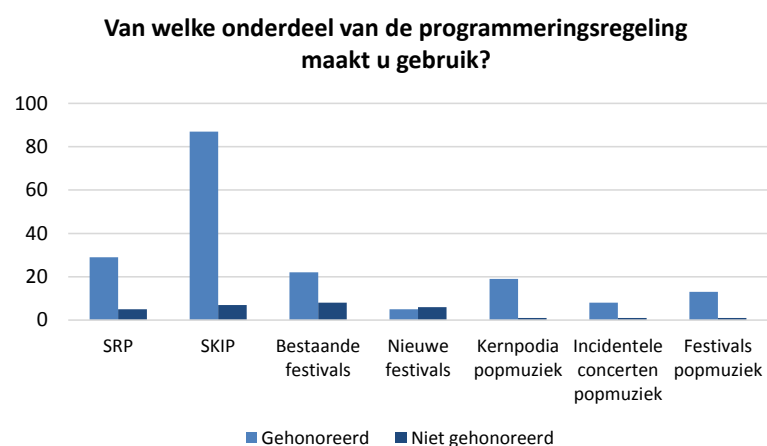
Tabel 9: Overzicht respons per batch en brancheorganisatie

Respons uitgesplitst naar kenmerken

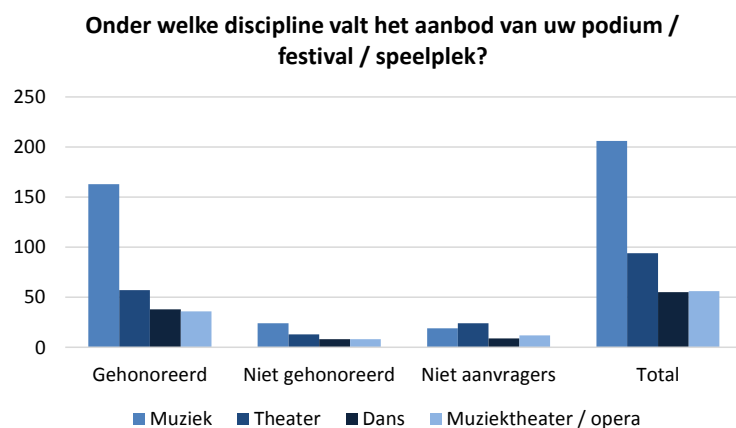
Aan het begin van de enquête is aan respondenten in een aantal vragen naar basisinformatie gevraagd.

Figuur 32: Verdeling vestigingsplaats; N=240 (gehonoreerde, niet-gehonoreerde aanvragers en niet-aanvragers)

Figuur 33: Verdeling deelregelingen; N=212 (gehonoreerde en niet-gehonoreerde aanvragers)

Figuur 34: Verdeling disciplines; N=240 (gehonoreerde, niet-gehonoreerde aanvragers en niet-aanvragers)

Postadres
Postbus 93063
2509 AB DEN HAAG

Bezoekadres
Hartogstraat 11
2514 EP DEN HAAG

+31 (0)70 359 6955
info@kwinkgroep.nl
www.kwinkgroep.nl

